FOOD TRAILS

MILAN URBAN FOOD POLICY PACT

Wymiana innowacji w zakresie transformacji miejskich systemów żywnościowych

Praktyczny poradnik

Projekt pn. Food Trails uzyskał dofinansowanie z programu Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020” na podstawie umowy o udzielenie dotacji nr 101000812.

Kolofon

W niniejszym poradniku przedstawiono syntezę spostrzeżeń i doświadczeń, jakimi wymieniali się członkowie społeczności Food Trails na przestrzeni ostatnich czterech lat.

Chcielibyśmy wyrazić wdzięczność wobec wszystkich tych, którzy przyczynili się do realizacji działań w ramach projektu Food Trails, między innymi prelegentom, organizatorom i uczestnikom.

Autorzy: Marijke Dijkshoorn-Dekker[1], Elisa Ciravegna[1], Siobhan Maderson[2], Nico Polman[1], Chiara Roticiani[3] i Emma Termeer[1]

[1] Wageningen Research; [2] Cardiff University; [3] Eurocities

Współautorzy: Andrea Patrucco[2], Emanuela Plebani[2], Elisa Porreca[2], Thomas Mattijssen[1], Haki Pamuk[1], Chloe de Vries[1], Lucie Jeandrain[3] i Madeleine Coste[3]

[1] Wageningen Research; [2] Miasto Mediolan; [3] Eurocities

Poradnik ten nie powstałby bez nieocenionego wkładu naszych miast partnerskich, są to: miasto Bergamo, miasto Birmingham, Bordeaux Metropole, miasto Kopenhaga, miasto Funchal, Grenoble Alpes Metropole, miasto Groningen, miasto Mediolan, miasto Saloniki, miasto Tirana oraz miasto Warszawa.

Chcielibyśmy podziękować recenzentom za krytyczne uwagi i konstruktywne sugestie. Dokument został zrecenzowany przez miasto Groningen i Bordeaux Metropole.

Projekt poradnika opracowała brukselska agencja Hearts and Minds.

Zdjęcia pochodzą od partnerów projektu Food Trails, z iStock lub od AB Comunicazioni srl (reżyser Marcello Fauci/VisualCrew, filmowiec Giancarlo Migliore/VisualCrew). Podziękowania: Grenoble Alpes Metropole (zdjęcie koszyka z dyniami na pierwszej stronie; strona 69); Jean-Babtiste Menges (strona 66) oraz miasto Warszawa (strona 52).

Data: 28 czerwca 2024 r.

Wyłączenie odpowiedzialności
Niniejszy dokument zawiera informacje poufne w postaci ustaleń, prac i produktów projektu FOOD TRAILS, a ich wykorzystanie zostało ściśle uregulowane w umowie konsorcjum projektu FOOD TRAILS oraz w umowie nr 101000812.

Ani konsorcjum FOOD TRAILS, ani jego dyrektorzy, pracownicy czy agenci nie ponoszą odpowiedzialności w związku z jakimikolwiek nieścisłościami lub przeoczeniami występującymi w niniejszym dokumencie w wyniku zaniedbania lub w jakikolwiek inny sposób.

Odpowiedzialność za treści zawarte w niniejszym dokumencie ponosi wyłącznie konsorcjum FOOD TRAILS i w żadnym wypadku nie stanowi odzwierciedlenia poglądów Komisji Europejskiej oraz agencji REA.

1.
WSTĘP
2.
OCENA SYSTEMU
ŻYWNOŚCIOWEGO MIASTA
3.
INSPIRACJE
4.
NARZĘDZIA
5.
REKOMENDACJE
6.
ZASOBY

1. WSTĘP

1.1 JAK KORZYSTAĆ Z PORADNIKA FOOD TRAILS

„Poradnik Food Trails dla miast" opracowano jako pomocne i użyteczne źródło informacji oraz inspiracji dla wszystkich osób zajmujących się systemami żywnościowymi w swoich miastach, a które chciałyby uczyć się na podstawie projektu Food Trails i zastosować podobną koncepcję w swojej pracy. W poradniku przedstawiono elementy mające kluczowe znaczenie dla miast, które szukają przykładów najlepszych praktyk jako inspiracji i informacji dla innowacji w miejskim systemie żywnościowym, czyli sieci wszystkich osób i organizacji zaangażowanych w produkcję, przetwarzanie, dystrybucję i konsumpcję żywności. Elementy te opisano w dołączonym do poradnika narzędziu służącym do szybkiego przeglądu na potrzeby naśladowania: *QuickScan Lens for Replication (QSLR)*. Elementy składowe narzędzia QSLR można wykorzystać do naśladowania udanych inicjatyw – w celu zwiększenia skali i rozszerzenia skutków interwencji bądź opracowania podobnych działań w innych miejscach. W poradniku przedstawiono informacje na temat metodologii naśladowania i dostępnych narzędzi, w tym mapowania interesariuszy, zbierania danych, teorii zmiany oraz wzajemnej nauki. Mogą one wspierać zmianę systemową – zmiany, które mają wpływ na wiele punktów w systemie żywnościowych i prowadzą do istotnej transformacji systemu żywnościowego.

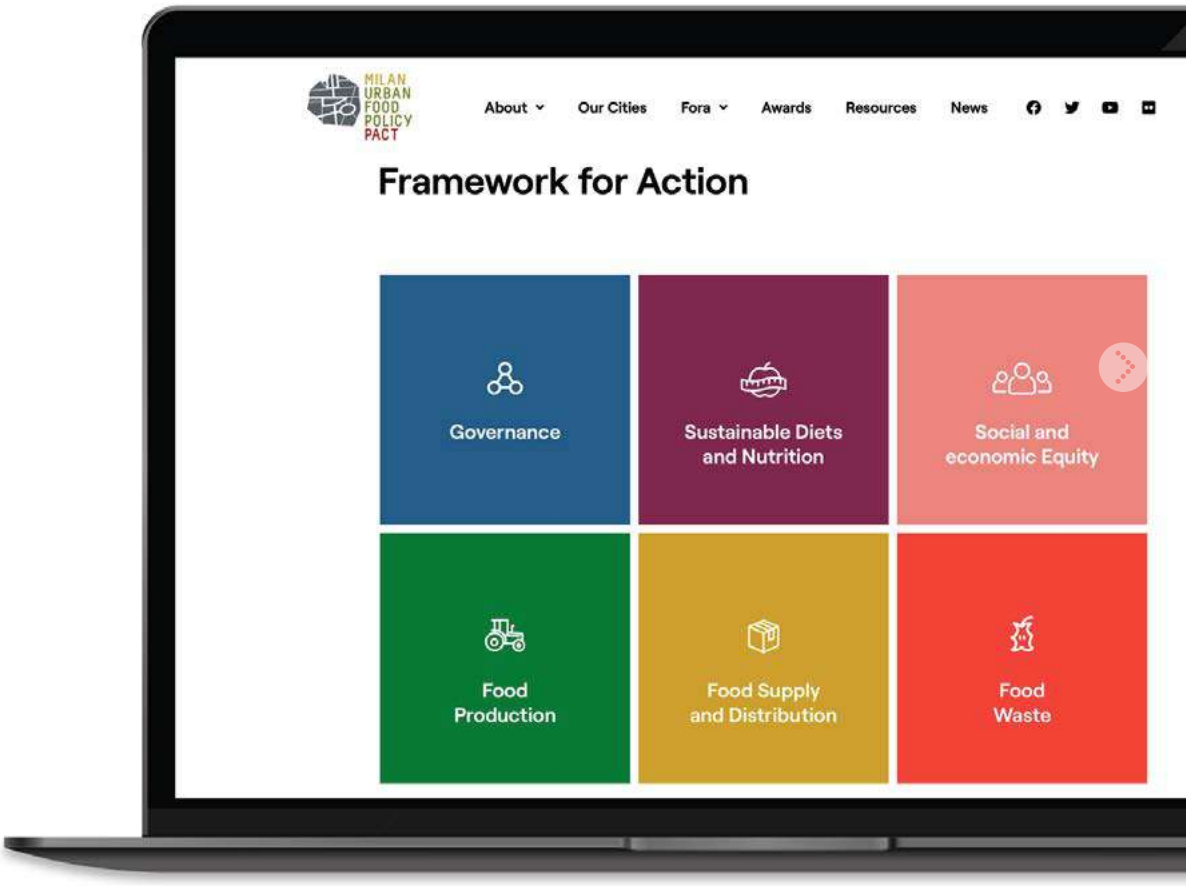
Należy zauważyć, że kiedy mówimy o miastach, mamy na myśli każdą formę samorządu na obszarze miejskim, jak na przykład okręgi, dzielnice, gminy i obszary metropolitalne. Narzędzia przedstawione w tym poradniku mogą być wykorzystywane w każdej strukturze samorządowej.

Centralnym elementem poradnika są praktyczne i inspirujące przykłady miast biorących udział w projekcie Food Trails, które uporały się z wyzwaniami związanymi z kategoriami działań przedstawionymi w *Pakcie Mediolańskim o miejskiej polityce żywnościowej (Milan Urban Food Policy Pact, MUFPP)*: zarządzanie, zrównoważone diety i odżywianie, sprawiedliwość społeczna i ekonomiczna, produkcja żywności, dostawy i dystrybucja żywności, odpady żywnościowe. Należy pamiętać, że wiele interwencji w systemy żywnościowe dotyczy kilku kategorii naraz. Miastom może pomóc w zastanowieniu się, w jaki sposób mogą sprostać licznym wyzwaniom miejskim poprzez interwencje w system żywnościowy. Na koniec zamieszczono podsumowanie wyciągniętych wniosków i rekomendacji od miast partnerskich i badaczy.

Kategorie z Paktu MUFPP leżą u podstaw pracy, jaką wykonują wszystkie miasta na wszystkich etapach, włącznie z QSLR, a także wyborem i zastosowaniem narzędzi do planowania, oceniania i realizowania interwencji. W niniejszym poradniku można zobaczyć, w jaki sposób miasta osadziły każdy etap swojej pracy w tych sześciu obszarach zalecanych działań.

1.2 PAKT MEDIOLAŃSKI O MIEJSKIEJ POLITYCE ŻYWNOŚCIOWEJ

Pakt Mediolański o miejskiej polityce żywnościowej (MUFPP) to pierwsze i najważniejsze międzynarodowe porozumienie między miastami z całego świata, poświęcone rozwojowi zrównoważonych i odpornych miejskich systemów żywnościowych, które sprzyjają włączeniu społecznemu. Od czasu zainicjowania Paktu w 2015 r. podczas odbywającego się w Mediolanie EXPO „Wyżywienie dla planety, energia dla życia" służy on wsparciem dla miast poprzez pobudzanie wymiany praktyk i wzajemną naukę, a także poprzez organizowanie działań na rzecz budowania zdolności. Aby zapewnić holistyczne, systemowe podejście do transformacji systemów żywnościowych w miastach, Pakt Mediolański propaguje „Ramy działania", które obejmują 6 kategorii: zarządzanie, zrównoważone diety i odżywianie, sprawiedliwość społeczną i ekonomiczną, produkcję żywności, dostawy i dystrybucję żywności oraz odpady żywnościowe.

Obejmuje także Ramy monitorowania, opracowane we współpracy z organizacją Resource Centres on Urban Agriculture and Food Security (RUAF) oraz Organizacją Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), w celu wsparcia miast w lepszym kształtowaniu i ocenie wpływu ich polityk żywnościowych.

Wszystkie miasta uczestniczące w projekcie Food Trails należą do Paktu MUFPP i wykorzystują jego narzędzia do realizowania długofalowych transformacji. W roku 2024 do sygnatariuszy Paktu Mediolańskiego należy ponad 280 miast, które reprezentują łącznie 490 milionów mieszkańców z 6 rejonów MUFPP: Afryki, Europy, Eurazji i Azji Południowo-Zachodniej, Ameryki Północnej i Środkowej, Ameryki Południowej oraz Azji i Pacyfiku. Udział miast jest szczególnie wyraźny w Europie, gdzie grono sygnatariuszy Paktu Mediolańskiego liczy 106 miast. Najbardziej znamienne spośród różnorodnych działań propagowanych przez MUFPP są Nagrody Paktu Mediolańskiego zainicjowane w 2016 r. we współpracy z Fundacją Cariplo. Rok po roku Pakt zebrał 621 praktyk, tworząc unikalną bibliotekę polityk żywnościowych oficjalnie zatwierdzonych przez prezydentów i burmistrzów miast.

1.3 STRATEGIA FOOD 2030

Food Trails należy do rodziny projektów Food 2030 finansowanych z unijnego programu „Horyzont": serii projektów prowadzonych zgodnie z ramami badań naukowych i innowacji Food 2030, które opracowano w celu wsparcia miast w rozwijaniu odpornych i zrównoważonych systemów żywnościowych (FoodSHIFT 2030, FoodE, Food Trails, Cities 2030 oraz FUSILLI). Jest spójny ze strategią Food 2030 oraz strategią „od pola do stołu" Komisji Europejskiej, a także Europejskim Zielonym Ładem. Food 2030 odnosi się do czterech priorytetów tematycznych: (1) odżywanie, (2) klimat i środowisko, (3) gospodarka o obiegu zamkniętym i efektywne gospodarowanie zasobami oraz (4) innowacyjność i upodmiotowienie społeczności. Wszystkie miasta uczestniczące w projekcie Food Trails wskazały temat priorytetowy w swoim kontekście, ale zachęca się je również, aby zastanowiły się, w jaki sposób mogą uwzględnić wiele tematów w swoich interwencjach. Wiele działań pilotażowych miast Food Trails łączy w sobie poszczególne priorytety tematyczne. Na przykład środowiskowy program kompostowania odpadów żywnościowych łączy gospodarkę o obiegu zamkniętym z upodmiotowieniem społeczności, natomiast programy zaopatrzeniowe mogą uwzględniać kwestie odżywiania, klimatu i gospodarki o obiegu zamkniętym jednocześnie.

1.4 PROJEKT FOOD TRAILS

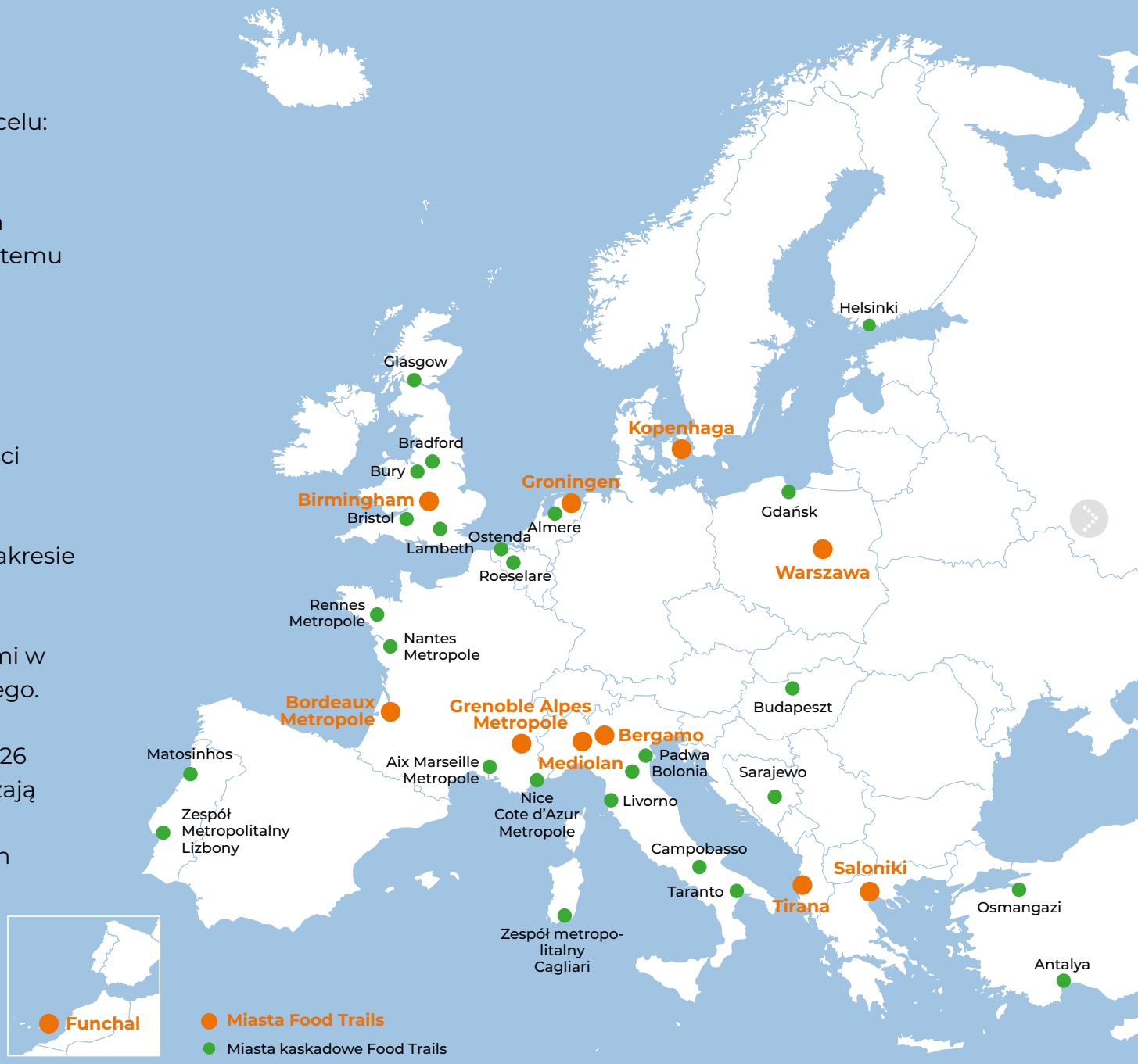
Sposób, w jaki produkujemy, dystrybuujemy i konsumujemy żywność – nasze systemy żywnościowe – wpływa na środowisko naturalne, nasze zdrowie i dużo, dużo więcej. Miejskie systemy żywnościowe cechują unikalne wyzwania i mocne strony, ponieważ wymagają działań interwencyjnych, które dotyczą zdrowia publicznego, ubóstwa, włączenia społecznego oraz środowiska naturalnego. Jedno z kluczowych wyzwań XXI wieku polega na projektowaniu i tworzeniu miejskich systemów żywnościowych, które będą sprzyjały dostępności, osiągalności i atrakcyjności cenowej zrównoważonych diet. Miasta odgrywają kluczową rolę w przekształcaniu systemów żywnościowych. Mając na uwadze to wyzwanie, projekt Food Trails przekształca wspólną wizję i zbiorowe zaangażowanie Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej w wymierne i długoterminowe postępy na drodze ku zrównoważonym systemom żywnościowym. Celem projektu jest opracowanie najlepszych praktyk, które posłużą jako wytyczne dla innych miast chcących dokonać transformacji swoich systemów żywnościowych.

Food Trails to czteroletni projekt finansowany z unijnego programu „Horyzont 2020”, który zgromadził konsorcjum złożone z 19 europejskich partnerów. Należy do nich 11 miast z projektu Food Trails – europejskich regionów miejskich o łącznej liczbie mieszkańców wynoszącej prawie osiem milionów: Bergamo (IT), Birmingham (UK), Bordeaux Metropole (FR), Kopenhaga (DK), Funchal (PT), Grenoble Alpes Metropole (FR), Groningen (NL), Mediolan (IT), Saloniki (GR), Tirana (AL) i Warszawa (PL). Te 11 europejskich miast, wraz z partnerami projektu, wspólnie opracowały działania pilotażowe w postaci partycypacyjnych Living Labów (żywe laboratoria), w ramach których propagowano współpracę pomiędzy obywatelami a ich miastem / metropolią jako dźwignię zrównoważonych miejskich polityk żywnościowych i działań dotyczących 4 priorytetów określonych w strategii Food 2030: odżywanie, klimat, gospodarka o obiegu zamkniętym i społeczności. Unikalna współpraca gmin, obywateli i badaczy stanowi ważną cechę projektu Food Trails. Badacze odegrali centralną rolę w Living Labach, pomagając miastom zbierać, analizować i przechowywać dane, mierząc wpływ i dostarczając informacji o konkretnych zagadnieniach.

Konsorcjum Food Trails, jako całość, ma na celu:

- **POPRAWĘ** zrozumienia innowacyjnych miejskich strategii żywnościowych oraz ich potencjału do dokonania transformacji systemu żywnościowego,
- **ZAANGAŻOWANIE** i **UPODMIOTOWIENIE** społeczności,
- **ZAPEWNIENIE** długoterminowej stabilności poprzez możliwości finansowania,
- **NAŚLADOWANIE** najlepszych praktyk w zakresie polityk żywnościowych,
- **WSPÓŁPRACĘ** z organami samorządowymi w celu budowania zaangażowania politycznego.

W projekt Food Trails zaangażowanych jest 26 miast kaskadowych, które znacząco zwiększają wpływ projektu, wzmacniając sieć miast zaangażowanych w rozwój zrównoważonych miejskich systemów żywnościowych.

2. OCENA SYSTEMU ŻYWNOŚCIOWEGO MIASTA

Szybki przegląd na potrzeby naśladowania (QSLR)

Narzędzie szybkiego przeglądu na potrzeby naśladowania (QSLR) dostarcza wskazówek urzędnikom miejskim pracującym nad transformacją systemów żywnościowych w ich miastach. Kluczowe znaczenie mają następujące elementy:

- organizacja polityk,
- wspólna wizja i program,
- udział interesariuszy,
- efektywne wykorzystanie zasobów,
- działania transformacyjne,
- ciągłe uczenie się.

Każde miasto jest inne. Podmioty w jednym mieście mogą zdecydować, że ich pierwszym zadaniem będzie opracowanie wspólnej wizji i programu. W innym mieście mogą od razu zająć się badaniem i wdrażaniem różnych działań.

Jak ocenić system żywnościowy danego miasta przy użyciu narzędzia QSLR?

Chociaż zalecamy rozpoczęcie działań od zorganizowania polityki, można też przeprowadzić QSLR od początku do końca lub od końca do początku, aby uzyskać wgląd w proces transformacji systemu żywnościowego. QSLR może też posłużyć za przewodnik przy projektowaniu interwencji lub w razie napotkania trudności w zrozumieniu systemu żywnościowego danego miasta w trakcie podejmowanych działań. Więcej informacji na temat QSLR, patrz raport nr 6.2 w punkcie Zasoby.

ELEMENTY SKŁADOWE

ORGANIZACJA POLITYK

Stworzenie bardziej zrównoważonego miejskiego systemu żywnościowego wymaga aktywnego udziału różnych decydentów. Oznacza to lepsze zrozumienie ram politycznych danego miasta: które wydziały, podmioty i inicjatywy zajmują się kwestiami związanymi z żywnością i jak mogą współpracować ze sobą, aby udoskonalić system jako całość.

WIZJA I PROGRAM

Jasna, wspólna wizja nakreślająca przyszły scenariusz żywnościowy miasta stanowi podstawę do stworzenia skutecznych strategii i kierowania działaniami propagującymi innowacje w systemie żywnościowym.

INTERESARIUSZE

W miejski system żywnościowy zaangażowanych jest wielu interesariuszy o różnych interesach i potrzebach. Wyzwanie polega na zintegrowaniu wszystkich poglądów tak, aby zapewnić aktywny udział wszystkich, a ostatecznie innowacyjność systemu.

ZASOBY

Należy uwzględnić krótko- i długoterminowe wsparcie finansowe, wykwalifikowanych i entuzjastycznych ludzi oraz czas, który mogą poświęcić projektowi, a także ziemię i wodę dostępną dla miasta do produkcji żywności. Niektóre zasoby będą od razu dostępne, podczas gdy inne mogą wymagać pozyskania z innych źródeł.

DZIAŁANIA

Działania wymagają starannego planowania, opracowania wizji, wdrażania i monitorowania. Dzięki temu inicjatywy będą spójne z celami wyznaczonymi przez miasto i będą przyczyniać się do postępów w kierunku bardziej zrównoważonego systemu żywnościowego.

UCZENIE SIĘ

Miasta mogą wiele nauczyć się od innych miast, z innych kontekstów i struktur organizacyjnych, aby ulepszyć swój własny system. Wiedza i przykłady z zewnątrz mogą być podstawowymi czynnikami motywacyjnymi i zasobami dla ich kontekstu.

2.1 ORGANIZACJA POLITYK

Ustanowienie zrównoważonego systemu żywnościowego wymaga solidnych ram politycznych i aktywnego zaangażowania różnych decydentów. Ponieważ zagadnienie żywności ma zasadniczo charakter przekrojowy, politykami wpływającą na systemy żywnościowe mogą zajmować się liczne wydziały – na przykład zdrowia publicznego, edukacji, środowiska i gospodarki odpadami.

Pomocne będzie sprawdzenie, które wydziały pracują nad tematami związanymi z żywnością i jak mogą ze sobą współpracować.

Wszechstronne, interdyscyplinarne podejście ma istotne znaczenie dla tworzenia polityk w sposób integrujący kwestie zdrowia, włączenia społecznego i zrównoważonego rozwoju.

Określone zostają następujące cztery kluczowe elementy umożliwiające poruszanie się w ramach politycznych i organizacyjnych miasta lub regionu:

1. **Ramy regulacyjne:** zrozumienie wielopoziomowych ram regulacyjnych w danych uwarunkowaniach politycznych.
2. **Zarządzanie systemem żywnościowym:** zrozumienie zakresów obowiązków, kompetencji i podmiotów zaangażowanych w system żywnościowy danego miasta.
3. **Rada ds. żywności:** utworzenie rady ds. żywności w celu przekształcenia miejskiego systemu żywnościowego.
4. **Polityka żywnościowa:** ustanowienie skutecznej i kompleksowej miejskiej polityki żywnościowej.

1 Zrozumienie wielopoziomowych ram regulacyjnych w danych uwarunkowaniach politycznych

Stworzenie map przepisów i zrozumienie obecnych ram prawnych pomoże w znalezieniu odpowiednich przepisów, które będą wspierać pracę nad transformacją systemu żywnościowego. Regulacje tworzą środowisko polityczne, w którym działa miasto. Krajowe i międzynarodowe przepisy dotyczące żywności mogą stanowić punkt wyjścia do interwencji w miejskim sektorze spożywczym. Przestrzeganie i wdrażanie przepisów może być niekiedy skomplikowane, zwłaszcza jeśli chodzi o kwestie związane ze złożonymi strukturami organizacyjnymi, takimi jak gospodarka odpadami żywnościowymi.

To, czyjej jurysdykcji podlega żywność, nie zawsze jest dobrze zdefiniowane, ponieważ żywność jest powiązana z wieloma obszarami prawodawstwa. Stąd mogą brać się wątpliwości i trudności przy planowaniu działań mających usprawnić system żywnościowy miasta. Jeśli nie ma solidnych ram prawnych na poziomie krajowym, warto przystąpić do umowy międzynarodowej, np. Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej (MUFPP), aby mieć wytyczne w celu usprawnienia operacji.

Ponadto bariera prawna lub luka w przepisach może prowadzić do oporu kulturowego: nawet jeśli prawo się zmieni, należy uwzględnić czas potrzebny na dostosowanie się, ponieważ ludzie mogą obawiać się złamania starego prawa i mogą potrzebować trochę czasu, aby uzyskać informacje i pewność co do nowych przepisów.

Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails mierzyły się z licznymi barierami prawnymi takimi jak: uzyskiwanie pozwoleń na grunty pod miejską produkcję żywności; przepisy dotyczące zamówień, które koncentrowały się na niskich cenach, a nie na żywności ekologicznej i lokalnej; przepisy dotyczące darowizn żywności, w niektórych przypadkach utrudniające darowizny ze względów bezpieczeństwa; oraz rygorystyczne przepisy dotyczące higieny, które komplikują dystrybucję żywności. Mogą również istnieć przepisy wspierające interwencje. Wymagania żywieniowe podyktowane przepisami mogą służyć jako wytyczne dla interwencji w szkołach. Czasami są one dostarczane przez rząd, ale można je również ustalać z pomocą eksperta lub dietetyka, aby zapewnić uczniom zdrowe i smaczne jedzenie.

Stworzenie mapy ram regulacyjnych pomoże zrozumieć, które polityki krajowe lub regionalne mogą utrudniać innowacje w systemie żywnościowym, a które je wspierać.

2 Zrozumienie zakresów obowiązków, kompetencji i podmiotów zaangażowanych w system żywnościowy danego miasta

Każdy może odgrywać ważną rolę w systemie żywnościowym, ale może być trudno zrozumieć, jak rozkładają się obowiązki i kompetencje, ponieważ system żywnościowy jest złożony. Miasta rzadko mają jurysdykcję we wszystkich obszarach związanych z żywnością, co sprawia, że konieczne jest poszerzenie sieci władzy i otrzymanie wsparcia z innych szczebli zarządzania. Rozdrobniona struktura zarządzania może prowadzić do problemów z koordynacją i może przyczyniać się do niejasności oraz dodatkowych wysiłków w organizowaniu i wdrażaniu działań. Różne struktury i zakresy obowiązków w różnej skali (np. krajowej, regionalnej lub lokalnej) mogą dodatkowo komplikować sytuację.

Wiele jednostek państwowych działa w zamkniętych strukturach (tzw. silosy organizacyjne), co uniemożliwia współpracę między wydziałami. Wyzwanie polega na tym, aby poszczególne wydziały koordynowały swoją pracę związaną z żywnością i rozpoznały, w jaki sposób dany wydział może przyczynić się do osiągnięcia wspólnych celów ogólnych. Dobrym pomysłem jest wyjaśnienie ról i obowiązków poszczególnych podmiotów; konsultanci lub badacze mogą wspierać wstępną konfigurację wewnętrznego zarządzania systemem żywnościowym. Brak jasnej definicji ról i granic na poziomie polityki wyższego szczebla może prowadzić do presji politycznej na zespół operacyjny i opóźnień w realizacji działań. Zalecaną dobrą praktyką jest tworzenie map inicjatyw i podmiotów przed przystąpieniem do planowania jakichkolwiek interwencji, aby przedstawiciele nie organizowali działań w konflikcie z innymi.

Wybrani przedstawiciele odgrywają ważną rolę w umożliwieniu realizacji inicjatyw dotyczących systemu żywnościowego. Sprzymierzeni przedstawiciele polityczni pomagają w sprawnym wdrażaniu działań i mogą przyjąć rolę interpretatorów potrzeb interesariuszy (np. obywateli lub rolników) oraz ram prawnych. Należy jednak wziąć pod uwagę, że wybory mogą zmienić wcześniej ustanowione relacje zarządcze. Rozwijanie wsparcia dla planowanych interwencji ze strony członków wszystkich partii politycznych może zapobiec zakłóceniom planów, jeśli wybory doprowadzą do zmiany władzy. Utrzymanie spójności z wyższymi szczeblami zarządzania, takimi jak szczebel europejski, ma kluczowe znaczenie, ale wymaga dodatkowego wysiłku, który należy wziąć pod uwagę.

Organizowanie regularnych spotkań w celu poprawy komunikacji między różnymi działami i organami administracyjnymi ułatwi wdrażanie nowych działań.

3 Utworzenie rady ds. żywności w celu przekształcenia miejskiego systemu żywnościowego

Kiedy miasto rozpoczyna transformację w kierunku zrównoważonego systemu żywnościowego, ustanowienie rady ds. żywności może być kluczowym krokiem w budowaniu konsensusu i skutecznym podejmowaniu decyzji. Rada ds. żywności (lub „rada ds. polityki żywnościowej", lub „partnerstwo ds. żywności") może zmienić sposób działania systemu żywnościowego miasta. Ponieważ zagadnienia dotyczące żywności przenikają różne domeny, zajmowanie się nimi wiąże się z koniecznością podejmowania wysiłków przez wiele wydziałów i różnych interesariuszy. Rada ds. żywności stanowi platformę pomagającą przełamać izolację pomiędzy tematami a ludźmi, a także przyczynia się do rozwoju skutecznej koordynacji i współpracy. Struktura rady może być różna, od bardziej elastycznej i nieformalnej do bardziej sztywnej i formalnej. Każde miasto może wybrać formę, która najlepiej odpowiada jego potrzebom, ale najważniejsze jest ustanowienie sieci interesariuszy, którzy są zaangażowani we współpracę na rzecz realizacji wspólnych celów dla systemu żywnościowego swojego miasta.

Rada ds. żywności organizuje spotkania, okrągłe stoły, prezentacje, warsztaty i grupy problemowe poświęcone konkretnym tematom. Te wydarzenia stanowią platformę umożliwiającą omawianie zagadnień z różnych perspektyw, wyrażanie potrzeb i przedstawianie propozycji, aby móc razem znajdować rozwiązania. Rada powinna dążyć do zaangażowania szerokiego grona interesariuszy, w tym przedsiębiorstw, rolników, polityków, przedstawicieli obywateli oraz organizacji pozarządowych.

Udział kluczowych polityków w radzie ds. żywności może zwiększyć jej skuteczność. Zaangażowanie polityczne ułatwia sprawne ustanowienie rady ds. żywności, a jasno określona struktura zarządzania zapewnia przejrzystość i odpowiedzialność. To pomaga budować więzi między ludźmi a decydentami i zapewnia, że różne potrzeby grup zostają wysłuchane. Rada odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu strategicznej wizji miasta w kwestiach związanych z żywnością, umożliwiając definiowanie krótko- i długoterminowych celów i priorytetów. Aktywnemu uczestnictwu sprzyja nie tylko omawianie kwestii wysokiego szczebla (np. rozwój polityki żywnościowej), ale także zajmowanie się działaniami i konkretnymi inicjatywami, co wzmacnia poczucie zaangażowania. Dodatkowo, uczestnictwo można wzmocnić poprzez ustanowienie ról dla poszczególnych interesariuszy w radzie, czy to poprzez wybór przedstawicieli, czy też tworzenie grup strategicznych. Gdy interesariusze już się zaangażują w radę ds. żywności, będą pomagali w szerzeniu jej działań i propagowaniu jej wartości.

Radę ds. żywności można wykorzystywać nie tylko do omawiania kwestii i strategii wysokiego szczebla, ale także kwestii praktycznych, na przykład poprzez grupy problemowe. Dzięki temu poszczególne grupy ludzi będą zainteresowane zaangażowaniem się.

4. Ustanowienie skutecznej i kompleksowej miejskiej polityki żywnościowej

Ustanowienie polityki żywnościowej obejmującej wszystkie główne cele miasta w zakresie żywności i innowacji systemowych okazało się kluczowym krokiem w projekcie Food Trails. Polityki żywnościowe mogą obejmować różne aspekty dotyczące żywności, takie jak rolnictwo, odpady żywnościowe, bezpieczeństwo żywnościowe, zdrowe i zrównoważone diety oraz produkcja żywności. Gdy cele dotyczące wszystkich tematów związanych z żywnością są skonsolidowane w przejrzystym dokumencie w sprawie polityki, uzyskanie akceptacji ze strony obywateli i innych interesariuszy staje się łatwiejsze. Sformułowanie polityki żywnościowej stanowi wyraz oddania decydentów oraz pobudza prowadzenie dyskusji i podejmowanie konkretnych działań na szczeblu politycznym. Zważywszy na ścisłe powiązania z cyklami wyborczymi, wybory mogą zawsze wpłynąć na politykę. Jednak w każdej partii mogą być politycy zainteresowani tematem, którzy będą okazywali wsparcie.

Udział właściwych interesariuszy ma kluczowe znaczenie i konieczne są skuteczne środki, aby ich zaangażować. Jedna z koncepcji polega na stworzeniu wstępnej wersji polityki, nakreślającej kluczowe cele i wartości, którą interesariusze będą mogli zrecenzować i skomentować.

Równoważenie różnorodnych i czasami sprzecznych potrzeb interesariuszy – takich jak rolnicy, decydenci, sprzedawcy detaliczni i obywatele – stanowi wyzwanie, ale konieczne jest zapewnienie, że wszystkie głosy zostaną wysłuchane, nawet jeśli początkowo wydaje się, że interesariusze z niektórych kategorii nie są zainteresowani debatą na temat polityki żywnościowej.

Polityki żywnościowe można zaprojektować tak, aby były atrakcyjne wizualnie i łatwo zrozumiałe, zwiększając dostępność dla różnych interesariuszy. Zachęcanie do uczestnictwa wiąże się z koniecznością ustanowienia polityki na takim szczeblu, który sprzyja zaangażowaniu, unikając dyskusji na wysokim szczeblu. Podczas formułowania tekstu polityki pomocne może być poleganie na wyspecjalizowanych ekspertach. Ponadto niezbędne jest zapewnienie spójności między miejskimi politykami żywnościowymi a zarządzaniem na wyższym szczeblu, takim jak polityka regionalna lub krajowa.

Jeśli polityka żywnościowa nie jest priorytetem w administracji danego miasta, warto stworzyć forum, aby zgromadzić interesy i cele różnych interesariuszy, a tym samym zademonstrować szerokie zainteresowanie i pobudzić zaangażowanie polityczne.

2.2 WIZJA I PROGRAM

Jasna wizja, która nakreśla przyszły scenariusz żywnościowy dla danego miasta, pomoże w opracowaniu zrównoważonego i zdrowego systemu żywnościowego na poziomie społeczności. Wizja ta stanowi podstawę do tworzenia skutecznych planów i strategii kierujących działaniami propagującymi zrównoważony rozwój, dostępność i utylizację odpadów w ramach lokalnego systemu żywnościowego.

Kluczowe znaczenie ma wspólna wizja pożądanej sytuacji, która utrzymuje zbiorowe działania interesariuszy na właściwym torze.

Na tym etapie zostają określone następujące kluczowe elementy:

1. **Wspólna wizja i komunikacja:** ustanowienie wśród interesariuszy wspólnej wizji interwencji w systemie żywnościowym.

2. **Planowanie strategiczne:** ustanowienie skutecznych planów, które uwzględniają wizję celów krótko- i długoterminowych.

3. **Rozpowszechnianie zdrowych nawyków żywieniowych:** opracowanie miejskiej strategii w celu zapewnienia zrównoważonej, zdrowej i bezpiecznej żywności.

1 Ustanowienie wśród interesariuszy wspólnej wizji interwencji w systemie żywnościowym

Ustanowienie jednolitej wizji wśród poszczególnych interesariuszy zaangażowanych w miejski system żywnościowy ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia znaczących wyników, szczególnie w miastach, które nie mają jeszcze polityki żywnościowej. Poszczególni interesariusze, sprzedawcy detaliczni, organizacje pozarządowe, rolnicy, gminy itp. mogą mieć bardzo różne cele i interesy. Dlatego konieczne jest ustanowienie wizji, która odzwierciedla potrzeby wszystkich.

Na początkowych etapach lepiej jest nadać priorytet szerokiej reprezentacji i konsensusowi w jasnych, wspólnych kwestiach, nawet jeśli są one mniej ambitne. Brak wspólnej wizji miejskiego systemu żywnościowego może utrudniać rozwiązywanie problemów, zwłaszcza w kontekście administracyjnym na dużą skalę. Poświęcanie czasu i energii na włączanie ludzi i budowanie zaangażowania na wczesnych etapach sprzyja wszechstronnemu zrozumieniu potrzeb i wyzwań związanych z miejskim systemem żywnościowym. Kluczowe jest zaangażowanie decydentów w inicjatywy i dostosowanie do nich celów.

Działania muszą splatać się z zaangażowaniem interesariuszy, aby zapewnić ich uczestnictwo i zaangażowanie w proces transformacji żywieniowej. Planowanie działań, które przynoszą korzyści wielu stronom, może wzmocnić zaangażowanie i zaowocować trwałymi korzyściami dla wszystkich (współpraca, w której wszyscy wygrywają). Wreszcie konieczne jest przyjęcie holistycznego podejścia obejmującego nie tylko żywność, która sama w sobie jest kompleksowym zagadnieniem, ale także obszary takie jak neutralność klimatyczna, bezpieczeństwo żywnościowe i nierówności społeczne. W projekcie Food Trails wykorzystano ramy CLIC, które mają cztery elementy prowadzące do zmiany systemowej: poprzez **łączenie (Connecting)** ponad kategoriami, **powiązanie (Linking)** wysiłków komunalnych i zachęcanie do **innowacji (Innovation)** miasta odnoszą **dodatkowe korzyści (Co-benefits)** w obliczu licznych miejskich wyzwań takich jak zdrowie publiczne, środowisko i inne.

Więcej informacji na temat ram CLIC, patrz punkt Zasoby: Raport z działań dot. systemu żywnościowego (raport nr 1.2).

Dodatkowy wysiłek włożony w zaangażowanie interesariuszy, którzy początkowo mogą wydawać się niezainteresowani, sprawi, że wizja będzie odzwierciedlać różnorodne poglądy i potrzeby.

2. Ustanowienie skutecznych planów, które uwzględniają wizję celów krótko- i długoterminowych

Konkretny plan transformacji miejskiego systemu żywnościowego przy ograniczonych zasobach wymaga dokładnego planowania, aby móc osiągnąć ustalone cele. Zaspokojenie wielu różnych potrzeb nie zawsze jest łatwe lub możliwe, dlatego ważne jest, aby nauczyć się ustalać priorytety i budować właściwą równowagę między celami krótko- i długoterminowymi. Gdy wdrożenie inicjatywy wydaje się skomplikowane, warto zacząć od działania pilotażowego. Jeśli wyniki pilotażu okażą się obiecujące, łatwiej będzie przyciągnąć więcej osób i rozszerzyć inicjatywę.

Można rozważyć uzyskanie wsparcia od konsultantów lub badaczy, aby łatwiej zrozumieć początkowe ramy polityki, w których działa miasto, oraz sposób, w jaki należy zaplanować i przeprowadzić odpowiednie interwencje. Ważne jest, aby mieć jasną mapę interesariuszy, istniejących polityk i powiązanych inicjatyw w tym obszarze, które mogą służyć jako pomost do stworzenia nowego systemu żywnościowego sprzyjającego włączeniu społecznemu w większym stopniu.

Współpraca z badaczami i uniwersytetami w ramach projektu Food Trails przyniosła pozytywne wyniki w postaci określenia naukowego podejścia do ustanowienia wizji. Narzędzia takie jak teoria zmiany mogą pomóc w zdefiniowaniu i wizualizacji kompletnego zarysu pożądanych zmian.

Rozsądna strategia jest istotnym czynnikiem przyciągającym nowe fundusze i umożliwiającym rozszerzenie inicjatyw. Strategia powinna wykazywać skuteczność alokacji zasobów i organizacji proponowanych inicjatyw. Co więcej, dobra strategia i szeroko zakrojony przegląd wewnętrznych potrzeb i oczekiwań stawianych wobec społeczności pomagają efektywnie wykorzystywać zasoby ludzkie i finansowe.

Podejście krok po kroku pomoże osiągnąć stopniowe zmiany: wyniki nie pojawią się od razu.

3. Opracowanie miejskiej strategii w celu propagowania i umożliwienia konsumpcji zrównoważonej, zdrowej i bezpiecznej żywności

Aby naprawdę przekształcić system żywnościowy i wprowadzić trwałe zmiany, konieczna jest zmiana zachowań konsumpcyjnych. Jest to skomplikowany proces, który wymaga czasu i przynosi rezultaty dopiero w dłuższej perspektywie. Dlatego monitorowanie skuteczności podejścia może stanowić wyzwanie. Aby zmiana mogła się dokonać, konieczne jest zainwestowanie w edukację, zarówno w szkołach, jak i w społeczności. W przypadku tego rodzaju interwencji kluczowe jest zaangażowanie obywateli w działania i inicjatywy tak, żeby czuli się częścią zmiany i chętnie podejmowali osobiste działania, kiedy będzie taka możliwość. Inwestowanie w mechanizmy zmiany zachowań jest sposobem na rozpowszechnianie dobrych praktyk w miarę upływu czasu. Właśnie dlatego w projekcie Food Trails wiele uwagi poświęcono uczniom i dzieciom, biorąc pod uwagę, że dorastając, mogą one rozwijać zdrowe zachowania żywieniowe.

Ważne jest również zrozumienie i zajęcie się barierami ograniczającymi pozytywne wybory żywieniowe ludzi, jak na przykład niskie dochody, brak umiejętności lub brak miejsca do gotowania i sprzętu.

Biorąc pod uwagę potrzebę przyjęcia holistycznego podejścia w celu osiągnięcia głębokich zmian, należy rozważyć uwzględnienie innych celów, aby móc dokonać poprawy nawyków żywieniowych i zdrowej relacji z jedzeniem. Nacisk można położyć na produkcję żywności ekologicznej, zaopatrzenie w żywność ekologiczną i jej wykorzystanie w jednostkach miejskich, redukcję ilości odpadów i wprowadzenie interwencji związanych z żywnością do wsparcia społecznego. Różne cele transformacji systemu żywnościowego mogą zbiegać się ze sobą poprzez poprawę systemów redystrybucji żywności, zmniejszenie ilości odpadów żywnościowych i dostarczanie żywności potrzebującym. Niektóre miasta z projektu Food Trails pracują nad tym, aby takie programy koncentrowały się na świeżych owocach i warzywach, które są często niedostępne dla ludzi o niskich dochodach. Zdrowe i zrównoważone odżywianie musi być dostępne dla wszystkich i nie może pozostawiać nikogo w tyle.

Praca z dziećmi i uczniami to jeden z najlepszych sposobów na ustanowienie długofalowych dobrych nawyków, z dodatkową korzyścią polegającą na tym, że prawdopodobnie będą oni szerzyć dobre praktyki w swoich rodzinach.

2.3 INTERESARIUSZE

W rozwoju miejskiego systemu żywnościowego bierze udział wielu interesariuszy o różnych interesach. Kluczowe jest, aby poczuli się częścią zmiany dzięki temu, że będą wysłuchani i mile widziani. Rola i zaangażowanie interesariuszy w sieci systemu żywnościowego miasta mają znaczący wpływ na powodzenie proponowanych inicjatyw.

Dlatego tak ważne jest, aby stworzyć mapę aktywnych interesariuszy, ich ról i interesów tak, aby było łatwiej współpracować nad osiągnięciem wspólnych celów. Interesariusze, którzy odegrali kluczową rolę w projekcie Food Trails, to urzędnicy gminni, politycy, przedsiębiorcy (np. rolnicy, przewoźnicy, branża przetwórstwa spożywczego, supermarkety, restauracje), organizacje pozarządowe i obywatele.

Kluczowe znaczenie mają następujące elementy:

1. **Zaangażowanie interesariuszy:** wspieranie współpracy i zaangażowania wielu interesariuszy w miejskie systemy żywnościowe w celu dokonania skutecznej zmiany.

2. **Efektywna komunikacja:** propagowanie sieci opartych na zaufaniu dzięki przejrzystej komunikacji.

3. **Rola gminy:** określenie sposobu, w jaki gmina powinna przyczyniać się do transformacji systemu żywnościowego.

1 Wspieranie współpracy i zaangażowania wielu interesariuszy w miejskie systemy żywnościowe w celu dokonania skutecznej zmiany

Współpraca z różnymi interesariuszami ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów w ramach systemu żywnościowego gminy. Grupa interesariuszy może mieć różny skład w zależności od działań, ale istotne jest wspieranie przejrzystej reprezentacji i współpracy między nimi. Aby pomóc rozwinąć poczucie własności i propagować odpowiedzialność, która wykracza poza uczestnictwo w spotkaniach, konieczne jest wspieranie i zachęcanie do aktywnego udziału. Spostrzeżenia i doświadczenia interesariuszy mogą stać się inspiracją dla nowych inicjatyw i umożliwić im wniesienie wkładu w proces transformacji.

Włączenie interesariuszy w zadania zgodne z ich interesami lub bieżącymi działaniami to skuteczny sposób wspierania planowanych inicjatyw i interwencji. Do przykładów zalicza się nawiązywanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu zwiększenia widoczności czy też współpracę z sektorem turystycznym przy organizacji wydarzeń. Współpraca z instytutami badawczymi i uczelniami może pomóc w wizualizacji wyników i zbieraniu danych, wzmacniając wpływ i postępy działań. Współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi pozwala spojrzeć z oddolnej perspektywy, zapewniając praktyczność i skuteczność interwencji.

Ponadto ważne jest włączenie rolników i innych odpowiednich podmiotów w decyzje dotyczące polityki żywnościowej, zważywszy na ich kluczową rolę w produkcji żywności i znaczenie rolnictwa w wielu regionach. Budowanie silnych więzi z nimi i zapewnianie wsparcia wzmacnia miejskie systemy żywnościowe. Jest to szczególnie ważne w obszarach takich jak gospodarka odpadami żywnościowymi i zaopatrzenie w żywność, dla których udanej realizacji niezbędna jest współpraca między poszczególnymi interesariuszami w łańcuchu.

Potencjalnym kamieniem milowym w propagowaniu zaangażowania i współpracy jest ustanowienie rady ds. żywności, w której różni interesariusze spotykają się w celu budowania relacji i kierowania działaniami. Tworzenie grup roboczych skupionych wokół określonych tematów może zwiększyć zaangażowanie interesariuszy w uczestnictwo w radzie ds. żywności. Nieformalne sieci odpowiednich interesariuszy również mogą pomóc w realizacji celów, jeśli w danym mieście trudno jest utworzyć radę ds. żywności. Jasne określenie celów i zamierzonego udziału już na samym początku jest niezbędne, aby móc zarządzać oczekiwaniami, zwłaszcza biorąc pod uwagę często ograniczoną dyspozycyjność i czas interesariuszy.

Budowanie poczucia odpowiedzialności wśród interesariuszy sprawi, że będą mogli działać jako ambasadorzy wspólnych wartości i wizji w ramach własnej działalności.

2 Propagowanie sieci opartych na zaufaniu dzięki przejrzystej komunikacji

Ustanowienie przejrzystego kanału komunikacji jest decydującym czynnikiem, zwłaszcza podczas formułowania polityki żywnościowej. Otwarty dialog sprzyja budowaniu więzi i spójności wśród interesariuszy, zwiększając świadomość i chęć uczestnictwa. W ten sposób łączą się różne doświadczenia osobiste i zawodowe, rozszerzając sieć na potrzeby działań zbiorowych. Budowanie opartych na zaufaniu i szacunku relacji z kluczowymi interesariuszami przyspiesza realizację inicjatyw. Podobnie, dobrze zdefiniowana strategia komunikacji z decydentami jest istotna dla dostosowania inicjatyw do ram regulacyjnych. Angażowanie obywateli i zwiększanie świadomości na temat zdrowych wyborów żywieniowych jest możliwe dzięki skutecznym działaniom komunikacyjnym, takim jak warsztaty, zespoły tematyczne, pokazy gotowania i wydarzenia. Regularne spotkania pozwalają na utrzymanie koncentracji na priorytetach grupy i stanowią platformę do monitorowania postępów w rozwoju systemu żywnościowego.

Komunikacja między różnymi grupami interesariuszy, takimi jak przedsiębiorstwa, rolnicy, organizacje pozarządowe i obywatele, może być skomplikowana, gdy występują sprzeczne potrzeby: zdarza się, że interesariusze czują się niewysłuchani. Niektóre grupy mogą nie czuć się pewnie w komunikacji z oficjalnymi przedstawicielami i mogą potrzebować zachęty do uczestnictwa.

Aby rozwiązać ten problem, konieczne jest stworzenie otwartego i bezpiecznego środowiska, w którym każdy może wyrazić swoje obawy i znaleźć wspólną płaszczyznę porozumienia. Poprawa dyskusji i zrozumienie potrzeb innych sprzyja akceptacji, tolerancji i silniejszym więziom. Na przykład informowanie w odpowiednim czasie może rozwiać obawy rodziców w przypadku zmiany szkolnego menu, zmniejszając opór przed niektórymi wyborami, takimi jak zwiększenie liczby posiłków opartych na roślinach.

Do niektórych interesariuszy może być początkowo trudniej dotrzeć. Na przykład, rolnicy mogą być zbyt zajęci w niektórych porach roku, więc może pomóc wcześniejsze określenie dat i godzin spotkań z uwzględnieniem ich potrzeb. Co więcej, warsztaty omawiające szczególne ich zainteresowania, takie jak nowatorskie techniki produkcji lub wsparcie przy ubieganiu się o dotacje, mogą zachęcić ich do uczestnictwa w oparciu o informacje, które są dla nich istotne i konkretne. Opracowywanie wytycznych lub biuletynów służących rozpowszechnianiu strategii żywnościowych dodatkowo usprawnia komunikację. Zasadniczo efektywna komunikacja i zaufanie stanowią kamień węgielny spójnej współpracy w systemie żywnościowym.

Efektywne komunikowanie we właściwym czasie oczekiwań, celów i jasnej definicji zakresów obowiązków sprzyja uczestnictwu interesariuszy.

3. Określenie sposobu, w jaki gmina powinna przyczyniać się do transformacji systemu żywnościowego

Gminy odgrywają kluczową rolę w promowaniu miejskich systemów żywnościowych, które są zdrowe, zrównoważone i sprzyjają włączeniu społecznemu. Rola, jaką gminy odgrywają w ulepszaniu swojego systemu żywnościowego, wykracza poza finansowe wspieranie działań: może to być organizacja warsztatów, programów szkoleniowych i zarządzanie kwestiami prawnymi związanymi z inicjatywami. Kiedy wydziały władz gminnych skutecznie ze sobą współpracują, mogą opracować rozsądne polityki żywnościowe, które krzyżują się z kilkoma dziedzinami. Połączenie różnych elementów tematycznych i obszarów interwencji pozwala gminom na wdrożenie holistycznego podejścia do poprawy systemu żywnościowego. Prowadząc interwencje w obszarach takich jak klimat, odżywianie i rolnictwo, gminy mogą mieć pozytywny wpływ na miejski system żywnościowy i propagować transformację. Ponadto pracownicy urzędów gmin często posiadają specjalistyczne umiejętności i doświadczenie, które można wykorzystać do realizacji inicjatyw i uniknięcia zależności od agencji zewnętrznych.

Jednak żywność nie zawsze ma priorytet w programach gmin, często z powodów politycznych. Zmiany na wybieralnych stanowiskach kierowniczych mogą znacząco wpływać na nacisk kładziony na inicjatywy żywnościowe.

Ponadto wybory mają potencjał do zmiany dynamiki współpracy i wsparcia, a niektórzy wybrani urzędnicy mogą faworyzować określone inicjatywy względem innych. Rozsądna polityka żywnościowa może pomóc w utrzymaniu zaangażowania politycznego, które można również podtrzymywać poprzez rozwój podstawowej kultury w różnych wydziałach i poprzez wspieranie wewnętrznych powiązań z innymi politykami miejskimi dotyczącymi między innymi zdrowia, gospodarki odpadami, ochrony przyrody i innych.

Co więcej, ważne jest, aby przyznać, że gminy mogą napotkać opór ze strony określonych segmentów populacji, co potencjalnie utrudni dokonywanie postępów i rozpowszechnianie niektórych inicjatyw. Chociaż gminy nie zawsze posiadają uprawnienia decyzyjne w sprawach dotyczących żywności, powinny wykorzystać swoją rolę jako katalizatora do wspierania sieci interesariuszy w sektorze spożywczym, ułatwiając nawiązywanie kontaktów i mapowanie inicjatyw podejmowanych przez różne podmioty.

Stworzenie kompleksowej polityki żywnościowej i rady ds. żywności zapewnia kontynuację działań nawet w przypadku zmian politycznych na skutek nowych wyborów.

2.4 ZASOBY

Do poprawy systemu żywnościowego danego miasta konieczny jest szereg różnych zasobów. Nie wszystkie elementy mają takie same zasoby początkowe, ale staranne planowanie i wizja mogą wspierać skuteczną transformację systemu nawet w kontekście ograniczonych zasobów.

Niezbędne jest krótko- i długoterminowe wsparcie finansowe, wykwalifikowani i entuzjastyczni ludzie, wiedza, dostępność gruntów i czas poświęcony na planowanie i wdrażanie.

Jedynie równowaga tych zasobów może skutecznie pomóc w rozwoju przewidzianego systemu żywnościowego.

Przy ocenie dostępnych zasobów kluczowe są następujące elementy:

1. **Zabezpieczenie długoterminowych środków:** zabezpieczenie środków finansowych w perspektywie średnio- i długoterminowej w celu umożliwienia skutecznej transformacji żywnościowej.

2. **Alokacja zasobów ludzkich i czasu:** określenie kluczowej roli zasobów ludzkich we wdrażaniu inicjatyw służących poprawie systemu żywnościowego.

3. **Wiedza i specjalizacja w zakresie żywności:** wypełnianie luk w umiejętnościach i wiedzy w zakresie innowacji w systemie żywnościowym poprzez współpracę z ekspertami.

1 Zabezpieczenie środków finansowych w perspektywie średnio- i długoterminowej w celu umożliwienia skutecznej transformacji żywnościowej

Miasta często napotykają na wyzwania finansowe podczas planowania działań mających na celu wzmocnienie ich systemów żywnościowych. Zabezpieczenie budżetów może być trudne, ponieważ dostępność środków finansowych często zależy od priorytetów politycznych, a żywność może do nich nie należeć. W związku z tym proaktywne wysiłki na rzecz zwiększania świadomości znaczenia inicjatyw związanych z systemem żywnościowym są kluczowe. W mieście mającym kompleksową politykę żywnościową ubieganie się o środki finansowe i ich pozyskiwanie jest łatwiejsze, ponieważ cele są jasno ustalone, a budżet odpowiada tym celom. Co więcej, system zarządzania finansami w danym kraju również znacząco wpływa na dostępność zasobów i elastyczność ich wykorzystania. Długoterminowe środki finansowe mogą także wspierać tworzenie nowych stałych miejsc pracy, które zapewniają stabilność i ciągłość wdrażanych działań żywnościowych.

Efektywne planowanie jest absolutnie obowiązkowe w przypadku ograniczonych środków finansowych. To wiąże się z koniecznością starannego doboru priorytetów.

Zwłaszcza w przypadku dysponowania ograniczonymi zasobami skuteczne zarządzanie jest niezbędne, aby móc zabezpieczyć korzystny zwrot z inwestycji i ciągłe wsparcie ze strony interesariuszy i świata polityki. Międzynarodowe środki finansowe, takie jak środki zapewniane przez Unię Europejską, oferują możliwości dla ustrukturyzowanych i odpornych inicjatyw, ale mają często ograniczenia czasowe. Stabilne mechanizmy finansowania, takie jak fundusze strukturalne z gminy, mają istotne znaczenie dla wprowadzania inicjatyw i wspierania długoterminowych zmian.

Współpraca z różnymi interesariuszami może ułatwić dostęp do nowych źródeł finansowania. Należy natomiast zachować ostrożność podczas współpracy z sektorem prywatnym, aby uniknąć ewentualnego udawania postępowania ekologicznego (tzw. greenwashing). Dywersyfikacja źródeł finansowania, takich jak finansowanie publiczne, prywatne i społecznościowe, może poprawić trwałość projektów w perspektywie długoterminowej. Wreszcie dzięki wykorzystaniu polityki żywnościowej jako ram do łączenia różnych projektów i dzielenia się zasobami miastom będzie łatwiej sprostać wyzwaniom finansowym i skutecznie realizować swoje programy.

Powiązanie działań z długofalowymi skutkami i opracowanie metod monitorowania posłuży przy prezentacjach dla inwestorów i zabezpieczaniu środków finansowych.

2. Określenie kluczowej roli zasobów ludzkich we wdrażaniu inicjatyw służących poprawie systemu żywnościowego

Zasoby ludzkie mają kluczowe znaczenie dla organizowania działań, angażowania interesariuszy i posuwania naprzód realizacji inicjatyw. Angażowanie wykwalifikowanych i pełnych pasji osób jest niezbędnym katalizatorem transformacji w kierunku zrównoważonego systemu żywnościowego. Obciążenie pracą i dyspozycyjność osób pracujących nad sprawami dotyczącymi żywności na szczeblu miejskim często stanowi wyzwanie. W wielu przypadkach zespół zajmujący się tymi zagadnieniami jest mały. Ponadto bardzo niewiele gmin ma wydział poświęcony w całości żywności. W rezultacie ludzie są rozproszeni w różnych działach, takich jak działy środowiska, rolnictwa czy zdrowia. Z jednej strony można to rozpatrywać w pozytywnym świetle, ponieważ inicjatywy związane z żywnością wymagają holistycznej perspektywy, a takie horyzontalne podejście łączy w sobie różną wiedzę, wizje i spostrzeżenia, które mogą być korzystne. Z drugiej strony takie rozdrobnienie stwarza dalsze przeszkody do pokonania, takie jak brak komunikacji, dodatkowy czas, trudności w koordynacji i brak podejścia systemowego.

Stworzenie specjalistycznego „zespołu ds. żywności" w gminie, składającego się z entuzjastycznych i kompetentnych członków, może znacznie zwiększyć skuteczność w rozwiązywaniu konkretnych problemów. W przypadkach ograniczonych możliwości kadrowych konieczne staje się wyznaczenie obszarów interwencji w szerszym kontekście systemu żywnościowego, w oparciu o umiejętności i kompetencje dostępne w zespole. Ustalanie priorytetów staje się kluczowe w razie niedoboru personelu. Możliwe jest również stworzenie nawiązań z istniejącymi działaniami w celu pielęgnowania synergii i poprawy współdzielenia zasobów. Współpraca z organizacjami zewnętrznymi, uniwersytetami i społecznościami może zmniejszyć ciężar obowiązków poprzez dzielenie się pracą, co zwiększy zdolność zespołu do osiągnięcia jego celów. Niepewność co do ram zawierania umów o pracę, włączając w to umowy krótkoterminowe, może zakłócać długoterminowe planowanie i stabilność.

Należy rozpoznawać dotychczasowe inicjatywy i łączyć się z nimi. Dzięki temu można zaoszczędzić czas – unikając powielania prowadzonych działań – skorzystać z okazji, aby łączyć się i uczyć się na podstawie cudzych doświadczeń.

3. Wypełnianie luk w umiejętnościach i wiedzy w zakresie innowacji w systemie żywnościowym poprzez współpracę z ekspertami

Wykwalifikowani i posiadający odpowiednią wiedzę pracownicy zajmujący się miejskimi transformacjami żywnościowymi mogą przynieść wymierne korzyści w planach i procesach. Budowanie kompetencji w zespole poprzez warsztaty, szkolenia i wzajemną naukę oferuje liczne korzyści. Jednak niektóre miasta stoją przed wyzwaniami związanymi z rekrutacją odpowiedniego personelu, szczególnie w złożonej dziedzinie, jaką jest sektor żywnościowy, który wymaga unikalnego połączenia wiedzy i specjalizacji.

Aby stawić im czoła, konieczne jest dokonanie oceny składu zespołu i określenie obszarów, w których może brakować specjalistycznej wiedzy. Dzięki temu można zrozumieć, którym działaniom należy nadać priorytet i je zrealizować w ramach gminy, a które lepiej zlecić na zewnątrz. W przypadku posiadania ograniczonej wiedzy specjalistycznej należy powołać ekspertów zewnętrznych specjalizujących się w kwestiach takich jak umowy, przepisy, komunikacja, odżywianie, zamówienia, zarządzanie itp.

Do tego dochodzi możliwość współpracy z instytutami badawczymi i uniwersytetami, które mogą wesprzeć zespół miejski wiedzą naukową. To może mieć kluczowe znaczenie na wczesnych etapach planowania i mierzenia skutków poprzez zbieranie i analizowanie danych z działań.

Co więcej, inwestowanie w szkolenia ma zasadnicze znaczenie dla kształcenia nowych, wykwalifikowanych i stałych pracowników. To nie tylko sprzyja dzieleniu się wiedzą, ale także zapewnia stabilność zespołu, zmniejszając zależność od poszczególnych specjalistów. Horyzontalny transfer wiedzy i podnoszenie umiejętności w zespole okazują się nieocenionymi zasobami dla trwałych postępów.

Nawiązanie współpracy z profesjonalistami w celu zrekompensowania braku wiedzy specjalistycznej we władzach gminy pozwala zaoszczędzić zarówno czas, jak i energię.

2.5 DZIAŁANIA

Podstawą wspólnotowych systemów żywnościowych są podejmowane działania, które wymagają starannego planowania, opracowania wizji, wdrażania i monitorowania.

Ze względu na to, że system żywnościowy obejmuje kilka obszarów, potencjalne interwencje i działania mogą się znacznie różnić.

Zasadnicze znaczenie ma to, aby w swoich działaniach zawsze przyjmować holistyczne podejście do systemu żywnościowego.

Niezbędne dla przejścia na bardziej zrównoważony system żywnościowy są następujące elementy:

1. **Inicjatywy edukacyjne:** poprawa świadomości żywnościowej wśród obywateli poprzez działania edukacyjne.
2. **Zmniejszanie ilości odpadów żywnościowych:** wdrażanie środków skutecznej gospodarki odpadami żywnościowymi na szczeblu miejskim.
3. **Lokalna produkcja żywności:** wspieranie bardziej zrównoważonego i lokalnego systemu produkcji żywności.
4. **Darowizny i redystrybucja żywności:** usprawnienie systemu darowizn żywności w celu promowania włączenia społecznego.

1 Poprawa świadomości żywnościowej wśród obywateli poprzez działania edukacyjne

Wiele miast uznaje ważną rolę edukacji i świadomości żywnościowej dla osiągania wyników w miejskich systemach żywnościowych. Wprowadzenie działań edukacyjnych w szkołach jest skutecznym sposobem na podkreślenie fundamentalnego związku między żywnością, klimatem, środowiskiem i zdrowiem wśród młodych ludzi oraz ułatwienie przekazywania tej wiedzy z pokolenia na pokolenie. Aby propagować dobre praktyki poza murami szkoły, miasta mogą angażować uczniów z zamiarem kształtowania różnych zachowań żywieniowych w rodzinach. Ostatecznym celem jest zwiększenie świadomości nie tylko wśród dzieci, ale także w szerszej społeczności. Wdrażając działania w szkołach, a w szczególności w stołówkach szkolnych, miasta zapewniają dzieciom zdrowe i pożywne jedzenie, gwarantując tym samym, że wszyscy uczniowie otrzymują co najmniej jeden pełnowartościowy i zbilansowany posiłek dziennie.

Szkoły w szczególny sposób sprzyjają wprowadzaniu nowych nawyków żywieniowych, takich jak zwiększenie liczby dań wegetariańskich do wyboru, chociaż mogą napotykać opór ze strony rodziców i przemysłu mięsnego. Efektywna komunikacja, włącznie z wytycznymi pochodzącymi od ekspertów takich jak dietetycy, ma kluczowe znaczenie dla uporania się z tymi wyzwaniami.

Wiele miast uczestniczących w projekcie Food Trails wdrożyło interwencje w stołówkach szkolnych polegające na zmianie menu tak, aby propagować spożycie warzyw i zmniejszać ilość odpadów żywnościowych. Do innych inicjatyw zalicza się uczestnictwo dzieci w zajęciach gotowania w stołówkach szkolnych (Kopenhaga), stworzenie szkolnych ogrodów (Bergamo), zapewnianie śniadań w przedszkolach (Tirana) oraz organizowanie kursów gotowania i dostarczanie książek kucharskich (Groningen). Te przykłady podkreślają zaangażowanie miast w propagowanie zdrowszych nawyków żywieniowych i wspierania zrównoważonego rozwoju w ich społecznościach, począwszy od młodszego pokolenia.

Włączenie rodziców i szerszej społeczności, a nie tylko uczniów, w działania edukacyjne przyczyni się do osiągnięcia trwałych skutków na szerszą skalę.

2 Wdrażanie środków skutecznej gospodarki odpadami żywnościowymi na szczeblu miejskim

Zarządzanie odpadami żywnościowymi stało się kluczowym filarem w wielu miastach uczestniczących w projekcie Food Trails, ponieważ jest niezbędne dla łagodzenia skutków środowiskowych na obszarach miejskich. Podczas gdy wysiłki często koncentrują się na poprawie redystrybucji żywności, równie ważne jest zapobieganie powstawaniu odpadów. Nie każda darowana żywność nadaje się do redystrybucji – a w szczególności artykuły zniszczone lub zepsute. Z tego względu miasta muszą badać alternatywne rozwiązania, takie jak wykorzystywanie odpadów do produkcji energii przy użyciu biofermentatorów lub w drodze kompostowania. Współpraca z sektorem prywatnym, w tym z przedsiębiorstwami, supermarketami i restauracjami, ma zasadnicze znaczenie dla skutecznej zbiórki odpadów i zmniejszania ich ilości: gmina może wspierać te podmioty w opracowywaniu ulepszonych strategii gospodarowania odpadami.

Zarządzanie odpadami żywnościowymi wymaga szczegółowej wiedzy na temat skali problemu. Można współpracować ze specjalistycznymi organizacjami lub przeprowadzać okresowe akcje ważenia, aby ocenić ilość odpadów wytwarzanych przez dane miasto.

Jest to szczególnie ważne na początku inicjatywy. Ponadto brak priorytetów ze strony organów administracji miasta i nieodpowiednie przepisy mogą utrudniać skuteczną gospodarkę odpadami. Organizowanie warsztatów może usprawnić zbiórkę odpadów z gospodarstw domowych, a stworzenie nadrzędnej platformy łączącej producentów żywności z osobami potrzebującymi ułatwia redystrybucję. Ponadto tworzenie centrów odpadów żywnościowych, które służą jako punkty zbiórki, punkty dystrybucji i biofermentatory, usprawnia gospodarkę odpadami w mieście.

Pozytywne inicjatywy w zakresie zmniejszania ilości odpadów, zapobiegania ich powstawaniu i gospodarki nimi podejmowane w trakcie projektu Food Trails obejmują zmiany w menu i techniki delikatnego zachęcania do zmiany nawyków w stołówkach szkolnych oraz utworzenie centrów zbiórki i redystrybucji nadwyżek żywności (Mediolan), zmniejszenie wielkości porcji w szkołach (Kopenhaga), edukację dla branży gastronomicznej w zakresie ram prawnych i uproszczenie procedur związanych z darowiznami nadwyżek żywności (Warszawa), a także wytwarzanie kompostu z wykorzystaniem odpadów spożywczych z gospodarstw domowych przy wsparciu środowiskowym (Birmingham).

Należy stworzyć mapę wszystkich podmiotów biorących udział w gospodarce odpadami komunalnymi.

3. Wspieranie bardziej zrównoważonej i lokalnej produkcji i dystrybucji żywności

Lokalne łańcuchy żywnościowe mogą odgrywać kluczową rolę w kształtowaniu miejskiego systemu żywnościowego. Priorytetowe traktowanie lokalnych produktów nie tylko przyczynia się do zmniejszenia emisji z produkcji żywności i logistyki, ale również pobudza lokalną gospodarkę, wzmacniając powiązania pomiędzy wieloma podmiotami w łańcuchu dostaw. Wyzwaniem jest ograniczona dostępność gruntów. Miasta mogą badać innowacyjne techniki rolnicze, takie jak akwaponika, rolnictwo hydroponiczne i pionowe, a także ogrody zbiorowe, małe gospodarstwa rolne i rolnictwo miejskie. Włączanie producentów do rozmów poświęconych lokalnej polityce żywnościowej będzie mobilizować do dokonywania innowacji i przyczyniać się do zwiększania świadomości na temat związanych z nimi możliwościami.

Gminy muszą zrozumieć realia i potrzeby tego sektora, a następnie wspomóc producentów w uzyskaniu lepszej wiedzy na temat innowacji. Na przykład oprócz oferowania subwencji można zorganizować warsztaty poświęcone rolnictwu ekologicznemu i innowacyjnym technikom uprawy.

Gmina powinna również wspierać tworzenie sieci dystrybucji, aby ułatwić logistykę lokalnych produktów rolnych, i oferować pomoc prawną i finansową, aby motywować rolników do uczestnictwa w nowych projektach lub programach w zakresie innowacji, zapewniając powodzenie lokalnego systemu żywnościowego.

Oprócz propagowania lokalnej produkcji miasta powinny priorytetowo traktować zrównoważone rolnictwo miejskie i podmiejskie. W ramach projektu Food Trails kilka miast albo stworzyło miejskie ogrody dla obywateli i studentów, jak na przykład Bergamo i Funchal, albo aktywnie wsparło środowiskowe inicjatywy w zakresie zrównoważonej produkcji żywności, tak jak Groningen. Ważne jest, aby wspierać producentów, którzy wdrażają innowacyjne metody agroekologiczne, i wykorzystywać zrównoważone praktyki zamówień publicznych na żywność, aby wspierać rolnictwo miejskie i lokalne łańcuchy dostaw, tak jak w Bordeaux Metropole i w Mediolanie. Wreszcie rozwój i wspieranie lokalnych systemów produkcji i dystrybucji może wzmocnić relacje współpracy między konsumentami i producentami w miastach, tak jak w Grenoble Alpes Metropole.

Należy pamiętać, aby angażować rolników na każdym etapie procesu transformacji.

4. Usprawnienie systemu darowizn żywności w celu promowania włączenia społecznego

Zmiana systemu redystrybucji darowizn żywności była ważnym działaniem dla miast zaangażowanych w projekt Food Trails, ponieważ łączy w sobie cele zmniejszania ilości odpadów żywnościowych i zapewnienia wsparcia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji. Należy to postrzegać w kontekście zapewnienia wszystkim dostępu do zdrowej i pożywnej żywności tak, aby nikt nie pozostawał w tyle. Zaangażowanie polityczne i pomocne regulacje znacząco wpływają na skuteczność takich inicjatyw. Ustanowienie solidnej sieci darowizn obejmującej restauracje, supermarkety, stołówki i firmy ma zasadnicze znaczenie dla poprawy współpracy i pozyskiwania na potrzeby redystrybucji darowizn żywności, które są w akceptowalnym, lepszym stanie. Kampanie informacyjne mogą zwiększać świadomość i zachęcać kolejne firmy i osoby prywatne do udziału w działaniach żywnościowych na rzecz włączenia społecznego, wspierając zmianę kulturową w kierunku bardziej zrównoważonego systemu żywnościowego dla wszystkich.

Biorąc pod uwagę, że system redystrybucji w dużej mierze opiera się na wolontariuszach, ciągłość szkoleń jest kluczowa dla zapewnienia stabilności systemu i zapewnienia, że ludzie mogą skutecznie wypełniać swoje role.

O ile gmina może odgrywać rolę w opracowywaniu strategii dystrybucji, to za ich wdrażanie zazwyczaj odpowiedzialne są organizacje trzeciego sektora i organizacje pozarządowe. Współpraca z takimi organizacjami jest niezbędna do stworzenia solidnego i samowystarczalnego systemu, który ma wpływ również na zarządzanie bankami żywności w mieście. Ponadto kluczowe znaczenie ma ustanowienie sieci organizacji zdolnych do efektywnego zbierania i sprawnej redystrybucji żywności, szczególnie ze względu na zmienność dostaw i znaczenie czasu w dystrybucji żywności.

Kilka miast skupiło się w trakcie projektu Food Trails na systemach redystrybucji żywności: Warszawa doświadczyła napływu ukraińskich uchodźców z powodu wojny i rozwinęła sprawny, pragmatyczny i powtarzalny system; Tirana pracowała nad zwiększeniem dostępności do zdrowej żywności dla osób w najtrudniejszej sytuacji; zaś Funchal ściśle współpracowało z osiedlami socjalnymi, rozdając torby z resztkami jedzenia wraz ze wskazówkami i instrukcjami, jak przygotować pożywne posiłki z niewielu składników.

Ustanowienie jasnych wytycznych dotyczących darowizn żywności sprawi, że będą bezpieczne i pożywne i będą nadawały się do redystrybucji. Należy dopilnować, aby firmy spożywcze dobrze je zrozumiały.

2.6 NAUKA

Podróż miasta w kierunku ulepszonego miejskiego systemu żywnościowego obejmuje angażowanie się w dynamiczne działania edukacyjne. Aby innowacje działały na większą skalę, ważne jest, aby dzielić się wiedzą i praktykami oraz stosować je w różnych kontekstach, motywując do wzajemnego uczenia się i współpracy.

Następujące elementy są kluczowe dla skutecznego wzajemnego uczenia się i transferu wiedzy:

1. **Wymiana wiedzy:** ułatwianie wymiany wiedzy i informacji, aby stymulować naśladowanie pozytywnych doświadczeń.

2. **Czerpanie inspiracji:** uczenie się na podstawie doświadczeń innych miast w celu rozwijania i rozszerzania podobnych inicjatyw.

1 Ułatwianie wymiany wiedzy i informacji, aby stymulować naśladowanie pozytywnych doświadczeń

W trakcie projektu Food Trails miasta często się ze sobą spotykały, aby wymieniać się doświadczeniami. Przekazywanie wiedzy na temat innowacji w systemie żywnościowym może być cenne dla innych miast wybierających się w podobną podróż. Wspólna nauka może odbywać się w różnym kształcie i formie, jak na przykład poprzez prezentacje, warsztaty, wizyty, dyskusje i wydarzenia. Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails podkreślały korzyści płynące z wymian twarzą w twarz, zauważając więcej okazji do nawiązywania kontaktów.

Dzielenie się informacjami jest podstawą do powielania dobrych praktyk. Najpierw można zrozumieć i zebrać informacje z innych kontekstów, a następnie zastanowić się, jak dostosować zdobyte doświadczenie do własnego miasta.

Wspólna nauka ułatwia wymianę wiedzy na określone tematy, co może zaoszczędzić zasoby w początkowych fazach procesów transformacji systemu żywnościowego. Dzięki kontaktom z innymi można lepiej zrozumieć własne priorytety i ocenić zasoby dostępne w danym kontekście.

Podstawowa wspólna kultura i wspólne zainteresowania pomagają we wzajemnym zrozumieniu. W rzeczywistości wymiany są bardziej skuteczne, jeśli miasta dzielą wspólne zainteresowania, takie jak podobne cele, ramy prawne lub działania. Otrzymanie danych wejściowych od innych pomaga, zwłaszcza w przypadku miast, które dopiero rozpoczęły proces transformacji. Podczas rozmów może być łatwiej skoncentrować się na operacyjnych aspektach transformacji, podczas gdy dzielenie się kwestiami systemowymi, takimi jak zarządzanie, może być bardziej złożone. Wreszcie otrzymanymi informacjami można się dzielić i rozpowszechniać je na wyższym szczeblu w mieście tak, aby udostępnić wiedzę na większą skalę.

Dzielenie się wiedzą i doświadczeniami zwiększa szanse na udane naśladowanie działań.

2 Uczenie się na podstawie doświadczeń innych miast w celu rozwijania i rozszerzania podobnych inicjatyw

Interakcje stają się inspiracją do nowych pomysłów, które można dostosować do różnych kontekstów. Nawet jeśli pomysły te nie zostaną natychmiast wprowadzone w życie, mogą służyć jako cenne źródło inspiracji na przyszłość, nawet jeśli ostateczne zastosowanie może różnić się od pierwotnej koncepcji. Na przykład Groningen opracowało książkę kucharską dla dzieci i rodzin inspirowaną pracami miasta Birmingham nad polityką żywnościową, zaś Bergamo zorganizowało ogrody szkolne zainspirowane pracą w tym temacie wykonaną przez Funchal. Wyciąganie wniosków z tych interakcji może wzmocnić istniejące inicjatywy i zachęcić do poszukiwania nowych modeli.

Proces dzielenia się spostrzeżeniami nie ogranicza się do interakcji między miastami; może również zachodzić między różnymi wydziałami w danym mieście lub zostać uruchomiony przez działania zainicjowane przez organizacje.

Oczywiście każdy pomysł musi zostać dostosowany do konkretnego kontekstu. Dostosowanie zależy od wielu czynników, w tym struktur zarządzania, ram prawnych, dostępności zasobów, kontekstu kulturowego, poziomu zaangażowania społeczności i możliwości finansowania.

Wymiany pomagają uwidocznić, w jaki sposób podobne wyzwania są rozwiązywane w innych kontekstach, aczkolwiek w innych okolicznościach. Może to prowadzić do refleksji nad tym, jak sprostać tym wyzwaniom w ramach własnego systemu żywnościowego, zwłaszcza gdy uczymy się od miasta, które z powodzeniem pokonało przeszkody. Czerpanie inspiracji z jego doświadczeń może uprościć poszukiwanie rozwiązań. Dostęp do wskazówek kogoś, kto już pokonał podobne terytorium, może być niezwykle cenny podczas radzenia sobie z tymi wyzwaniami.

Należy wykorzystywać doświadczenia innych jako inspirację do przyszłych działań. Nawet jeśli zasoby i czas są obecnie niewystarczające do ich wdrożenia, pomysły te można zachować do czasu zmiany warunków.

3. INSPIRACJE

Zawarte w tym poradniku przykłady to niektóre ze sposobów, w jakie miasta Food Trails pracowały nad priorytetowymi tematami Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej. Każdy przykład jest oceniany w kategoriach Food 2030, do których się odnosi, są to: klimat, odżywianie, gospodarka o obiegu zamkniętym i społeczność. Należy jednak pamiętać, że większość interwencji w systemy żywnościowe dotyczy kilku tematów priorytetowych i kategorii naraz.

ZARZĄDZANIE

Poprawa miejskich systemów żywnościowych wymaga zmiany sposobu, w jaki gminy podejmują decyzje, organizują się i współpracują z innymi interesariuszami. Obejmuje to lepszą współpracę między agencjami i wydziałami miejskimi, współtworzenie lub zmienianie polityk żywnościowych, stworzenie integracyjnej, reprezentatywnej rady ds. polityki żywnościowej oraz identyfikację, mapowanie i wspieranie lokalnych i oddolnych inicjatyw.

ODPADY ŻYWNOŚCIOWE

Gminy mogą wspierać publiczne lokale gastronomiczne i ich dostawców hurtowych w zakresie monitorowania i ograniczania ilości odpadów żywnościowych. Ogólnomiejskie wysiłki mogą obejmować edukację publiczną oraz możliwości tworzenia i wykorzystywania kompostowanych odpadów żywnościowych, a także pilnowanie, aby przepisy i wytyczne dotyczące wykorzystania żywności nie przyczyniały się do niepotrzebnego marnowania żywności.

PRODUKCJA ŻYWNOŚCI

Miasta mogą wzmocnić zrównoważoną produkcję żywności poprzez propagowanie powiązań między obszarami wiejskimi i miejskimi, stosowanie ekosystemowego podejścia do planowania i zarządzania użytkowaniem gruntów, zapewnianie bezpiecznego dostępu do gruntów na potrzeby zrównoważonej produkcji żywności oraz zapewnienie miejskim i podmiejskim producentom żywności wsparcia materialnego i logistycznego.

ZRÓWNOWAŻONE DIETY I ODŻYWIANIE

Zrównoważone diety są dobre dla zdrowia publicznego, dobrego samopoczucia i środowiska. Miasta mogą propagować edukację w zakresie zrównoważonej diety i umiejętności kulinarne dla ogółu społeczeństwa oraz osób pracujących w sektorze spożywczym, a także badać instrumenty regulacyjne i dobrowolne w celu propagowania przystępnych cenowo, kulturowo odpowiednich zrównoważonych diet.

DOSTAWY I DYSTRYBUCJA ŻYWNOŚCI

Miasta mogą propagować zrównoważony rozwój poprzez poprawę połączeń i transportu między obszarami miejskimi, podmiejskimi i pobliskimi obszarami, na których produkowana jest żywność. Systemy zamówień mogą sprzyjać agroekologicznej produkcji żywności i możliwościom rynkowym dla regionalnych producentów. Wspieranie rynków miejskich bezpośrednio łączy producentów i konsumentów poprzez krótkie łańcuchy dostaw.

SPRAWIEDLIWOŚĆ SPOŁECZNA I EKONOMICZNA

Problemy miejskiego systemu żywnościowego są często powiązane z nierównościami społecznymi i ekonomicznymi. Miasta powinny włączyć inicjatywy żywnościowe do działań społecznych i solidarnościowych. Propagowanie i wspieranie oddolnych i innowacyjnych koncepcji pomaga zapewnić równy dostęp do zdrowej żywności dla wszystkich.

3.1 ZARZĄDZANIE

Poprawa miejskich systemów żywnościowych wymaga zmiany sposobu, w jaki gminy podejmują decyzje, organizują się i współpracują z innymi interesariuszami. Obejmuje to lepszą współpracę między agencjami i wydziałami miejskimi, współtworzenie lub zmienianie polityk żywnościowych, stworzenie integracyjnej, reprezentatywnej rady ds. żywności oraz identyfikację, mapowanie i wspieranie lokalnych i oddolnych inicjatyw.

Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails zajmowały się następującymi kwestiami dotyczącymi zarządzania:

1. **W jaki sposób moje miasto może włączyć jak największą liczbę interesariuszy w rozwiązywanie problemów dotyczących systemu żywnościowego?**
   Bordeaux Metropole

2. **W jaki sposób moje miasto może sprawić, aby nasza polityka żywnościowa była powiązana z szerszym kontekstem politycznym i ekonomicznym?**
   Birmingham

3. **W jaki sposób moje miasto może pozyskać do współpracy przedstawicieli wielu wydziałów urzędu gminy oraz organizacji zewnętrznych?**
   Saloniki

W jaki sposób moje miasto może włączyć jak największą liczbę interesariuszy w rozwiązywanie problemów dotyczących systemu żywnościowego?

Bordeaux Metropole przypomina innym miastom, aby inwestowały czas i energię w budowanie relacji z interesariuszami.

Polityka żywnościowa miasta lub inne działania dotyczące żywności powinny reprezentować różnych interesariuszy w systemie żywnościowym danego miasta. Wszystkie miasta uczestniczące w projekcie Food Trails przekonały się, jak ważne jest włączenie w działania różnego rodzaju interesariuszy – pracowników urzędów gmin, drobnych producentów, rolników agroekologicznych, lokalnych przedsiębiorstw, organy służby zdrowia, grupy konsumenckie, organizacje trzeciego sektora czy charytatywne oraz inne podmioty. Rada ds. żywności Bordeaux Metropole liczy obecnie ponad 300 członków. Mając takie szeroko zakrojone wsparcie, Bordeaux Metropole mogło opracować silną i ambitną politykę żywnościową oraz plany działania dotyczące zrównoważonego regionalnego systemu żywnościowego, który chroni potrzeby producentów, konsumentów i szerszego środowiska rolniczego.

Bordeaux Metropole ma 814 000 mieszkańców w obszarze metropolitalnym, w skład którego wchodzi 28 gmin. Gminy są odpowiedzialne za zbiorowe żywienie dla szkół i osób starszych; w Bordeaux Metropole, 65 000 posiłków dziennie jest przygotowywanych dla szkół i innych organizacji. Bordeaux Metropole podpisało Pakt MUFPP w 2015 r. i utworzyło radę ds. polityki żywnościowej w roku 2017. W trakcie projektu Food Trails Bordeaux Metropole wdrożyło wspólną, ambitną politykę żywnościową, która obejmuje działania mające poprawić zaopatrzenie stołówek tak, aby uzyskać dostęp do zdrowej, zrównoważonej i lokalnej żywności. Bordeaux Metropole pracowało również nad wzmocnieniem lokalnych sieci i wspólnej wizji rady ds. polityki żywnościowej.

Dzięki wcześniejszej pracy nad stworzeniem rady ds. polityki żywnościowej Bordeaux Metropole było w stanie zrealizować swój cel polegający na opracowaniu oraz wdrożeniu kompleksowej polityki żywnościowej. Seria warsztatów tematycznych umożliwiła ludziom przedstawienie pomysłów na osiągnięcie wspólnego celu. Przedstawiciele Bordeaux Metropole stwierdzili, że trudno było zaangażować niektórych ważnych interesariuszy: wiele osób nie ufało organom samorządowym, nie mieli poczucia, że są wysłuchiwani i reprezentowani. Przezwyciężenie tego przekonania wymagało czasu i wielokrotnych kontaktów z interesariuszami, dzięki czemu poglądy i sugestie ludzi zostały ostatecznie uwzględnione w rozwoju regionalnych planów polityki żywnościowej. Rada ds. polityki żywnościowej Bordeaux Metropole jest obecnie oficjalnym organem administracyjnym odpowiedzialnym za politykę żywnościową Bordeaux Metropole. Jej członkowie współpracują ze sobą w podziale na podstawowe obszary kompetencji, takie jak usługi publiczne, gospodarka rolna lub przetwórstwo. Grupy robocze są zorganizowane wokół takich tematów, jak łańcuchy żywnościowe, równy dostęp do zrównoważonej żywności wysokiej jakości i odpady żywnościowe. Gromadzenie osób mających różne kompetencje, ale te same troski, zapewnia, że rada jest responsywna, demokratyczna i utrzymuje zaufanie członków i społeczności. Utrzymywanie dialogu i przejrzystości w

zakresie wszystkich działań i decyzji przyczynia się do tego, że ludzie będą wspierali radę ds. polityki żywnościowej i opracowaną przez nią politykę żywnościową.

Bordeaux Metropole napotkało wyzwania podczas pracy z radą ds. polityki żywnościowej nad polityką żywnościową i innymi zagadnieniami. Główne wyzwanie polegało na wyważeniu czasu przeznaczonego na dyskusje z czasem na konkretne działania, ponieważ zasoby ludzkie są ograniczone. Pielęgnowanie i rozwijanie relacji na rzecz inkluzywnego zarządzania wymaga czasu. I chociaż rada reprezentuje szerokie grono, niektórzy znaczący interesariusze z lokalnego systemu rolno-spożywczego, np. zajmujący się uprawą winorośli i produkcją wina, nie są zbyt zaangażowani. Rada ds. polityki żywnościowej Bordeaux Metropole działa dzięki dynamizmowi i entuzjazmowi lokalnych interesariuszy, którzy współpracują nad wspólnymi celami. Odbywają się warsztaty z udziałem kluczowych interesariuszy, którzy współpracują przy realizacji planu działania w sprawie polityki żywnościowej Bordeaux Metropole.

Należy wykorzystywać doświadczenia innych jako inspirację do przyszłych działań. Nawet jeśli zasoby i czas są obecnie niewystarczające do ich wdrożenia, pomysły te można zachować do czasu zmiany warunków.

W jaki sposób moje miasto może sprawić, aby nasza polityka żywnościowa była powiązana z szerszym kontekstem politycznym i ekonomicznym?

Strategia systemu żywnościowego Birmingham odzwierciedla społeczne, kulturowe i ekonomiczne atuty i wyzwania miasta.

Polityki żywnościowe są bardziej skuteczne, jeśli są opracowywane przy wsparciu polityków ze wszystkich partii politycznych, a także lokalnych interesariuszy, takich jak organizacje pozarządowe, organizacje wolontariackie, grupy środowiskowe i lokalne przedsiębiorstwa. Muszą one też uwzględniać i omawiać szersze czynniki wpływające na system żywnościowy miasta, takie jak nierówności społeczno-ekonomiczne, reklama niezdrowej żywności czy brak dostępu do gruntów. Birmingham to duże, zróżnicowane kulturowo miasto z wieloma wyzwaniami ekonomicznymi i związanymi ze zdrowiem publicznym. Miasto konsekwentnie współpracuje nad zagadnieniami związanymi z żywnością ze swoimi mieszkańcami na wszystkich szczeblach: rada miejska ma silne powiązania z przedsiębiorstwami, usługami publicznymi i grupami środowiskowymi.

Miasto Birmingham mające 1,2 miliona mieszkańców jest bardzo zróżnicowane pod względem kulturowym. Miasto jest członkiem komitetu sterującego Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej i w 2022 r. przyjęło własną strategię systemu żywnościowego. W przeszłości Birmingham uczestniczyło w ogólnokrajowym programie na rzecz zwalczania otyłości wieku dziecięcego. W działaniach pilotażowych koncentruje się na zwiększaniu świadomości ogółu w kwestii walki z marnowaniem żywności, propagowaniu lokalnej produkcji żywności dla bezpieczeństwa żywności oraz zachęcaniu młodych ludzi do zdrowego żywienia z uwzględnieniem roślin strączkowych i ich nasion w diecie.

Dzięki serii publicznych wydarzeń na rzecz pomocy potrzebującym prowadzonych podczas opracowywania strategii systemu żywnościowego władze miasta zdały sobie sprawę, jak ważne jest osadzenie działań związanych z żywnością w szerszym kontekście politycznym i gospodarczym, który wpływa na możliwości mieszkańców miasta w zakresie dostępu do zdrowej żywności. Tak powstała strategia, w której żywność jest przedstawiona w ramach szerzej zakrojonych celów polegających na ożywieniu gospodarki i otoczenia. Birmingham opracowało strategię systemu żywnościowego we współpracy z przedsiębiorstwami, aktywistami, obywatelami, urzędnikami ds. zdrowia publicznego i innymi. Ich strategia podkreśla potrzebę stworzenia regeneracyjnego systemu żywnościowego, który rozpoznaje i eliminuje bariery i niezrównoważone praktyki szkodzące środowisku, społecznościom i gospodarce. Projekty mające na celu sprostanie tym wyzwaniom są prowadzone na wielu poziomach: lokalne organizacje środowiskowe, które walczą z ubóstwem, partnerstwa badawcze pracujące nad zdrowiem publicznym i globalnym oraz partnerstwa międzynarodowe, takie jak Food Trails oraz Pakt Mediolański o miejskiej polityce żywnościowej (MUFPP), które wspierają miasta poprzez dzielenie się najlepszymi praktykami i rozpoznawanie czynników kulturowych, które stoją za praktykami żywnościowymi.

Birmingham opracowało narzędzie do podejmowania decyzji i określania priorytetów działań dotyczących żywności FADMaP (Food Action Decision-Making and Prioritisation), które umożliwia priorytetowe traktowanie działań mających wsparcie obywateli, uwzględnianie różnorodności miasta oraz zajmowanie się kwestiami ubóstwa i nierówności.

Dodatkowo miasto propaguje gospodarkę żywnościową o obiegu zamkniętym, która wspiera małe przedsiębiorstwa i przedefiniowuje odpady żywnościowe jako cenny zasób, który może przyczynić się do ożywienia wyjałowionych gleb i wspierać lokalną produkcję żywności.

Strategia systemu żywnościowego Birmingham jest ambitna i odzwierciedla doświadczenie, wiedzę i poglądy mieszkańców miasta. Dzięki aktywnemu zaangażowaniu osób i organizacji, które wcześniej czuły się pominięte w procesach politycznych, strategia zjednoczyła ludzi i zyskała szerokie poparcie. Nieoczekiwaną korzyścią z tego integracyjnego procesu była odnowiona wiara i energia w zarządzaniu partycypacyjnym. Takie same doświadczenia miało również Bordeaux Metropole podczas prac nad stworzeniem inkluzywnej rady ds. polityki żywnościowej i samej polityki żywnościowej.

W strategii systemu żywnościowego Birmingham zwrócono uwagę na bariery i niezrównoważone praktyki, które szkodzą środowisku, społecznościom i gospodarce.

W jaki sposób moje miasto może pozyskać do współpracy przedstawicieli wielu wydziałów urzędu gminy oraz organizacji zewnętrznych?

Salonikiwspółtworzyły swoją politykę żywnościową, prowadząc warsztaty partycypacyjne z udziałem różnych wydziałów urzędu gminy i zewnętrznych interesariuszy.

Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails znajdowały się na bardzo różnych etapach rozwoju polityk i działań związanych z żywnością. Jednym z głównych celów niektórych miast było stworzenie rady ds. żywności, która następnie opracowałaby politykę żywnościową dla miasta. Tak było w przypadku Salonik.

Saloniki stosowały już pewne środki, które wspierały ich wysiłki na rzecz stworzenia rady ds. żywności i polityki żywnościowej. Jest to Miasto Gastronomii UNESCO z siecią interesariuszy. Miasto zajmowało się również inicjatywami w zakresie zerowej emisji dwutlenku węgla netto, a kilka wydziałów urzędu gminy zajmuje się zagadnieniem odpadów żywnościowych.

Saloniki, z 300 000 mieszkańców i ponad milionem mieszkańców w obszarze metropolitalnym, są miastem portowym o różnorodnym wielokulturowym dziedzictwie. Są dumnym członkiem sieci Miast Gastronomii UNESCO i co roku goszczą festiwal kulinarny. Saloniki są sygnatariuszem Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej (MUFPP) od jego początków w 2015 r. i opracowały strategię Saloniki 2030 na rzecz lokalnej odporności. Ich działania pilotażowe koncentrowały się na stworzeniu pomocnej sieci lokalnych interesariuszy i działaniach związanych z rolnictwem miejskim.

Organizowane przez miasto Living Laby zgromadziły różnorakich interesariuszy spośród organizacji związanych z żywnością, przedstawicieli rządu i organizacji pozarządowych. W projekt zaangażowane były różne wydziały urzędu gminy, m.in. nadzorujące rozwój gospodarczy, turystykę, tereny zielone, sprawy społeczne i inne. Rada zwróciła szczególną uwagę na znaczenie włączenia grup w trudnej sytuacji, które są często pomijane w zarządzaniu. Jest to ważne, ponieważ inne miasta odkryły, że rozwój systemów partycypacyjnych, które zachęcają szerokie grono osób do uczestnictwa, przynosi dalsze korzyści dla lokalnego i regionalnego zarządzania. Następnie Saloniki współtworzyły swoją politykę żywnościową, prowadząc warsztaty partycypacyjne i koncentrując się na tematach nawiązujących do kluczowych obszarów Paktu MUFPP. Nadało to strukturę procesowi partycypacyjnemu. Miasto współpracowało z organizacją ekologiczną Mamagaia mającą doświadczenie w projektowaniu procesów partycypacyjnych dla inicjatyw społecznych i środowiskowych.

Chociaż Saloniki dostrzegły znaczenie włączenia różnych wydziałów urzędu gminy w stworzenie rady ds. żywności i polityki żywnościowej, okazało się, że czasami łatwiej jest komunikować się z zewnętrznymi partnerami niż z wewnętrznymi wydziałami ze względu na to, że organy samorządowe mają tendencję do pracy w zamkniętych strukturach.

Przezwyciężenie tego typu stylu zarządzania jest powszechnym wyzwaniem dla większości miast Food Trails. Saloniki napotkały również przepaść między opracowaniem polityki a wdrożeniem zalecanych działań, ze względu na brak szerszego zrozumienia i zaangażowania w tego typu pracę, która jest nowością w Grecji. Jest to problem, którego doświadczyło wiele miast uczestniczących w projekcie Food Trails, a także ważna lekcja dla wszystkich miast: stworzenie rady ds. żywności i polityki żywnościowej to element procesu transformacji miejskiego systemu żywnościowego – ale to nie jest ostateczny cel!

Stworzenie rady ds. żywności i polityki żywnościowej to element procesu transformacji miejskiego systemu żywnościowego – ale to nie jest ostateczny cel!

3.2 ODPADY ŻYWNOŚCIOWE

Gminy mogą wspierać publiczne lokale gastronomiczne i ich dostawców hurtowych w zakresie monitorowania i ograniczania ilości odpadów żywnościowych.

Ogólnomiejskie wysiłki mogą obejmować edukację publiczną oraz możliwości tworzenia i wykorzystywania kompostowanych odpadów żywnościowych, a także pilnowanie, aby przepisy i wytyczne dotyczące wykorzystania żywności nie przyczyniały się do niepotrzebnego marnowania żywności.

Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails zajmowały się niektórymi z następujących kwestii dotyczących odpadów żywnościowych:

1. **W moim mieście obowiązują restrykcyjne przepisy i regulacje dotyczące postępowania z odpadami spożywczymi, które zwiększają ilość marnowanej żywności w branży gastronomicznej. Co powinniśmy zrobić?**
   Warszawa

2. **W jaki sposób moje miasto może prowadzić skuteczniejszą redystrybucję nadwyżek żywności, aby nie marnowały się i trafiały do potrzebujących?**
   Mediolan

3. **W jaki sposób moje miasto może wspierać rozwój wiedzy i umiejętności mieszkańców w zakresie odpadów żywnościowych, przechowywania żywności i kompostowania?**
   Birmingham

W moim mieście obowiązują restrykcyjne przepisy i regulacje dotyczące postępowania z odpadami spożywczymi, które zwiększają ilość marnowanej żywności w branży gastronomicznej. Co powinniśmy zrobić?

Warszawa współpracowała z prawnikami i przedstawicielami przemysłu, aby poprawić zrozumienie właściwych przepisów

Zarówno doświadczenia miast, jak i badania naukowe potwierdzają, że głównym czynnikiem powodującym marnowanie żywności są często niejasne przepisy dotyczące postępowania z żywnością i jej redystrybucją. Jednym z działań podjętych w tym zakresie jest informowanie konsumentów o terminach minimalnej trwałości („najlepiej spożyć przed") i przydatności do spożycia („należy spożyć do"). Wytyczne i przepisy mogą stanowić szczególne wyzwanie dla przedsiębiorstw, które mogą być narażone na sankcje prawne za niewłaściwe obchodzenie się z żywnością.

Warszawa ma prawie 1,8 miliona mieszkańców, z czego ponad 220 000 stanowią studenci. Została uznana za wiodące miasto europejskie, jeśli chodzi o wsparcie rozwoju biznesu. Szczyci się ważną branżą, jaką jest agrobiznes wraz z silną podmiejską działalnością rolniczą, uzupełnioną wsparciem ze strony jednostek badawczych zajmujących się agrobiznesem. Pilotażowe inicjatywy mają na celu opracowanie skutecznego systemu darowizn i dystrybucji żywności, gdzie nacisk kładzie się na współpracę z lokalnymi firmami w celu wspierania zrównoważonego systemu żywnościowego.

Jest to szczególnie poważny problem dla hoteli, restauracji i firm cateringowych, które generują dużo odpadów żywnościowych, ale często są pomijane w badaniach i interwencjach dotyczących zmniejszenia marnotrawstwa żywności.

W projekcie Food Trails Warszawa zorganizowała Food Lab zajmujący się zmniejszaniem ilości odpadów żywnościowych w restauracjach. Food Lab to koalicja naukowców, prawników specjalizujących się w prawie żywnościowym, właścicieli restauracji i pracowników, którzy wspólnie pracują nad zmniejszeniem marnotrawstwa żywności na wszystkich etapach działalności firm spożywczych. Szybko stało się jasne, że wszystkie firmy spożywcze w mieście bały się brać udział w programach redystrybucji nadwyżek żywności ze względu na strach przed złamaniem przepisów prawa dotyczących postępowania z żywnością lub przepisów podatkowych odnoszących się do darowizn. Uwypukliło to również fakt, że marnowanie żywności w tych firmach zdarza na wielu etapach: w kuchni, przed podaniem jedzenia klientom, jak i po jego podaniu.

Przekazywanie żywności po upływie terminu minimalnej trwałości jest dozwolone w Unii Europejskiej, o ile produkt jest nadal bezpieczny i zdatny do spożycia. Poszczególne kraje mają własne przepisy krajowe, które wspierają lub ograniczają redystrybucję nadwyżek żywności wśród osób fizycznych lub organizacji charytatywnych.

Okazało się, że różne instytucje kontrolujące żywność mogą wydawać i faktycznie wydają własne interpretacje przepisów dotyczących bezpieczeństwa żywności. Powoduje to niejasności wśród firm, które boją się popełniać błędy i łamać prawo.

Prawnicy specjalizujący się w prawie żywnościowymi stali się ważnymi sojusznikami Warszawskiego Food Labu. Zalecają oni jasne, proste wytyczne dla firm oraz wytyczne na potrzeby opracowania krajowych przepisów, które wspierają i zachęcają do redystrybucji nadwyżek żywności. Hiszpania opracowuje innowacyjne koncepcje rozwiązania tego problemu, jak na przykład wymóg, aby restauracje dawały pojemniki klientom, którzy chcieliby zabrać do domu niezjedzone porcje swojego posiłku.

Lepsze zrozumienie ram prawnych oraz rozwój przepisów i praktyk – a także wsparcie biznesowe i kulturowe dla redystrybucji nadwyżek żywności – pomogą zmniejszyć marnotrawstwo żywności.

Prawnicy specjalizujący się w prawie żywnościowym zalecają jasne, proste wytyczne dla firm w sprawie postępowania z odpadami żywnościowymi, które wspierają i zachęcają do redystrybucji nadwyżek żywności.

W jaki sposób moje miasto może prowadzić skuteczniejszą redystrybucję nadwyżek żywności, aby nie marnowały się i trafiały do potrzebujących?

Mediolan poprawił logistykę, infrastrukturę i partnerstwa z interesariuszami, aby zapewnić bardziej efektywną redystrybucję.

Wiele miast uczestniczących w projekcie Food Trails pracuje nad zmniejszaniem marnotrawstwa żywności, która jest nadal zdatna do spożycia przez ludzi. Mediolan, podobnie jak inne miasta z projektu Food Trails, pracuje nad zbieraniem i dystrybucją takiej żywności. Podczas pandemii Covid-19 Mediolan przeprowadził szeroko zakrojone mapowanie miejskich organizacji wolontariackich wspierających społeczności poprzez dystrybucję nadwyżek żywności, a także zapewniających infrastrukturę fizyczną potrzebną do wykonywania tej pracy. Dostarczyło to władzom gminy kluczowych dowodów ukazujących, w jaki sposób nadwyżki żywności były już skutecznie redystrybuowane w mieście.

Mediolan, mający 1,4 miliona mieszkańców w samym mieście i 3,5 miliona w obszarze metropolitalnym, funkcjonuje jako gospodarczo-finansowa stolica Włoch. W mieście znajduje się 8 uniwersytetów mających prawie 200 000 studentów. W 2014 r. Mediolan ustanowił swoją politykę żywnościową uwzględniającą stworzenie 10 „centrów ograniczania marnowania żywności". Działania pilotażowe Mediolanu koncentrują się na obiegu zamkniętym systemów stołówek szkolnych w gminie, z interwencjami w zakresie zamówień publicznych i zmniejszania ilości odpadów żywnościowych.

Mediolan dostrzega to, że marnowanie żywności wydarza się na wszystkich etapach systemu żywnościowego. Podczas Covid-19 miasto stworzyło silną koalicję sektora prywatnego, banków żywności i organizacji non-profit. Koalicja stworzyła centra odpadów żywnościowych w całym mieście: żywność, która wciąż nadaje się do spożycia przez ludzi, jest odbierana z supermarketów i stołówek i zawożona do tych centrów. Żywność ta jest następnie redystrybuowana poprzez jadłodajnie dla ubogich, paczki żywnościowe i sklepy działające w imię solidarności społecznej, w których rodziny mają dostęp do przystępnej cenowo żywności pochodzącej z darowizn z różnych źródeł. Ponadto Mediolan stworzył centrum zbiórki na swoich głównych hurtowych targach owocowo-warzywnych. Udostępniane jest miejsce dla różnych organizacji non-profit, aby mogły odbierać niesprzedane nadwyżki na koniec każdego dnia handlowego. Mediolan włącza redystrybucję nadwyżek żywności w szersze działania mające na celu eliminację barier utrudniających obywatelom zdrowe odżywianie.

Stworzenie mapy oraz praca nad kwestią marnowania żywności i nadwyżek żywności wykonana przez Mediolan przekonała miasto o znaczeniu współpracy z różnymi podmiotami z sektora prywatnego, publicznego i wolontariackiego w całym systemie żywnościowym.

Bariery dotyczące infrastruktury, pomieszczeń magazynowych, transportu i logistyki muszą być brane pod uwagę, gdy miasta opracowują strategię zmniejszania marnotrawstwa żywności poprzez poprawę redystrybucji nadwyżek żywności. Mediolan ma również świadomość, że poprawa redystrybucji nadwyżek żywności nie rozwiązuje problemu niedostatku żywności i że należy to traktować jako oddzielne zagadnienie. Pomoc żywnościowa musi być rozpatrywana i rozwijana w szerszym kontekście społeczno-ekonomicznym.

Bariery dotyczące infrastruktury, pomieszczeń magazynowych, transportu i logistyki wpływają na zdolność miasta do redystrybucji nadwyżek żywności.

W jaki sposób moje miasto może wspierać rozwój wiedzy i umiejętności mieszkańców w zakresie odpadów żywnościowych, przechowywania żywności i kompostowania?

Inicjatywa Mistrzowie Społeczności Birmingham zmieniła wyobrażenia i zachowania ludzi dotyczące marnowania żywności

Wiele inicjatyw dotyczących odpadów żywnościowych koncentruje się na zmniejszaniu ilości odpadów oraz bardziej efektywnym wykorzystaniu zasobów żywnościowych. Jednak niektóre części jedzenia, takie jak obierki z ziemniaków i skorupki jaj, jest bardzo trudno wykorzystać. Ważne jest, aby ludzie i organizacje znaleźli sposoby na efektywne przetwarzanie tych odpadów. Kompostowanie może pomóc zmniejszyć ilość odpadów żywnościowych, a także wytwarzać cenny nawóz organiczny do uprawy żywności. To przyczynia się do prowadzenia gospodarki o obiegu zamkniętym, co jest jednym z celów strategii Food 2030. Birmingham ma duże zaplecze w pracy z inicjatywami środowiskowymi i wykorzystało te relacje do propagowania kompostowania i edukacji na temat odpadów żywnościowych w całej społeczności.

Miasto Birmingham mające 1,2 miliona mieszkańców jest bardzo zróżnicowane pod względem kulturowym. Miasto jest członkiem komitetu sterującego Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej i w 2022 r. przyjęło własną strategię systemu żywnościowego. W przeszłości Birmingham uczestniczyło w ogólnokrajowym programie na rzecz zwalczania otyłości wieku dziecięcego. W działaniach pilotażowych koncentruje się na zwiększaniu świadomości ogółu w kwestii walki z marnowaniem żywności, propagowaniu lokalnej produkcji żywności dla bezpieczeństwa żywności oraz zachęcaniu młodych ludzi do zdrowego żywienia z uwzględnieniem roślin strączkowych i ich nasion w diecie.

W jednym z Living Labów Birmingham koncentrowano się na pracy z lokalnymi grupami środowiskowymi nad zmniejszaniem marnowania żywności i zwiększaniem wiedzy, umiejętności i motywacji w kwestii kompostowania. Birmingham powiązało swoje ostateczne pożądane cele długoterminowe z odpowiednimi etapami poprzedzającymi oraz oczekiwanymi rezultatami działań i interwencji na różnych etapach Living Labu. Miasto ściśle współpracowało z grupami środowiskowymi, które miały już silne relacje robocze z dzielnicą, w której zaplanowano próbny pilotaż. Projekt miał na celu zmianę zachowań związanych z marnowaniem żywności i doprowadzenie do tego, aby ludzie oddzielali odpady żywnościowe od ogólnych. Nakierowany był na trzy różne rodzaje warunków mieszkaniowych, z różnym stopniem dostępu do ogrodów lub przestrzeni publicznych na potrzeby przetwarzania kompostu. W projekcie zauważono, że mieszkańcy potrzebują zarówno zielonej infrastruktury – pojemników do kompostowania i materiałów do fermentacji bokashi lub wermikompostowania (z dżdżownicami) – jak i infrastruktury społecznej – mieszkańców dzielnicy, którzy są entuzjastycznie nastawieni i zaangażowani w projekt oraz chętni do promowania jego celów i dzielenia się swoją praktyczną wiedzą i entuzjazmem z sąsiadami. Ci „Mistrzowie Społeczności" propagowali też wykorzystanie kompostu w środowiskowych programach upraw.

Podobnie jak wiele inicjatyw Birmingham dotyczących żywności, projekt kompostowania odpadów żywnościowych został opracowany i zrealizowany razem z lokalną społecznością. Uwzględniono w nim również szersze cele systemu żywnościowego, takie jak propagowanie zdrowej diety i zachęcanie do uprawy owoców i warzyw w miastach. Projekt koncentrował się również na społecznościach, których głos rzadko słychać, a które zmagają się z barierami społecznymi i ekonomicznymi w zakresie zdrowej diety.

Jak wynika z doświadczeń Birmingham, programy realizowane „dla", a nie „razem z" mają małe szanse powodzenia, jeśli chodzi o długoterminową zmianę zachowań.

3.3 PRODUKCJA ŻYWNOŚCI

Miasta mogą wzmocnić zrównoważoną produkcję żywności poprzez propagowanie powiązań między obszarami wiejskimi i miejskimi, stosowanie ekosystemowego podejścia do planowania i zarządzania użytkowaniem gruntów, zapewnianie bezpiecznego dostępu do gruntów na potrzeby zrównoważonej produkcji żywności oraz zapewnienie miejskim i podmiejskim producentom żywności wsparcia materialnego i logistycznego.

Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails zajmowały się następującymi kwestiami dotyczącymi produkcji żywności:

1. **Chcemy sprawić, aby ludzie mogli uprawiać więcej żywności w naszym mieście. Co możemy zrobić? Bergamo**
2. **W jaki sposób moje miasto może wspierać producentów stosujących agroekologiczne metody produkcji żywności? Bordeaux Metropole**
3. **W jaki sposób moje miasto może wzmacniać powiązania pomiędzy producentami a konsumentami? Grenoble Alpes Metropole**

Chcemy sprawić, aby ludzie mogli uprawiać więcej żywności w naszym mieście. Co możemy zrobić?

Grunty miejskie i podmiejskie będące własnością gminy Bergamo są użytkowane przez grupy środowiskowe na potrzeby produkcji żywności.

Produkcja żywności w miastach jest powszechnym rozwiązaniem stosowanym dla zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w miastach. Ważne jest dopilnowanie, aby dostępne grunty były chronione na potrzeby produkcji żywności, a osoby i społeczności znajdujące się w trudnej sytuacji miały dostęp do gruntów na potrzeby produkcji żywności. W ramach prac w projekcie Food Trails Bergamo stworzyło mapę miejskich i podmiejskich terenów uprawnych i dopilnowało, aby korzyści płynące z tych terenów służyły wsparciu społeczności stojących przed wieloma wyzwaniami.

Bergamo zebrało ważne dane na temat tego, skąd pochodzi żywność w mieście, jakie grunty są dostępne w mieście i w jego pobliżu oraz w jaki sposób można najlepiej wykorzystać grunty miejskie do produkcji żywności.

Bergamo ma 121 000 mieszkańców, w tym ponad 23 000 studentów. W 2019 r. otrzymało tytuł Kreatywnego Miasta Gastronomii UNESCO. Miasto ma aktywnie działającą radę ds. polityki żywnościowej i od roku 2017 gości festiwal „Rolnictwo i prawo do żywności". Działania pilotażowe dotyczą edukacji nt. żywności, zrównoważonego rozwoju systemu stołówek szkolnych i zaopatrzenia.

Miasto wprowadziło nowe przepisy dotyczące tego, kto może wykorzystywać grunty miejskie do ogrodnictwa miejskiego. Ma to na celu uniknięcie powszechnego problemu wykorzystywania gruntów publicznych dla prywatnych korzyści. W Bergamo grunty miejskie pod produkcję żywności są przeznaczone w pierwszej kolejności dla rodzin z małymi dziećmi i organizacji działających na rzecz promowania korzyści społecznych i ekonomicznych. Działki zostały pomniejszone i są przydzielane osobom fizycznym na trzy lata, po których istnieje możliwość przedłużenia dzierżawy. Wszystkie grunty muszą być uprawiane organicznie, aby zapewnić zdrowe środowisko w ogrodach i na otaczającym je, gęsto zaludnionym obszarze. Ogrody te zapewniają dzierżawcom edukację w zakresie ekologicznej uprawy owoców i warzyw. Bergamo propaguje również uprawę drzewek owocowych na terenie całego miasta. Miejski Ogród Botaniczny działa na rzecz propagowania agro-bioróżnorodności terytorialnej. Rozszerza swoje programy edukacyjne, aby wspierać uprawę odpowiednich, odpornych roślin spożywczych w mieście i okolicznym regionie. Otaczająca Bergamo prowincja prowadzi wiele ekologicznych działań rolniczych. Miasto propaguje możliwości biznesowe w rolnictwie ekologicznym dla młodych ludzi, a także propaguje i wspiera współpracę ogrodniczą między hodowcami ekologicznymi oraz inne inicjatywy społeczne.

Skrupulatne mapowanie miejskiego i regionalnego systemu żywnościowego wspomogły plany propagowania przez Bergamo zrównoważonej produkcji żywności, poszerzania dostępu do miejskich i podmiejskich terenów uprawnych i opracowania materialnego i logistycznego wsparcia dla producentów. Proces mapowania dostarczył miastu ważnych danych na temat aktualnego stanu systemu żywnościowego, kluczowych podmiotów włączonych w działania oraz tego, co miasto powinno traktować priorytetowo, aby ugruntować stabilność systemu żywnościowego.

W Bergamo grunty miejskie pod produkcję żywności są przeznaczone w pierwszej kolejności dla rodzin z małymi dziećmi i organizacji działających na rzecz promowania korzyści społecznych i ekonomicznych.

W jaki sposób moje miasto może wspierać producentów, aby stosowali bardziej agroekologiczne metody produkcji żywności?

Bordeaux Metropole udziela producentom wsparcia technicznego i finansowego, aby umożliwić im stosowanie bardziej agroekologicznych praktyk i wspiera ich w rozwijaniu lokalnych i dochodowych możliwości rynkowych.

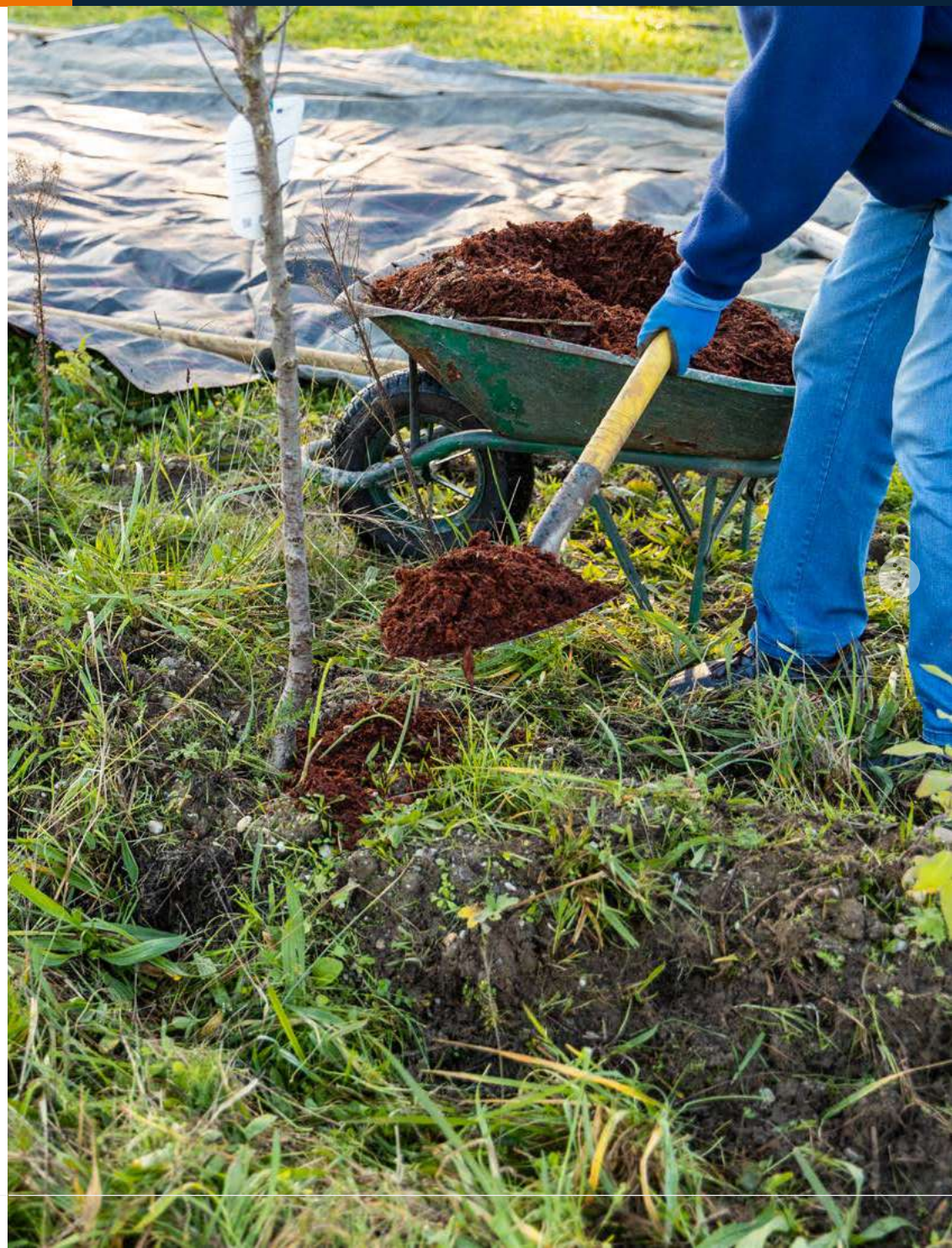
Dzięki wsparciu ze strony Food Trails Bordeaux Metropole przeprowadziło szczegółową analizę terytorialnego systemu żywnościowego, w wyniku której opracowało gruntowną i ambitną strategię odporności rolnictwa i żywności. Bordeaux Metropole dostrzega, że uzyskanie pełnego, certyfikowanego statusu ekologicznego może wydawać się wyzwaniem dla wielu producentów. Dlatego dąży do osiągnięcia poziomu 100% produkcji agroekologicznej, przy certyfikowanej produkcji ekologicznej na poziomie 30% do roku 2027 a 50% do roku 2050. Są to ambitne cele polityczne, których realizacja wymaga znacznych środków technicznych i praktycznych.

Bordeaux Metropole ma 814 000 mieszkańców w obszarze metropolitalnym, w skład którego wchodzi 28 gmin. Gminy są odpowiedzialne za zbiorowe żywienie dla szkół i osób starszych; w Bordeaux Metropole, 65 000 posiłków dziennie jest przygotowywanych dla szkół i innych organizacji. Bordeaux Metropole podpisało Pakt MUFPP w 2015 r. i utworzyło radę ds. polityki żywnościowej w roku 2017. W trakcie projektu Food Trails Bordeaux Metropole wdrożyło wspólną, ambitną politykę żywnościową, która obejmuje działania mające poprawić zaopatrzenie stołówek tak, aby uzyskać dostęp do zdrowej, zrównoważonej i lokalnej żywności. Bordeaux Metropole pracowało również nad wzmocnieniem lokalnych sieci i wspólnej wizji rady ds. polityki żywnościowej.

Obejmują one zapewnienie szkoleń dla nowych podmiotów w sektorze rolnictwa, dostęp do gruntów i możliwości rynkowe dla producentów agroekologicznych, które pozwalają im uzyskać uczciwą cenę za swoje produkty.

Producenci agroekologiczni stoją przed poważnymi wyzwaniami ekonomicznymi, ponieważ jest to droższa i bardziej pracochłonna metoda produkcji żywności. Uzyskanie dostępu do solidnych rynków zbytu na produkty, w połączeniu ze zwiększonymi kosztami produkcji, może stawiać przygniatające bariery na drodze zarówno nowych, jak i uznanych producentów agroekologicznych. Dążąc do stworzenia terytorialnego systemu żywnościowego, Bordeaux Metropole postawiło sobie za kluczowy cel rozwój solidnych rynków dla tych producentów. Ustanowiło silne partnerstwa z lokalnymi producentami żywności i konsekwentnie realizuje wszystkie działania związane z żywnością w kontekście regionalnej strategii żywnościowej, która równoważy potrzebę zdrowej żywności dla konsumentów z potrzebą uczciwej ceny dla producentów. Rolnicy mają silny głos w radzie ds. żywności. Bordeaux Metropole wspiera lokalne inicjatywy, które polegają na kupowaniu żywność prosto od lokalnych producentów z zapewnieniem uczciwej ceny i solidnego rynku zbytu dla hodowców agroekologicznych.

Ponadto prowadzona jest współpraca z urzędnikami odpowiedzialnymi za zamówienia, aby pomóc im zwiększyć ilość lokalnie produkowanej żywności wykorzystywanej w systemie zbiorowego żywienia i zapewnić inwestycje finansowe dla rolników, którzy potrzebują wsparcia w przestawieniu produkcji żywności na metody agroekologiczne. Bordeaux Metropole koordynuje również grupę ekspertów, aby ułatwić nowym podmiotom rozpoczęcie działalności rolniczej, w szczególności tym, które stosują praktyki agroekologiczne.

Dając rolnikom silny głos w radzie ds. żywności, łatwiej wdrożyć odpowiednie działania, aby dokonać transformacji lokalnego systemu żywnościowego.

W jaki sposób moje miasto może wzmacniać powiązania pomiędzy producentami a konsumentami?

Grenoble Alpes Metropole organizuje wydarzenia i działania, które łączą producentów i konsumentów.

Wzmocnienie powiązań między obszarami wiejskimi i miejskimi oraz bezpośrednie łączenie producentów i konsumentów jest ważnym krokiem w kierunku zapewnienia zrównoważonej produkcji żywności. Wiele miast uczestniczących w projekcie Food Trails pracuje nad rozwojem terytorialnych lub regionalnych systemów żywnościowych. Grenoble Alpes Metropole przygotowało Miesiąc Transformacji Żywnościowej, aby zaoferować edukację i inspirację w zakresie produkcji żywności oraz wzmocnić więzi między producentami a konsumentami.

Grenoble Alpes Metropole ma 480 000 mieszkańców i 65 000 studentów mieszkających na terenie 49 gmin. Wyróżnione tytułem Zielonej Stolicy Europy 2022 Grenoble Alpes Metropole przyczynia się do wspierania zrównoważonego systemu żywnościowego jako członek Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej. Od 2020 r. Grenoble Alpes Metropole organizuje Miesiąc Transformacji Żywnościowej, aby zwiększać świadomość wśród obywateli. Działania pilotażowe w trakcie projektu Food Trails służą propagowaniu zrównoważonej transformacji w stołówkach szkolnych oraz stworzeniu razem z gminami międzyterytorialnej rady ds. żywności.

Grenoble Alpes Metropole

Miesiąc Transformacji Żywnościowej stworzono z myślą o zwiększaniu świadomości centralnej roli żywności w transformacji ekologicznej oraz znaczenia lokalnych producentów agroekologicznych. W ciągu miesiąca Grenoble Alpes Metropole organizowało pokazy gotowania, debaty, rozmowy, wspólne posiłki, odwiedziny w gospodarstwach rolnych, targi rolnicze i nie tylko.

Działania te pokazały znaczenie lokalnych producentów, a konsumentom dały możliwość zobaczenia – i skosztowania – żywności produkowanej lokalnie. Podczas wydarzeń poruszono również kwestie niektórych trudniejszych elementów produkcji żywności, takich jak zapewnienie, żeby zdrowa żywność była przystępna cenowo dla konsumentów, oraz rola samorządu terytorialnego we wspieraniu producentów agroekologicznych. Odbyły się publiczne rozmowy i debaty na temat przyszłości produkcji żywności w Grenoble Alpes Metropole, zmian klimatycznych, solidarności żywnościowej, wpływu rolnictwa przemysłowego i zmniejszenia marnotrawstwa żywności. Podczas rozmów i wydarzeń kładziono nacisk na łączenie producentów wiejskich z miejskimi konsumentami.

Grenoble Alpes Metropole

Miesiąc Transformacji Żywnościowej obejmował imponujący zakres i liczbę wydarzeń, ale ważne jest, aby miasta, które chcą zorganizować podobne wydarzenia, nie zapomniały rozważyć sposobów monitorowania wpływu wydarzeń publicznych. Miasta często szacują liczbę uczestników, ale to nie zawsze dostarcza informacji o wpływie tych wydarzeń na zmianę zachowań lub zwiększanie świadomości. Ważne jest również, aby takie wydarzenia angażowały nowych odbiorców, którzy mogą nie być zaznajomieni z danymi kwestiami lub mogą być mniej skłonni do uczestnictwa.

Podczas Miesiąca Transformacji Żywnościowej Grenoble Alpes Metropole odbywają się pokazy gotowania, debaty, rozmowy, wspólne posiłki, odwiedziny w gospodarstwach rolnych, targi rolników i nie tylko.

3.4 ZRÓWNOWAŻONE DIETY I ODŻYWIANIE

Zrównoważone diety są dobre dla zdrowia publicznego, dobrego samopoczucia i środowiska. Miasta mogą propagować edukację w zakresie zrównoważonej diety i umiejętności kulinarne dla ogółu społeczeństwa oraz osób pracujących w sektorze spożywczym, a także badać instrumenty regulacyjne i dobrowolne w celu propagowania przystępnych cenowo, kulturowo odpowiednich zrównoważonych diet.

Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails pracują nad poprawą zrównoważonych diet i odżywiania, odpowiadając na następujące pytania:

1. **Co moje miasto może zrobić, aby edukować uczniów na temat zdrowej diety w szkołach?**
   Kopenhaga

2. **W jaki sposób moje miasto może propagować i ułatwiać zmianę zachowań w kierunku zrównoważonych diet?**
   Funchal

3. **Jakiej wiedzy i umiejętności potrzebują mieszkańcy i pracownicy gastronomii w moim mieście, aby lepiej się odżywiać i jak możemy to wspierać?**
   Groningen

Co moje miasto może zrobić, aby edukować uczniów na temat zdrowej diety w szkołach?

Kopenhaga opracowała edukację w zakresie systemu żywnościowego w swoich szkołach, ucząc uczniów o zrównoważonej żywności i zdrowych dietach.

Kształtowanie zdrowych nawyków żywieniowych u młodych ludzi jest ważnym krokiem w kierunku zapewnienia zdrowia i dobrego samopoczucia w przyszłości. Wiele miast uczestniczących w projekcie Food Trails pracuje nad propagowaniem zdrowych diet poprzez szkolne jadłospisy i edukację nt. żywności. Kopenhaga współpracuje z uczniami, lokalnymi rolnikami i szefami kuchni w szkołach, aby zapewnić uczniom informacje na temat składników odżywczych zdrowej diety, wpływu systemu żywnościowego na środowisko oraz zróżnicowanych kulturowo i istotnych pokarmów.

Kopenhaga ma 650 000 mieszkańców, z czego 65 000 stanowią studenci. W 2022 r. zajęła drugie miejsce w rankingu najlepszych miast do życia na świecie według Global Liveability Index. Miasto ma aktywną strategię żywnościową na lata 2020-2025 i ambitną strategię klimatyczną od 2019 r. Działania pilotażowe koncentrują się na zrównoważonych zamówieniach publicznych, opracowywaniu materiałów edukacyjnych dla szkół i zwiększaniu świadomości na temat zdrowej diety.

Kopenhaga

Living Laby w Kopenhadze koncentrowały się na rozwoju publicznej gastronomii przyjaznej dla środowiska. Jednym z głównych miejsc takich interwencji jest system szkolnictwa. Jadłodajnie gminne w Kopenhadze przygotowują ponad 115 000 posiłków dziennie. Kierownicy stołówek w mieście zmieniają jadłospisy tak, aby zmniejszyć ilość mięsa i propagować zdrowsze opcje żywieniowe. W wielu miejskich szkołach żywność i system żywnościowy stanowią centralny element programu nauczania. Uczniowie są zaangażowani w działania na wszystkich etapach. Uczą się o systemie żywnościowym i jego wpływie na środowisko, a także o historii różnych upraw. Młodzi ludzie współpracują z szefami kuchni przy opracowywaniu menu, przygotowują próbki nieznanych dań i zachęcają swoich rówieśników do spróbowania nowych potraw. Wiele dań odzwierciedla rosnącą różnorodność kulturową miasta. Gotowanie i dzielenie się nowymi potrawami jest postrzegane jako sposób na propagowanie zrównoważonej diety odpowiedniej dla danej kultury i przyjmowanie zmian społecznych poprzez dzielenie się i cieszenie się jedzeniem. Ponadto Kopenhaga rozwinęła nowatorskie relacje oświatowe z lokalnymi rolnikami, co stanowi element planów miasta na powiązanie edukacji dzieci ze spożywaną przez nie żywnością.

Dzięki wsparciu ze strony projektu Food Trails Kopenhaga rozwinęła kontakty pomiędzy uczniami i rolnikami, umożliwiając młodym ludziom poznanie sposobu uprawy ziemniaków i realiów rolnictwa. Ten projekt stanowi przykład wysiłków miasta na rzecz opracowania innowacyjnych przetargów z uwzględnieniem komponentu edukacyjnego.

Wysiłki podejmowane przez Kopenhagę na rzecz propagowania edukacji w zakresie zdrowej diety napotykają wyzwania na szerszą skalę. Szkoły zauważają, że starsi uczniowie często decydują się na zakup posiłków w lokalnych restauracjach typu fast-food. Szkoły pracują nad jadłospisami, które będą imitowały menu fast foodów, ale zawierające zdrowsze składniki. Dalsze prace mogą wymagać włączenia lokalnych podmiotów systemu żywnościowego spoza szkół. Inne miasta uczestniczące w projekcie Food Trails radzą sobie z tym zagadnieniem, tworząc przepisy ograniczające sprzedaż fast foodów w pobliżu szkół.

Kopenhaga współpracuje z lokalnymi rolnikami i szefami kuchni w szkołach, aby prowadzić edukację w zakresie systemów żywnościowych.

Co moje miasto może zrobić, aby edukować uczniów na temat zdrowej diety w szkołach?

Funchal propaguje zrównoważone nawyki żywieniowe za pośrednictwem szkół, programów środowiskowych na rzecz pomocy potrzebującym oraz interwencje społeczne na rzecz walki z nierównością.

Kształcenie zrównoważonych nawyków żywieniowych w całej populacji wymaga szerokiego, innowacyjnego podejścia. Można je wspierać i wzmacniać poprzez łączenie wysiłków z innymi interwencjami społecznymi i ekonomicznymi. W całym projekcie Food Trails Funchal wykazało się kreatywnością i zaangażowaniem w zmianę nawyków żywieniowych mieszkańców miasta. Zrównoważone diety są centralnym celem Living Labów organizowanych przez miasto.

Na początkowych etapach pandemii Covid 19 Funchal zorganizowało dystrybucję Koszy niezbędnych produktów. W koszach znajdowała się zdrowa żywność od lokalnych producentów, a także porady i przepisy dla zdrowej diety.

Funchal, stolica wyspy Madera, to tętniące życiem centrum turystyczne z 105 000 mieszkańców. Miasto aktywnie wspiera społeczność poprzez inicjatywy takie jak Kosz podstawowych produktów Funchal, który stanowi pomoc dla rodzin o niskich dochodach. Wdrażając ideę zrównoważonego rozwoju, Funchal propaguje miejskie ogrodnictwo, zapobiega marnowaniu żywności i zachęca do kompostowania w trakcie projektu Food Trails.

Miasto ma ugruntowany program Eko-szkół, w ramach którego dzieci sadzą i uprawiają warzywa. Ogrody są wykorzystywane jako okazja do nauczania dzieci o produkcji ekologicznej i znaczeniu zdrowej diety.

Ponadto Funchal włącza edukację nt. żywności w inne inicjatywy społeczne, które wspomagają społeczności w trudnej sytuacji. Jest to ważne, ponieważ te grupy często mają trudności z zapewnieniem sobie zdrowej diety i są bardziej narażone na choroby niezakaźne spowodowane złą dietą. Gmina propaguje edukację nt. żywności za pośrednictwem programów środowiskowych na rzecz pomocy potrzebującym, żłobków i działań prowadzonych na osiedlach socjalnych. Funchal ma silną tradycję współpracy z osobami prywatnymi i społecznościami zmagającymi się z wyzwaniami społeczno-ekonomicznymi i wykorzystuje to doświadczenie jako źródło informacji i motywacji dla działań propagujących zdrową dietę.

Miasto zrewitalizowało swój system ogródków działkowych i obecnie przydzieliło wszystkie miejskie tereny uprawne osobom potrzebującym. Grunty są przeznaczone w pierwszej kolejności dla osób doświadczających ubóstwa i braku bezpieczeństwa żywnościowego i oferowana jest edukacja, aby ludzie mogli uprawiać zdrową żywność, w sposób zrównoważony, dla siebie i swoich rodzin.

Funchal dostrzegło, że zmianę zachowań trzeba wspierać edukacją, możliwościami rozwijania nowych umiejętności i pomocnymi warunkami społecznymi, które będą zachęcały do nowych praktyk. Oferując edukację w wielu różnorodnych kontekstach, a także upewniając się, że ludzie mają potrzebne składniki i umiejętności kulinarne, Funchal jest źródłem inspiracji do propagowania zmian zachowań żywieniowych.

Oferując edukację w wielu różnorodnych kontekstach, a także upewniając się, że ludzie mają potrzebne składniki i umiejętności kulinarne, Funchal jest źródłem inspiracji do propagowania zmian zachowań żywieniowych.

Jakiej wiedzy i umiejętności potrzebują mieszkańcy i pracownicy gastronomii w moim mieście, aby lepiej się odżywiać i jak możemy to wspierać?

Groningen opracowało książkę kucharską, karty z przepisami, warsztaty i profesjonalne szkolenia poświęcone zdrowym dietom.

Groningen skoncentrowało się w swoich Living Labach organizowanych w ramach projektu Food Trails na transformacji białek. Aby dokonać tej znaczącej zmiany w diecie ludzi, miasto dostrzega znaczenie współpracy z lokalnymi społecznościami w celu zapewnienia, aby ludzie mieli wiedzę i umiejętności niezbędne do przygotowywania zdrowych posiłków. Poprzez ścisłą współpracę z organizacjami wspierającymi społeczności zmagające się z barierami w zdrowym odżywianiu, Groningen opracowało szereg interwencji mających wspierać zdrowe gotowanie i odżywianie.

Groningen, mając 235 000 mieszkańców i 65 000 studentów (z czego ponad 10 000 to zagraniczni studenci), jest największym miastem i ośrodkiem gospodarczym północnej Holandii. Mając większość populacji w wieku poniżej 35 lat, jest to młode, energetyczne miasto szczycące się ekscytującymi atrakcjami kulturalnymi i środowiskiem sprzyjającym rozwojowi zrównoważonych praktyk żywnościowych. Zdrowie, zrównoważony rozwój, włączenie społeczne i zaangażowanie społeczności leżą u podstaw rozwoju działań pilotażowych Groningen.

Przygotowywanie zdrowych posiłków może stanowić szczególne wyzwanie dla osób o ograniczonych dochodach. Projekt dotyczący książki kucharskiej powstał we współpracy z organizacjami, które pracują bezpośrednio z ludźmi mającymi trudności ze zdrową dietą i wykorzystały swoje doświadczenie i wiedzę na temat barier, jakie napotykają te grupy w stosowaniu zrównoważonej diety. W Groningen jest wielu studentów i wielu nowo przybyłych imigrantów, którym często brakuje środków finansowych na zdrową dietę.

Groningen opracowało książkę kucharską z łatwymi, niedrogimi przepisami. Większość z nich bazuje na roślinach. Książka kucharska została napisana prostym, zrozumiałym językiem. Miasto pracowało nad włączeniem wiedzy i znajomości gotowania do odpowiednich programów, ściśle współpracując z domami kultury i oferując szkolenia dla nauczycieli gotowania. W domach kultury i szkołach zorganizowano bezpłatne warsztaty, podczas których udzielano praktycznych lekcji gotowania w oparciu o przepisy zawarte w książce kucharskiej. Lekcje gotowania są również oferowane w szkołach, a wersja książki kucharskiej dla dzieci jest w trakcie opracowywania. Będą z nich korzystały domy kultury, oferując zajęcia kulinarne dla dzieci.

Umiejętności kulinarne są ważne w przypadku zachęcania do stosowania nowych, bezmięsnych diet. Inne miasta uczestniczące w projekcie Food Trails oferowały szkolenia dla kucharzy w stołówkach, aby w szkołach i innych jadłodajniach środowiskowych mogły być przygotowywane smaczne posiłki na bazie roślin.

Wysiłki Groningen mające zachęcać do przejścia na zdrową dietę koncentrowały się na zapewnieniu umiejętności kulinarnych tym grupom, które zazwyczaj zmagają się z kilkoma połączonymi wyzwaniami, jeśli chodzi o zdrową dietę. Miasto ściśle współpracowało z organizacjami środowiskowymi podczas opracowywania interwencji. Zbyt często pożywne posiłki są postrzegane jako zbyt drogie dla wielu osób. Groningen pokazało, że zdrowa dieta może być dostępna dla każdego.

Umiejętności kulinarne są ważne w przypadku zachęcania do stosowania zdrowych diet z wykorzystaniem nowych składników.

3.5 DOSTAWY I DYSTRYBUCJA ŻYWNOŚCI

Miasta mogą propagować zrównoważony rozwój poprzez poprawę połączeń i transportu między obszarami miejskimi, podmiejskimi i pobliskimi obszarami, na których produkowana jest żywność. Systemy zamówień mogą sprzyjać agroekologicznej produkcji żywności i możliwościom rynkowym dla regionalnych producentów. Wspieranie rynków miejskich bezpośrednio łączy producentów i konsumentów poprzez krótkie łańcuchy dostaw.

Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails zajmowały się następującymi kwestiami dotyczącymi dostaw i dystrybucji żywności:

1. **W jaki sposób moje miasto może sprawić, żeby nasz publiczny system gastronomiczny stał się bardziej zrównoważony, i wykorzystać go do wspierania lokalnych producentów agroekologicznych?**
   Mediolan

2. **W jaki sposób możemy wykorzystać technologię i dynamiczne systemy zakupów do wspierania zaangażowania lokalnych producentów w miejski system zamówień?**
   Kopenhaga

3. **W jaki sposób możemy wzmocnić współpracę między miastem a wsią w naszym systemie żywnościowym, tak aby zarówno konsumenci miejscy, jak i wiejscy producenci otrzymali uczciwy układ?**
   Grenoble Alpes Metropole

W jaki sposób moje miasto może sprawić, żeby nasz publiczny system gastronomiczny stał się bardziej zrównoważony, i wykorzystać go do wspierania lokalnych producentów agroekologicznych?

Mediolan zainwestował w energooszczędne kuchnie i zrewidował kontrakty dostawców, aby we wszystkich punktach dostaw i dystrybucji włączyć zrównoważony rozwój.

Gminne zaopatrzenie gastronomiczne dla szkół, szpitali i domów opieki jest ważnym tematem dla miejskich interwencji w zakresie systemu żywnościowego. Wiele interwencji koncentruje się na zaopatrzeniu, sprawdzając, jakie rodzaje żywności są kupowane i jak są produkowane. Jest to ważne, ale można zrobić więcej, aby publiczne systemy gastronomiczne były jeszcze bardziej zrównoważone. Mediolan wykorzystał pracę wykonaną przy projekcie Food Trails, aby przeprowadzić gruntowną analizę swojego publicznego systemu gastronomicznego, żeby zobaczyć, jak może poprawić zrównoważony charakter dostaw, przygotowywania i dystrybucji żywności w mieście na wszystkich etapach.

Mediolan, mający 1,4 miliona mieszkańców w samym mieście i 3,5 miliona w obszarze metropolitalnym, funkcjonuje jako gospodarczo-finansowa stolica Włoch. W mieście znajduje się 8 uniwersytetów mających prawie 200 000 studentów. W 2014 r. Mediolan ustanowił swoją politykę żywnościową uwzględniającą stworzenie 10 „centrów ograniczania marnowania żywności". Działania pilotażowe Mediolanu koncentrują się na obiegu zamkniętym systemów stołówek szkolnych w gminie, z interwencjami w zakresie zamówień publicznych i zmniejszania ilości odpadów żywnościowych.

Mediolan posiada znaczne zasoby w postaci gruntów miejskich i wiejskich. Miasto utrzymuje cechujące się bliskością i wzajemnym wsparciem relacje robocze z rolnikami pracującymi na wydzierżawionych gruntach miejskich i zapewniło im wodę podczas suszy w 2022 roku. Rolnicy mają zagwarantowany rynek zbytu na swoje produkty ekologiczne, które są wykorzystywane w publicznych posiłkach w mieście. Milano Ristorazione (MiRi) należy do miasta Mediolan i zajmuje się zarządzaniem całym łańcuchem dostaw i dystrybucją dla miejskiego systemu zamówień. Kiedy nadszedł termin odnowienia kontraktu zawartego przez miasto z MiRi, Mediolan miał wyjątkową, wielką okazję do zbadania możliwości wzmocnienia zrównoważonego rozwoju w wielu punktach w całym systemie dostaw i dystrybucji. Opierało się to na wcześniejszych wysiłkach zmierzających do zmniejszenia zawartości mięsa, soli i cukru w posiłkach publicznych. Mediolan i MiRi współpracowały przy projekcie Food Trails, aby zmniejszyć ilość tworzyw sztucznych i opakowań w całym systemie dystrybucji stołówek szkolnych. Miasto badało możliwości dostarczania przez MiRi ponad 80 000 posiłków dziennie przy jednoczesnym minimalizowaniu ilości tworzyw sztucznych i odpadów i poprawie trwałości całego systemu doprowadzania dystrybucji. Stworzyło to wyjątkową okazję do wyjścia poza powszechne rozumienie systemu dostaw i dystrybucji, które zwykle koncentruje się na rodzajach dostarczanej żywności i sposobie jej produkcji.

MiRi dysponuje własną platformą logistyczną na potrzeby przygotowywania i dystrybucji posiłków w placówkach publicznych na terenie całego miasta. Są to między innymi samochody dostawcze-chłodnie oraz kuchnie. W trakcie pandemii Covid-19 miasto skorzystało z okazji, aby wyremontować jedną z takich placówek kuchenno-dystrybucyjnych MiRi. Między innymi zainstalowano energooszczędne oświetlenie i układ odzysku ciepła. Woda wykorzystywana w kuchni jest filtrowana, a tłuszcze trafiają do biofermentatorów. Wszelkie odpady żywnościowe, których nie da się uniknąć, są wysyłane do przetworzenia i przekształcenia w biopaliwa.

Dzięki zrewidowaniu stosunków roboczych z MiRi oraz renowacji jednej z ich głównych kuchni Mediolan poczynił znaczące postępy w zakresie bardziej zrównoważonych dostaw i dystrybucji żywności w całym swoim publicznym systemie gastronomicznym.

Mediolan poprawia trwałość publicznego systemu gastronomicznego na wszystkich jego etapach, łącznie z produkcją, przygotowywaniem, dystrybucją i gospodarką odpadami.

W jaki sposób możemy wykorzystać technologię i dynamiczne systemy zakupów do wspierania zaangażowania lokalnych producentów w miejski system zamówień?

Kopenhaga wykorzystuje technologie informatyczne, aby więcej dostawców mogło realizować zamówienia gminne.

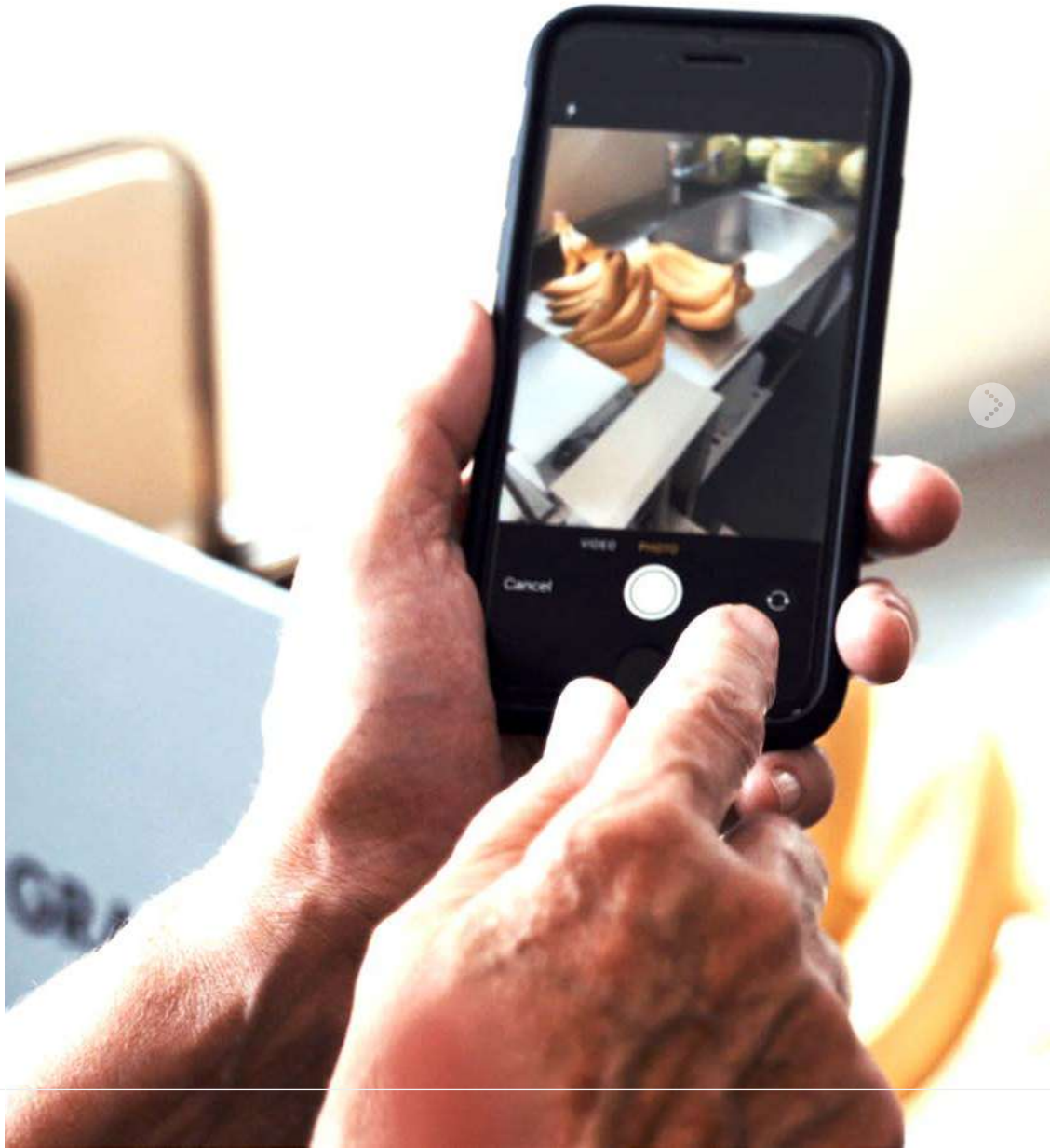
Kopenhaga cieszy się mocną reputacją w zakresie wysokiego poziomu produktów ekologicznych wykorzystywanych w systemie zamówień. Jednak dostawy i dystrybucja żywności ekologicznej często faworyzują systemy wielkoskalowe i nie zapewniają szerszych korzyści dla gospodarek regionalnych czy też możliwości dla mniejszych producentów, którzy pracują również nad uwzględnieniem szerszych społeczno-ekonomicznych celów transformacyjnych w swoich firmach. Podobnie produkcja żywności ekologicznej może być droższa niż konwencjonalne systemy żywnościowe. Podejmowanie decyzji wyłącznie w oparciu o cenę może prowadzić do rozbieżności, które faworyzują dużych producentów i nie wspierają lokalnych gospodarek.

Kopenhaga ma 650 000 mieszkańców, z czego 65 000 stanowią studenci. W 2022 r. zajęła drugie miejsce w rankingu najlepszych miast do życia na świecie według Global Liveability Index. Miasto ma aktywną strategię żywnościową na lata 2020-2025 i ambitną strategię klimatyczną od 2019 r. Działania pilotażowe koncentrują się na zrównoważonych zamówieniach publicznych, opracowywaniu materiałów edukacyjnych dla szkół i zwiększaniu świadomości na temat zdrowej diety.

W ramach projektu Food Trails Kopenhaga pracowała nad wzmocnieniem krótszych łańcuchów wartości, które umożliwiają lokalnym producentom zaopatrywanie miejskiego systemu zamówień.

Kopenhaga ma ponad 1000 publicznych jadłodajni na terenie całego miasta. Skrócenie łańcuchów wartości wymagało poprawy komunikacji i współpracy w ramach miejskiego zespołu ds. żywności, a także wśród szefów kuchni, dostawców i producentów. Kopenhaga opracowuje rozwiązania technologiczne, aby umożliwić lepszą współpracę, a także dać większe możliwości ekonomiczne małym producentom. Miasto pracuje nad stworzeniem dynamicznych programów zakupów, które ułatwią producentom zaopatrywanie stosunkowo niewielkich lub krótkoterminowych elementów miejskiego systemu zamówień. Kopenhaga pracuje też nad włączeniem edukacji nt. żywności do uzgodnień w sprawie dostaw, a potencjalni producenci otrzymują punkty w przetargach na zamówienia, oferując doświadczenia wykraczające poza materialne dostawy żywności, takie jak filmy edukacyjne lub odwiedziny w gospodarstwach rolnych. Uczniowie mogą nawiązywać kontakty z gospodarstwem i samym rolnikiem za pośrednictwem łączy wideo, a także podczas wizyt na miejscu.

Praca Kopenhagi nad krótki łańcuchami wartości wzmacnia gospodarki regionalne i tworzy możliwości ekonomiczne dla małych producentów, aby mogli zaopatrywać publiczny system żywnościowy miasta. Poprzez opracowanie łatwej w użyciu, przejrzystej technologii miasto ma na celu wzmocnienie wydajności produkcji rolnej małych producentów, którzy będą wspierani w dostarczaniu żywności bezpośrednio do jadłodajni i szkół.

Kopenhaga pracowała nad wzmocnieniem krótszych łańcuchów wartości, które umożliwiają lokalnym producentów zaopatrywanie miejskiego systemu zamówień.

W jaki sposób możemy wzmocnić współpracę między miastem a wsią w naszym systemie żywnościowym, tak aby zarówno konsumenci miejscy, jak i wiejscy producenci otrzymali uczciwy układ?

Międzyterytorialny projekt żywnościowy **Grenoble Alpes Metropole** łączy gminy i lokalne przedsiębiorstwa.

Wielu partnerów z projektu Food Trails pracowało nad wzmocnieniem stosunków między gminami a lokalnymi przedsiębiorstwami, których praca wpływa na zrównoważony rozwój regionalnego systemu żywnościowego. Grenoble Alpes Metropole opracowało międzyterytorialny projekt żywnościowy (PAIT), który współpracuje z wieloma różnymi podmiotami z sektora państwowego i prywatnego. Celem PAIT jest zapewnienie, aby rolnicy byli dobrze opłacani i mieli możliwości rynkowe dla swoich produktów żywnościowych produkowanych w sposób zrównoważony. Grenoble Alpes Metropole pracuje w różnych sektorach i włączyło te cele do swojego żywienia zbiorowego.

Grenoble Alpes Metropole ma 480 000 mieszkańców i 65 000 studentów mieszkających na terenie 49 gmin. Wyróżnione tytułem Zielonej Stolicy Europy 2022 Grenoble Alpes Metropole przyczynia się do wspierania zrównoważonego systemu żywnościowego jako członek Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej. Od 2020 r. Grenoble Alpes Metropole organizuje Miesiąc Transformacji Żywnościowej, aby zwiększać świadomość wśród obywateli. Działania pilotażowe w trakcie projektu Food Trails służą propagowaniu zrównoważonej transformacji w stołówkach szkolnych oraz stworzeniu razem z gminami międzyterytorialnej rady ds. żywności.

Podczas gdy we Francji obowiązuje obecnie ustawa Egalim, która stawia gminom ambitne cele w zakresie wykorzystywania lokalnie produkowanej żywności w systemie zamówień publicznych, a także zmniejszenia ilości używanych tworzyw sztucznych i marnotrawstwa żywności, wiele osób stwierdziło, że wdrożenie tych przepisów może być sporym wyzwaniem. Grenoble Alpes Metropole współpracuje z sektorem prywatnym w celu rozwoju silnej lokalnej gospodarki żywnościowej. W swoim Planie działania na rzecz strategii rolniczej i żywnościowej podkreśla rolę przedsiębiorstw produkcyjnych, przetwórczych i dystrybucyjnych oraz znaczenie inwestycji dokonywanych przez Grenoble Alpes Metropole we wspieraniu tych sektorów. Grenoble Alpes Metropole jest zaangażowane we wspieranie regionalnych firm spożywczych i wspieranie restauracji w uzyskaniu certyfikatu zrównoważonego rozwoju, który nagradza ich wysiłki na rzecz zmniejszenia marnotrawstwa żywności i na rzecz wykorzystania produktów agroekologicznych w menu. Współpracuje również z lokalnymi gospodarstwami rolnymi, aby zapewnić, żeby na gruntach rolnych nadal prowadzona była produkcja. Jest to powszechne wyzwanie dla miast uczestniczących w projekcie Food Trails, ponieważ średni wiek rolników jest stosunkowo wysoki, a wielu z nich nie ma planów sukcesji dla nowego pokolenia, które mogłoby przejąć gospodarstwo.

Grenoble Alpes Metropole wspiera gospodarstwa w rozwijaniu kanałów sprzedaży bezpośredniej dla konsumentów. Jest to wsparcie dla rolników, aby mogli zachowywać maksymalne korzyści ekonomiczne ze swoich produktów.

Grenoble Alpes Metropole wsparło również rozwój marki IsHère, która wprowadza na rynek lokalne produkty wysokiej jakości, co ma na celu podwojenie liczby zaangażowanych producentów i potrojenie rocznej sprzedaży. Szczególny nacisk zostanie położony na marketing lokalnych produktów ekologicznych.

Szczegółowa ocena terytorialnego systemu rolniczego oraz jego pozycji gospodarczej i demograficznej przeprowadzona przez Grenoble Alpes Metropole umożliwiła opracowanie gminnego systemu wsparcia dla lokalnych zrównoważonych przedsiębiorstw spożywczych. Jest to uzupełnienie pracy Grenoble Alpes Metropole w zakresie zamówień na wyżywienie w szkołach, w ramach której priorytetowo traktowana jest zdrowa, przyjazna dla klimatu dieta oraz pozyskiwanie produktów od lokalnych producentów.

Grenoble Alpes Metropole wspiera gospodarstwa w rozwijaniu kanałów sprzedaży bezpośredniej dla konsumentów.

3.6 SPRAWIEDLIWOŚĆ SPOŁECZNA I EKONOMICZNA

Problemy miejskiego systemu żywnościowego są często powiązane z nierównościami społecznymi i ekonomicznymi. Miasta powinny włączyć inicjatywy żywnościowe do działań społecznych i solidarnościowych. Propagowanie i wspieranie oddolnych i innowacyjnych koncepcji pomaga zapewnić równy dostęp do zdrowej żywności dla wszystkich. Sprawiedliwość społeczna i ekonomiczna jest dużym wyzwaniem dla wielu miast.

Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails zajmowały się następującymi kwestiami dotyczącymi tego zagadnienia:

1. **W jaki sposób moje miasto może połączyć inicjatywy związane z żywnością z szerszymi inicjatywami społecznymi i ekonomicznymi?**
   Groningen

2. **Jakich informacji potrzebują moi lokalni politycy, aby zrozumieć nierówności w systemie żywnościowym i co mogą zrobić, aby wspierać zmiany?**
   Bergamo

3. **W jaki sposób moje miasto może upewnić się, że obywatele znajdujący się w trudnej sytuacji, w tym dzieci, osoby o niskich dochodach i osoby doświadczające bezdomności, otrzymują zdrowe posiłki?**
   Tirana

Jakiej wiedzy i umiejętności potrzebują mieszkańcy i pracownicy gastronomii w moim mieście, aby lepiej się odżywiać i jak możemy to wspierać?

Praca **Groningen** nad kwestią żywnością stawia ludzi, społeczność i sprawiedliwość w centrum inicjatyw.

Trudności w dostępie do zdrowej diety są często związane z szerzej pojętymi wyzwaniami społecznymi i ekonomicznymi, jakich doświadczają ludzie. Wiele miast uczestniczących w projekcie Food Trails pracuje nad rozwiązaniem problemu braku bezpieczeństwa żywnościowego, łącząc inicjatywy żywnościowe z szerszymi programami społecznymi. Programy te są często tworzone przez organizacje środowiskowe, które doskonale znają trudności, z jakimi borykają się lokalni mieszkańcy.

Groningen ma silne relacje robocze z wieloma inicjatywami trzeciego sektora w mieście. Budując strategiczne sojusze z tymi grupami, gmina opracowała serię projektów, które zajmują się barierami utrudniającymi ludziom stosowanie zdrowej diety na tle szerzej rozumianych trudności, jakich doświadczają.

Groningen, mając 235 000 mieszkańców i 65 000 studentów (z czego ponad 10 000 to zagraniczni studenci), jest największym miastem i ośrodkiem gospodarczym północnej Holandii. Mając większość populacji w wieku poniżej 35 lat, jest to młode, energetyczne miasto szczycące się ekscytującymi atrakcjami kulturalnymi i środowiskiem sprzyjającym rozwojowi zrównoważonych praktyk żywnościowych. Zdrowie, zrównoważony rozwój, włączenie społeczne i zaangażowanie społeczności leżą u podstaw rozwoju działań pilotażowych Groningen.

Gmina wspiera również projekty zainicjowane przez obywateli, którzy rozumieją potrzeby lokalnej społeczności i mają jasną wizję propagowania zrównoważonego rozwoju przez transformację. Wiele z tych projektów umieszczono na terenie Westpark, gdzie prowadzonych jest kilka inicjatyw społecznych. Jest to między innymi inicjatywa *Tuin in de Stad*, która funkcjonuje na różnych poziomach: społeczna restauracja organizuje cotygodniowe obiady, wspólnotowy ogród uprawiają osoby, które nie mają pracy i zmagają się z ubóstwem i innymi wyzwaniami społecznymi, zaś tereny zielone oferują dzieciom i innym osobom możliwość relaksu i przebywania na świeżym powietrzu. Ogród leśny w Westpark służy do celów edukacyjnych, prezentując produkcję żywności przy niewielkiej ingerencji w środowisko, która jest osadzona w przestrzeni publicznej, gdzie natura i produkcja żywności są ze sobą powiązane i stanowią wspólny zasób dla wszystkich. Wolontariuszy zaprasza się do pracy w ogrodzie *Blije Bodem* (Szczęśliwa gleba) w Westpark, gdzie mogą czerpać inspirację z pełnego spokoju otoczenia, a także dzielić się swoimi produktami.

Wiele miast jest domem dla społeczności zagrożonych ubóstwem, izolacją społeczną i złym stanem zdrowia. Są to m.in. osoby starsze, rodziny z samotnymi rodzicami, osoby nowo przybyłe do miasta i osoby z przewlekłymi problemami zdrowotnymi. Łącząc inicjatywy żywnościowe z programami, które odnoszą się również do innych wyzwań, miasta mogą skutecznie sprostać wielu wyzwaniom jednocześnie.

Budując strategiczne sojusze z grupami środowiskowymi, Groningen opracowało serię projektów, które zwalczają bariery utrudniające ludziom stosowanie zdrowej diety, a także zajmują się szerzej rozumianymi trudnościami, jakich doświadczają.

Jakich informacji potrzebują moi lokalni politycy, aby zrozumieć nierówności w systemie żywnościowym i co mogą zrobić, aby wspierać zmiany?

Stworzenie mapy przez Bergamo uwydatniło innowacje w systemie żywnościowym przyczyniające się do transformacji społecznej.

Aby miasta mogły skutecznie działać na rzecz sprawiedliwości społecznej i ekonomicznej oraz jej wpływu na ich system żywnościowy, konieczne jest informowanie polityków o związku między nierównościami, zdrowiem publicznym i brakiem bezpieczeństwa żywnościowego. Muszą być również świadomi istnienia wielu oddolnych organizacji, które pracują nad sprostaniem tym wyzwaniom, aby wspierać budowanie skutecznych sojuszy między organami samorządowymi a projektami zajmującymi się żywnością w szerszym kontekście społecznym. Tego rodzaju grupy są często małe, mają ograniczone zasoby i nie są szeroko znane poza ich najbliższą społecznością.

Bergamo ma 121 000 mieszkańców, w tym ponad 23 000 studentów. W 2019 r. otrzymało tytuł Kreatywnego Miasta Gastronomii UNESCO. Miasto ma aktywnie działającą radę ds. polityki żywnościowej i od roku 2017 gości festiwal „Rolnictwo i prawo do żywności". Działania pilotażowe dotyczą edukacji nt. żywności, zrównoważonego rozwoju systemu stołówek szkolnych i zaopatrzenia.

Zwracając uwagę na lokalne inicjatywy, gmina może skuteczniej je wspierać i lepiej rozumieć lokalne potrzeby.

W ramach projektu Food Trails Bergamo przeprowadziło szczegółową ocenę systemu żywnościowego miasta. Dostarczyło to politykom informacji na temat skali wyzwań stojących przed miastem, takich jak liczba gospodarstw domowych doświadczających braku bezpieczeństwa żywnościowego i gdzie w mieście ludzie najbardziej potrzebują wsparcia. Bergamo zebrało też informacje na temat twórczych rozwiązań na rzecz sprawiedliwości społecznej i ekonomicznej w systemie żywnościowym, które już były realizowane. Na przykład miejskie projekty rolnicze Bergamo są osadzone w kontekście szerszych inicjatyw społecznych. Grunty gminne przeznaczone pod uprawę żywności są przydzielane stowarzyszeniom, które mają określone cele społeczne, takie jak walka z ubóstwem i wspieranie integracji osób niepełnosprawnych.

Analiza systemu żywnościowego Bergamo zawierała również informacje na temat projektów, które dostarczają konsumentom zdrową, przystępną cenowo żywność a producentom gwarantują uczciwą cenę. Wiele z nich jest powiązanych z działającą we Włoszech siecią Gruppo Acquisto Solidale (GAS). Zwracając uwagę na te alternatywne sieci żywnościowe i pracując nad ich wsparciem na szczeblu gminnym, miasta mogą budować wśród polityków świadomość wyzwań, przed którymi stoją obywatele, oraz sposobów na poprawę ich życia i dostępu do zdrowej, przystępnej cenowo żywności.

Zwracając uwagę na lokalne inicjatywy, gmina może skuteczniej je wspierać i lepiej rozumieć lokalne potrzeby.

W jaki sposób moje miasto może upewnić się, że obywatele znajdujący się w trudnej sytuacji, w tym dzieci, osoby o niskich dochodach i osoby doświadczające bezdomności, otrzymują zdrowe posiłki?

Tirana zapewnia pożywne jedzenie w szkołach i ośrodkach społecznych

Wiele miast w projekcie Food Trails i nie tylko mierzy się z koniecznością zapewnienia wszystkim obywatelom dostępu do zdrowej żywności. Tirana za jeden z kluczowych celów swojego Living Labu postawiła dostarczanie młodym ludziom zdrowej żywności. Miasto charakteryzuje się wysokim poziomem ubóstwa, co wiąże się z brakiem bezpieczeństwa żywnościowego i złym odżywianiem. Aby rozwiązać ten problem, miasto przygotowało szereg interwencji w szkołach i wokół nich, aby poprawić zdrowie i samopoczucie dzieci. Gmina współpracuje z dietetykami, którzy opracowali zbilansowane menu spełniające szczególne potrzeby małych dzieci w wieku do 6 lat.

500 000 mieszkańców Tirany stanowi 20% łącznej liczby ludności Albanii. Miasto egzekwuje krajowe przepisy dotyczące zagospodarowania przestrzennego dla placówek fast food i jest domem dla projektu rewitalizacji przestrzeni miejskiej „Nowy Bazar", który wspiera lokalnych rolników i restauratorów. W Tiranie mieści się również siedem społecznych, multidyscyplinarnych ośrodków środowiskowych. Pilotażowe działania mają na celu zwiększenie świadomości na temat zdrowych diet i ograniczenia marnowania żywności w miastach.

Nabywana jest zdrowa żywność i jest podawana w przedszkolach, co zapewnia wszystkim dzieciom dostęp do zdrowych posiłków. Tirana dostarcza również przystępne cenowo, zdrowe posiłki za pośrednictwem sieci ośrodków społecznych, które wspierają grupy znajdujące się w trudnej sytuacji, w tym osoby bezdomne, osoby o niskich dochodach i dzieci ulicy.

Tirana pracuje również nad poprawą składu posiłków dostarczanych do szkół i ośrodków społecznych. W planowanie jadłospisów zaangażowani są dietetycy, aby na pewno spełniały one podstawowe normy żywieniowe. Jednak jedną z najważniejszych lekcji wyciągniętych przez wiele miast uczestniczących w projekcie Food Trails jest potencjał łączenia wielu dążeń w ramach różnorodnych interwencji. Możliwe jest zapewnienie konsumentom sprawiedliwości społecznej i ekonomicznej oraz dostępu do zdrowej żywności, przy jednoczesnym wspieraniu lokalnych producentów. Tirana pracuje nad rozwojem swojego regionalnego sektora rolniczego. Istnieją dalsze możliwości włączenia produktów od lokalnych rolników do żywności przygotowywanej dla przedszkoli i ośrodków społecznych.

Przyniosłoby to dalsze korzyści społeczne i ekonomiczne w całym lokalnym systemie żywnościowym. Prowadzono również dyskusje na temat zapewniania zbierania nadwyżek żywności z supermarketów i ich redystrybucji wśród potrzebujących. Dzięki temu Tirana mogłaby ograniczyć marnowanie żywności, a jednocześnie dostarczać żywność osobom doświadczającym barier w zakresie zdrowej diety.

Istnieją możliwości włączenia produktów od lokalnych rolników do żywności przygotowywanej dla przedszkoli i ośrodków społecznych.

4. NARZĘDZIA

FOOD
TRAILS
Pilots
core
group
stakeholders
MAP OF
Living Labs
II

W ramach projektu Food Trails są opracowywane i używane narzędzia służące do wspierania miast podczas przygotowywania interwencji w zakresie systemu żywnościowego i mierzenia ich skutków. Narzędzia są powiązane z elementami w szybkim przeglądzie na potrzeby naśladowania (QSLR) i zapewniają wskazówki dotyczące planowania, opracowywania i wdrażania procesów transformacyjnych w systemie żywnościowym miast.

Wiele z tych narzędzi zostało pokrótce przedstawionych w niniejszym poradniku. Aby dogłębnie zapoznać się z narzędziami lub zastosować je w swoim mieście, można poszukać kolejnych wskazówek i przykładów zastosowania narzędzi w projekcie Food Trails w materiałach referencyjnych znajdujących się w internetowym repozytorium projektu.

1. MAPOWANIE INTERESARIUSZY

Służy zrozumieniu obecnie podejmowanych działań w systemie żywnościowym oraz jego interesariuszy w danym mieście i opracowaniu skutecznych strategii angażowania interesariuszy.

2. KANWA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE POLITYKI ŻYWNOŚCIOWEJ

Służy do przekładania obszarów polityki żywnościowej i wizji na szczegółowe, konkretne działania oraz rozpoznawaniu, z którymi interesariuszami trzeba współpracować, aby skutecznie zajmować się kategoriami Food 2030.

3. SIATKA WIELOPOZIOMOWEGO MAPOWANIA ZARZĄDZANIA

Służy do mapowania pionowych i poziomych relacji roboczych pomiędzy różnymi kategoriami działań MUFPP oraz właściwych polityk i szczebli zarządzania mających wpływ na nasze działania.

4. TEORIA ZMIANY

Służy do zilustrowania tego, jak działania podejmowane na poszczególnych etapach wywołają zamierzone zmiany, które będą prowadzić do zaplanowanych rezultatów.

5. ZBIERANIE DANYCH

Wytyczne służące do zrozumienia aktualnej sytuacji oraz wyniku naszych działań: pomaga to w podejmowaniu decyzji, w co zainwestować dalsze zasoby, a także daje interesariuszom istotne informacje o dokonanych osiągnięciach.

6. MAPA DROGOWA ZWIĘKSZANIA SKALI INWESTYCJI ODDZIAŁUJĄCYCH SPOŁECZNIE

Służy jako wsparcie ekspansji i przyspieszenia inwestycji w celu stymulowania zmian, a ostatecznie przyczynia się do stworzenia możliwości dla długofalowych partnerstw.

7. WZAJEMNA NAUKA

Służy do dzielenia się doświadczeniami i uczenia się od siebie nawzajem.

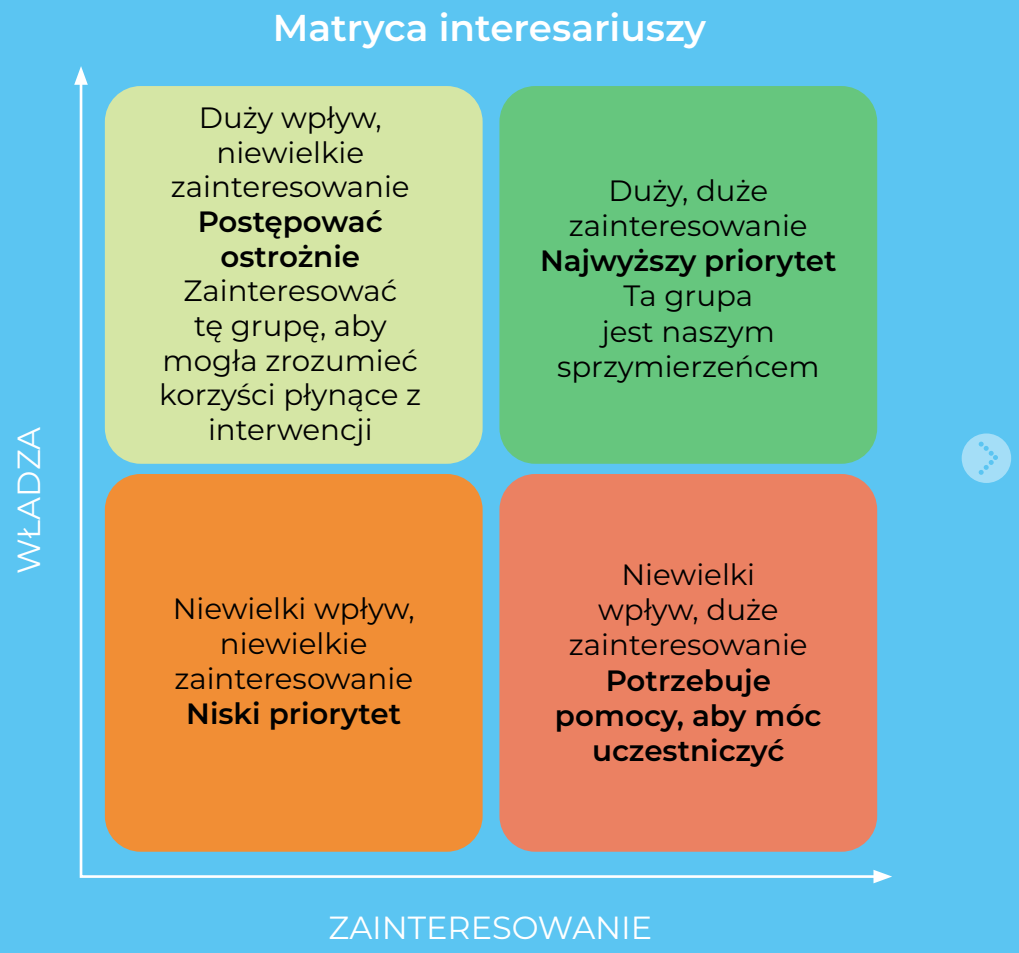
8. MONITOROWANIE REFLEKSYJNE

Służy jako zachęta do nauki i adaptacji w przypadku złożonych problemów w trakcie realizacji projektu.

4.1 MAPOWANIE INTERESARIUSZY

Na czym polega mapowanie interesariuszy?

Mapowanie interesariuszy to rodzaj analizy interesariuszy. Polega to na zidentyfikowaniu osób fizycznych lub organizacji (interesariuszy), którzy są zainteresowani inicjatywami, które będą podejmowane, lub na których inicjatywy będą miały wpływ. Interesariusze często są już bardzo aktywni w miejskich systemach żywnościowych. Identyfikowanie i mapowanie tych interesariuszy wzmacnia zdolność miast do rozpoznawania działań, które są już podejmowane w ich systemach żywnościowych, i tych działań, które jeszcze należy podjąć, aby usprawnić pracę lokalnych interesariuszy.

Jak przeprowadzić mapowanie interesariuszy?

Po pierwsze należy zidentyfikować wszystkich istotnych interesariuszy: należy wziąć pod uwagę wszystkie potencjalnie zainteresowane osoby fizyczne i organizacje, w tym przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, organy rządowe i grupy środowiskowe. Następnie należy zaszeregować tych interesariuszy według poziomu wpływu (władza-zdolność oddziaływania na projekt) i poziomu zainteresowania (dbałość o wynik projektu). Można to zrobić za pomocą matrycy z kwadrantami przedstawiającymi wysokie/niskie poziomy wpływu i zainteresowania. Należy pamiętać, aby wziąć pod uwagę dynamikę władzy: dostrzec, że interesariusze mogą mieć różne poziomy władzy i niektórzy mogą wahać się przed uczestnictwem ze względu na taką nierównowagę.

Rady dotyczące udanego wdrożenia

Identyfikowanie ważnych interesariuszy i nawiązanie z nimi współpracy może stanowić wyzwanie. Istnieje również ryzyko współpracy wyłącznie z osobami i grupami, które są już dobrze znane gminie. Ważna jest refleksja nad różnicami w poziomach władzy. Rozpoznanie tych różnic i zapewnienie integracji jest ważną częścią identyfikacji i mapowania. Ludzie mogą niechętnie zgłaszać się podczas operacji mapowania, więc może być konieczne proaktywne docieranie do potencjalnie ważnych interesariuszy. Łączenie spotkań online i osobistych może pomóc w przezwyciężeniu trudności w planowaniu terminów. Należy pamiętać również, aby zapytać współpracowników z innych wydziałów, jak według nich ich praca łączy się z kwestią żywności: na początku mogą nie być świadomi istnienia powiązań. Rozpoznając i budując relacje z sojusznikami, można rozszerzyć identyfikację i mapowanie innych istotnych interesariuszy.

Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
Lista skonsolidowanych 11 Living Labów FOOD 2030 (raport nr 2.2)

4.2 KANWA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE POLITYKI ŻYWNOŚCIOWEJ

Czym jest kanwa działań w zakresie polityki żywnościowej?

Kanwa działań w zakresie polityki żywnościowej (Food Policy Action Canvas, FPAC) jest praktycznym instrumentem wspierającym decydentów miejskich w przekładaniu ważnych obszarów polityki związanych z żywnością, takich jak ograniczenie ilości odpadów żywnościowych i zmniejszanie marnotrawstwa żywności albo dostępność zdrowej i zrównoważonej żywności dla wszystkich obywateli, na szczegółowe i konkretne działania w zakresie polityki. Zapewnia ustrukturyzowane podejście do opracowywania i wdrażania działań w zakresie polityki żywnościowej.

Kanwa działań w zakresie polityki żywnościowej (FPAC)

Jak korzystać z kanwy działań w zakresie polityki żywnościowej?

Narzędzie FPAC składa się z dziewięciu elementów służących do opracowywania działań powiązanych z politykami żywnościowymi. Zaczyna się od podzielenia procesu na łatwe do zarządzania etapy, począwszy od (1) identyfikacji problemów lokalnego systemu żywnościowego i obszarów wymagających poprawy; następnie (2) identyfikacji obywateli, społeczności i interesariuszy, którzy są beneficjentami, do których skierowane są działania, oraz (3) tworzenia pomysłów na działania w zakresie polityki żywnościowej; a kończąc na (4) dalszym rozwijaniu pomysłów na działania w zakresie polityki żywnościowej. Końcowym rezultatem tego procesu jest wybór najbardziej odpowiednich działań w zakresie polityki żywnościowej dla danego miasta, w oparciu o lokalny kontekst i wyniki FPAC.

Rady dotyczące udanego wdrożenia

Aby skutecznie korzystać z FPAC, ważne jest, aby zaangażować wszystkich interesariuszy – od urzędników państwowych poprzez liderów środowiskowych po lokalne firmy – oraz współpracować ze sobą. Gwarantuje to wzięcie pod uwagę perspektyw i wiedzy wszystkich osób, a co za tym idzie podejmowanie bardziej świadomych i integracyjnych decyzji. Dodatkowo kluczowe znaczenie dla pomyślnego wdrożenia ma alokacja niezbędnych zasobów – niezależnie od tego, czy chodzi o fundusze, personel czy czas. Bez odpowiedniego wsparcia nawet najlepsze plany mogą się nie powieść.

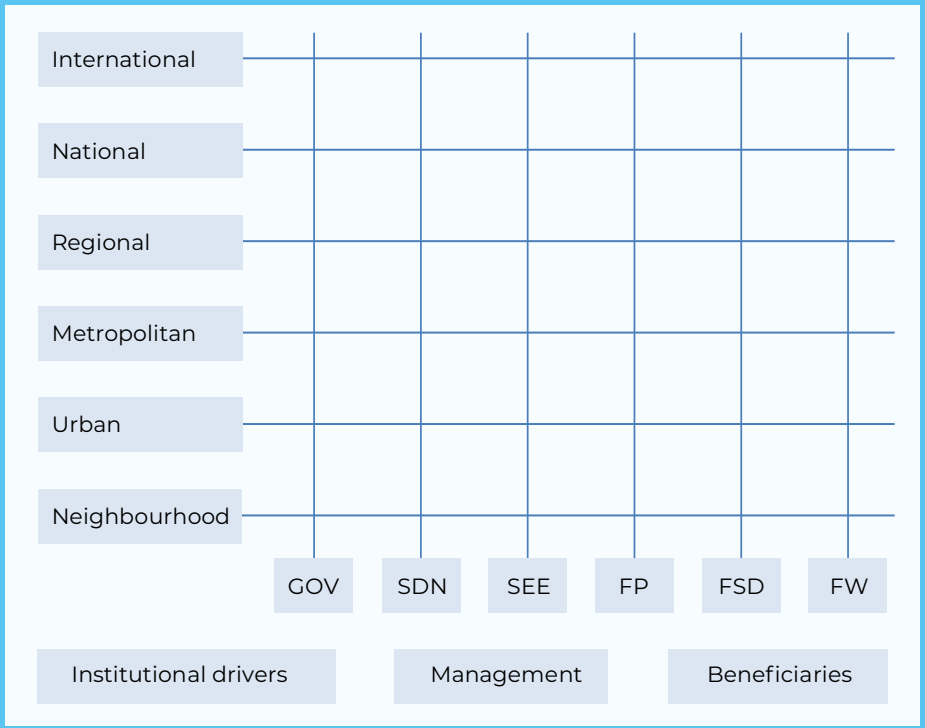
Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
Lista skonsolidowanych 11 Living Labów FOOD 2030 (raport nr 2.2)

4.3 SIATKA WIELOPOZIOMOWEGO MAPOWANIA ZARZĄDZANIA

Czym jest siatka wielopoziomowego mapowania zarządzania?

Narzędzie to umożliwia mapowanie i badanie sposobu zarządzania polityką żywnościową na różnych szczeblach, poprzez pionowe relacje między miastami a innymi wyższymi szczeblami instytucjonalnymi, takimi jak ustawodawstwo krajowe i międzynarodowe. W ramach działań w projekcie CLEVERFOOD należącym do programu „Horyzont 2020" miasto Mediolan opracowało siatkę mapowania. Struktura siatki zbudowana jest na dwóch osiach: oś pionowa reprezentuje poszczególne szczeble instytucjonalne, zaś oś pozioma reprezentuje sześć obszarów interwencji w zakresie polityki przedstawionych w Pakcie Mediolańskim o miejskiej polityce żywnościowej: zarządzanie (ZARZ), zrównoważone diety i odżywianie (ZDO), sprawiedliwość społeczna i ekonomiczna (SSE), produkcja żywności (PŻ), dostawy i dystrybucja żywności (DDŻ) oraz odpady żywnościowe (OŻ).

Szablon siatki mapowania wielopoziomowego

Jak korzystać z siatki wielopoziomowego mapowania zarządzania?

Mapowanie rozpoczyna się na poziomie miejskim w przypadku miast i metropolitalnym w przypadku jednostek metropolitalnych. Miasta identyfikują i opisują najistotniejsze działania w zakresie polityki dla każdego obszaru. Mogą to być m.in. bezpłatne posiłki w szkołach oraz krajowe wytyczne dotyczące zdrowia publicznego i odżywiania. W siatce analizuje się cztery czynniki instytucjonalne: normy, zarządzanie, infrastruktura i finansowanie. Pomaga to miastom zastanowić się nad przepisami i politykami mającymi wpływ na ich działania, kto jest odpowiedzialny za realizację interwencji i zarządzanie nimi, jakie są potrzebne budynki i inna infrastruktura oraz skąd pochodzą środki finansowe. Narzędzie służy też do zidentyfikowania beneficjentów usług, takich jak obywatele lub firmy prywatne. Praca w jednej kategorii może być powiązana z pracą w innych kategoriach. Poszczególne tematy należy uzupełniać po kolei: począwszy od szczebla europejskiego i międzynarodowego po szczeble poniżej lokalnych. Po przeanalizowaniu wszystkich czynników stymulujących można przyjrzeć się beneficjentom. Mapa pokazuje, w jaki sposób różne tematy i działania w zakresie polityki są ze sobą powiązane.

Rady dotyczące udanego wdrożenia

Fazę testową zorganizowało miasto Mediolan wraz z Bordeaux Metropole, miastem Barcelona i miastami uczestniczącymi w projekcie Food Trails. Warto znaleźć konkretny, dedykowany warsztat, aby uzupełnić kanwę, przy udziale wszystkich kluczowych interesariuszy wewnętrznych, aby uzyskać jasny i precyzyjny przegląd tematów i interwencji. Po drugie zalecane jest spotkanie uzupełniające w celu dokonania przeglądu i walidacji zebranych danych. Wreszcie mapa została opracowana głównie z myślą o jej uzupełnieniu na szczeblu miejskim/metropolitalnym, ale wskazane byłoby zintegrowanie informacji na różnych szczeblach.

Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
CLEVERFOOD – MUFPP – D2.1 Analiza porównawcza istniejących miejskich polityk żywnościowych – wielopoziomowe zarządzanie na przykładach Mediolanu i Bordeaux Metropole

4.4 TEORIA ZMIANY

Czym jest teoria zmiany?

Teoria zmiany (Theory of Change, ToC) to narzędzie, które wyjaśnia, w jaki sposób wysiłki wywołają zamierzoną zmianę. Przedstawia działania, które mają doprowadzić do żądanego rezultatu. Narzędzie to pomaga określić, jakie działania są podejmowane, dlaczego są podejmowane, skąd założenie, że to zadziała, co chce się osiągnąć w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej oraz kim są kluczowi interesariusze.

Kroki w podejściu „teoria zmiany”

- Zdefiniować cel długoterminowy
- Zdefiniować zmiany pośrednie i wczesne

- W jaki sposób rezultaty są powiązane z długoterminowym celem?
- Czy rezultaty są wystarczające?

- Jak można osiągnąć żądany rezultat?

- Zdefiniować wymierne wskaźniki dla każdego rezultatu

Jak zastosować teorię zmiany?

Wdrożenie ToC wymaga ustrukturyzowanego podejścia. Wiele miast uczestniczących w projekcie Food Trails stwierdziło, że pomocna jest praca z prowadzącym lub badaczem, który jest zaznajomiony z teorią zmiany, ponieważ na początku może wydawać się myląca (ale z czasem nabiera sensu!). ToC rozpoczyna się od zdefiniowania długoterminowych celów, celów pośrednich i działań prowadzących do żądanych zmian. Z tym wiąże się myślenie retrospektywne, skupiające się na tym, jak każdy krok prowadzi do następnego. Dostosowanie długoterminowych celów do wskaźników wpływu, które przemawiają do decydentów i inwestorów, sprawia, że postęp jest namacalny. Cele średnioterminowe służą jako kluczowe wskaźniki wydajności (KPI) dla powodzenia inicjatyw pilotażowych, które chcemy wdrożyć. Cele na wczesnym etapie mogą być powiązane ze wskaźnikami KPI, które służą do mierzenia początkowych produktów projektów. To ustrukturyzowane podejście pomaga śledzić postępy, dostosowywać strategie w razie potrzeby i upewniać się, że wysiłki są zgodne z ostatecznymi celami.

Rady dotyczące udanego wdrożenia

Kluczem do sukcesu jest wyraźna jednomyślność zainteresowanych stron co do zamierzonych rezultatów i kroków niezbędnych do osiągnięcia wspólnych celów. Ponadto powinny istnieć odpowiednie zasoby i zdolności do realizacji działań określonych w ToC. Efektywna komunikacja i współpraca między zainteresowanymi stronami ma kluczowe znaczenie dla wymiany informacji, koordynowania wysiłków i radzenia sobie z wszelkimi pojawiającymi się wyzwaniami. Ważna jest również elastyczność, ponieważ warunki mogą się zmienić, co wymaga wprowadzenia modyfikacji w ToC. Wreszcie ciągłe monitorowanie i ewaluacja są niezbędne do śledzenia postępów, identyfikowania obszarów wymagających poprawy i zapewnienia, żeby ToC pozostawała odpowiednia i skuteczna w miarę upływu czasu.

Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
Raport nt. teorii zmiany zastosowanej w poszczególnych miastach Food Trails (raport nr 4.1)

4.5 MAPA DROGOWA ZWIĘKSZANIA SKALI INWESTYCJI ODDZIAŁUJĄCYCH SPOŁECZNIE

Czym jest mapa drogowa zwiększania skali oddziałujących społecznie inwestycji w miejskie systemy żywnościowe?

Mapa drogowa zwiększania skali oddziałujących społecznie inwestycji w miejskie systemy żywnościowe ma stanowić pomoc dla gmin, inwestorów, innowatorów oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) uczestniczących w żywnościowych łańcuchach wartości. Jej celem jest pomoc w podejmowaniu decyzji, które wspierają ekspansję i przyspieszenie inwestycji w celu stymulowania zmian w systemach żywnościowych. Mapa drogowa zapewnia perspektywę inwestycyjną dla miejskiej polityki żywnościowej i oferuje wytyczne dla gmin i innych interesariuszy miejskich systemów żywnościowych w zakresie integracji inwestycji oddziałujących społecznie w systemy żywnościowe i kształtowania polityki. Ostatecznie przyczyni się to do stworzenia możliwości inwestycyjnych i nawiązania długoterminowych partnerstw.

Jak korzystać z mapy drogowej?

Mapa drogowa obejmuje osiem obszarów tematycznych, które reprezentują segmenty inwestowania oddziałującego społecznie w miejskie systemy żywnościowe. Te obszary tematyczne służą gminom jako interfejs do koordynowania działań z inwestorami publicznymi i prywatnymi oraz do pobudzania inwestycji w politykę żywnościową. Aby wdrożyć mapę drogową, miasta powinny omówić te osiem obszarów tematycznych z inwestorami i innymi interesariuszami miejskiego systemu żywnościowego (innowatorami, firmami itp.) i określić brakujące elementy i zmiany potrzebne do przyciągnięcia większej liczby inwestycji w politykę żywnościową i innowacje w danych miastach.

Rady dotyczące udanego wdrożenia

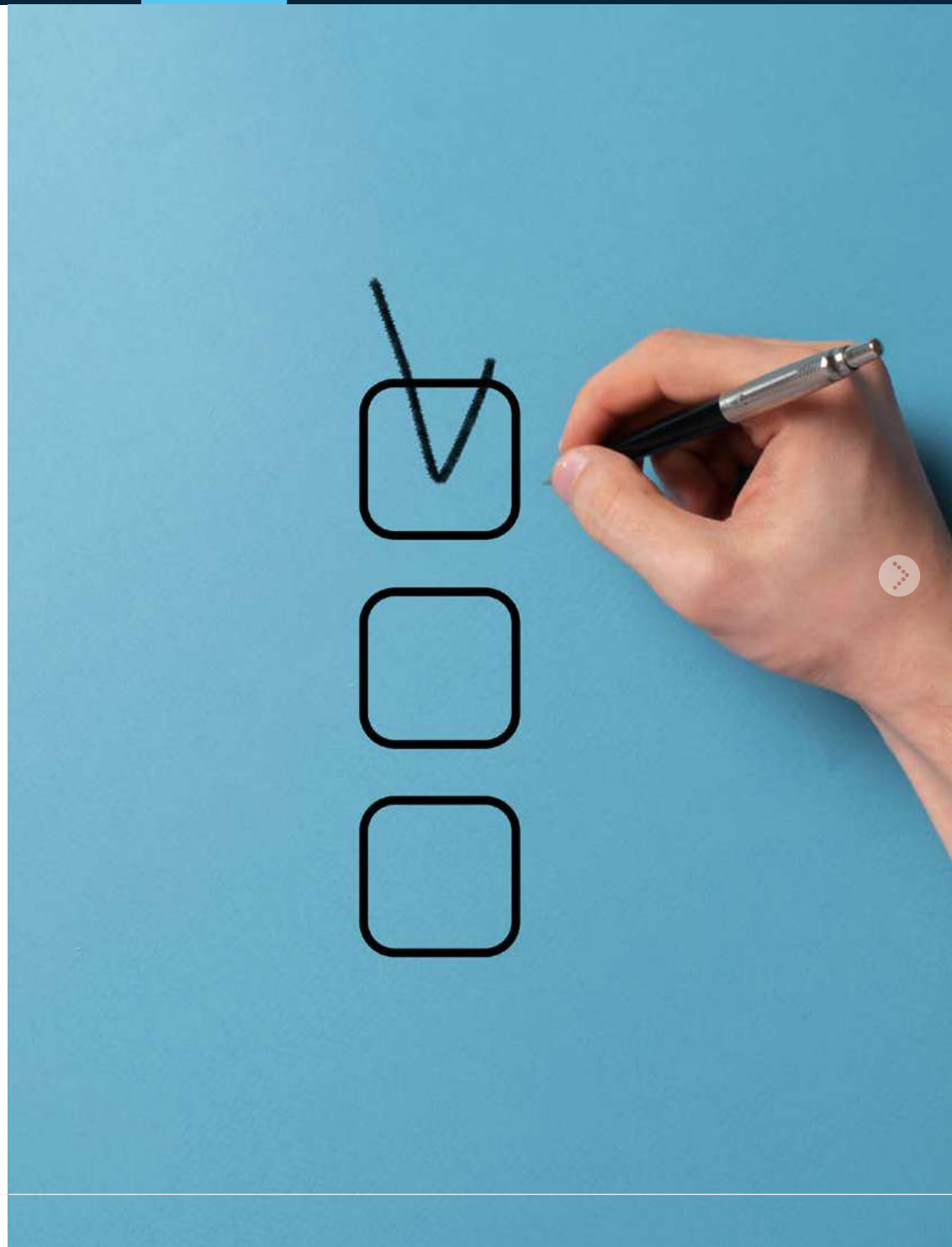
Postępując zgodnie z mapą drogową, ważne jest, aby rozpoznać potencjał inwestycji oddziałujących społecznie, który można zrealizować poprzez skoordynowane wysiłki kluczowych interesariuszy w zakresie polityki, finansów i łańcuchów wartości. Dlatego miasta powinny opracować integracyjne procesy przyciągania interesariuszy odnoszące się do mapy drogowej, które będą reprezentowały nie tylko znanych lub działających na dużą skalę innowatorów i firmy, ale także małych innowatorów systemów żywnościowych. Ma to kluczowe znaczenie dla zapewnienia dostępności i przystępności cenowej dla wszystkich.

Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
Mapa drogowa zwiększania skali oddziałujących społecznie inwestycji w miejskie systemy żywnościowe

4.6 ZBIERANIE DANYCH

Na czym polega zbieranie danych?

Zbieranie danych ma kluczowe znaczenie dla zrozumienia punktu wyjścia (punktu odniesienia) i rezultatów podejmowanych działań. Spostrzeżenia ze zbierania danych mogą pomóc w podjęciu decyzji, w co zainwestować dalsze zasoby i uwidocznić osiągnięcia. Na przykład jeśli celem miasta jest zmniejszenie marnotrawstwa żywności w systemie stołówek szkolnych, konieczna jest wiedza, ile żywności jest obecnie marnowane; na jakim etapie (przygotowanie lub „marnotrawstwo na talerzu"); jakie rodzaje żywności są marnowane – chleb, owoce czy całe posiłki? – oraz jakie czynniki mogą doprowadzić do zmniejszenia marnotrawstwa.

Jak przeprowadzić zbieranie danych?

W pierwszym kroku w zbieraniu danych należy zastanowić się, jakie dane chcemy zebrać i jak je mierzyć. Można użyć wskaźników lub kluczowych wskaźników wydajności (KPI), aby pomóc w śledzeniu postępów interwencji. Sugestie dotyczące wskaźników można znaleźć na przykład w ramach monitorowania Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej (MUFPP). Następnym krokiem jest sprawdzenie, jakiego rodzaju dane są potrzebne dla wybranych wskaźników i czy można je zbierać. Następnie należy pomyśleć o zaplanowaniu zbierania danych: kto będzie zbierał, przechowywał i analizował te dane? Na koniec należy zastanowić się, w jaki sposób zostaną wykorzystane dane i uzyskane potem wyniki. Kim są docelowi odbiorcy i czego chcemy się dowiedzieć?

Rady dotyczące udanego wdrożenia

Zbieranie danych jest często postrzegane jako skomplikowane i wymaga wiedzy oraz odpowiedniej refleksji. Może pochłaniać czas, moce i budżet. Ze względu na te ograniczenia pomocne jest skorzystanie z pomocy profesjonalisty, który pomoże zaprojektować i przeprowadzić proces gromadzenia danych. Należy być kreatywnym i poszerzać sieć kontaktów w obliczu ograniczeń zasobów: uczelnie lub studenci mogą być bardzo zainteresowani taką współpracą.

Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
Ramy pomiaru oddziaływania dla inwestorów, aby mogli oceniać swój wkład w polityki żywnościowe (raport nr 4.6)

4.7 WZAJEMNA NAUKA

Wzajemna nauka (peer learning) opiera się na założeniu, że osoby pełniące podobne role i zajmujące się podobnymi kwestiami najlepiej uczą się od siebie nawzajem, dzieląc się konkretnymi doświadczeniami i spostrzeżeniami w celu przekazywania wiedzy i pomysłów z jednego miasta do drugiego. Takimi „podobnymi osobami" mogą być eksperci miejscy, decydenci lub lokalni interesariusze. Prowadzący zaprasza takie „podobne osoby" do obserwowania i omawiania sposobu zarządzania procesami w różnych kontekstach. Wymiana ta dostarcza inspiracji i nowych pomysłów na metody pracy i ich zastosowanie.

Wzajemna nauka nie polega na narzucaniu rozwiązań, ale na zrozumieniu doświadczeń osób z różnymi podejściami i kontekstami, co może być cenne i inspirujące dla innych miast. Ważne jest, aby dzielić się nie tylko dobrymi praktykami i sukcesami, ale także wyzwaniami i porażkami, aby omówić sposoby pokonywania trudności i wyciągnąć wnioski z tych doświadczeń. Działania te są zazwyczaj organizowane i prowadzone w ramach projektów i sieci. Dlatego nie należy przegapić okazji, aby dołączyć do takich cennych inicjatyw i uczyć się od osób w podobnej roli!

1. **Warsztaty poświęcone wymianie wiedzy**
2. **Czynności w projekcie**
3. **Nauka kaskadowa**

1 Warsztaty poświęcone wymianie wiedzy

Warsztaty poświęcone wymianie wiedzy mają tworzyć przestrzeń współpracy dla miast i innych istotnych interesariuszy (takich jak badacze), aby mogli wymieniać się spostrzeżeniami, wyzwaniami i wyciągniętymi lekcjami. W projekcie Food Trails te warsztaty dawały miastom partnerskim możliwość dyskutowania nad rozwojem i rezultatami Living Labów, narzędzi i konkretnych tematów przydatnych przy realizacji ich działań (np. angażowaniu interesariuszy), poprzez dzielenie się napotkanymi wyzwaniami i wdrożonymi rozwiązaniami.

Warsztaty te mogą odbywać się zarówno online, jak i osobiście. Aby zapewnić aktywne zaangażowanie, liczba uczestników nie powinna przekraczać 20, a maksymalny czas trwania powinien wynosić 2 godziny, zaś w przypadku dłuższych sesji należy zaplanować przerwy. Tematy można określić na podstawie potrzeb uczestników. Niestandardowe szablony mogą być przydatne do prowadzenia dyskusji w zależności od tematu i formatu. Do poprowadzenia warsztatu potrzebny jest moderator (np. badacz lub członek organizacji społeczeństwa obywatelskiego). Ponadto zaleca się opracowanie kwestionariuszy uzupełniających z ukierunkowanymi pytaniami w celu zebrania informacji zwrotnych. Informacje zwrotne od miast partnerskich projektu Food Trails były pozytywne, a uczestnicy stwierdzili, że warsztaty pomogły im poznać nowe narzędzia i uzyskać spostrzeżenia z innych miast.

Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
patrz raport nr D6.3 Warsztaty poświęcone wymianie wiedzy

2 Czynności naśladowcze

Czynności naśladowcze mają na celu promowanie wymiany wiedzy między miastami, ułatwiając uczenie się i naśladowanie innowacyjnych rozwiązań. W projekcie Food Trails miasta partnerskie zostały dobrane w oparciu o dobre praktyki i potrzeby edukacyjne miast, a czynności naśladowcze odbywały się według tych kroków:

1. **Wprowadzenie:** Spotkanie online poświęcone wyjaśnieniu metodologii i ról poszczególnych partnerów oraz przedstawieniu i omówieniu dobrych praktyk i potrzeb edukacyjnych.

2. **Wspólna praca:** Spotkania online w celu wymiany materiałów i informacji na głębszym poziomie oraz dalszego określenia programu i celów wizyty.

3. **Spotkanie:** Dwuipółdniowa osobista wizyta w celu wymiany doświadczeń z osobami pełniącymi podobne funkcje, poznania lokalnych interesariuszy i przeprowadzenia wizyt w terenie. Nieformalne dyskusje podczas przerw i posiłków przynoszą istotną wartość dodaną. Ostatniego dnia odbywa się sesja poświęcona możliwościom transferu wyciągniętych wniosków i rozważenia możliwych działań w celu odtworzenia spostrzeżeń w lokalnym kontekście.

4. **Spotkanie kontrolne:** Spotkanie online 3-4 miesiące po wizycie, aby zobaczyć, jaki jest wpływ czynności naśladowczych.

Te czynności prowadzono głównie według metodologii **obserwowania przy pracy**. W tym podejściu mniej doświadczone miasto (podopieczny) odwiedza bardziej doświadczone miasto (mentora), aby obserwować i dowiedzieć się „z pierwszej ręki", jak co się robi. Zapewnia to inspirację i nowe pomysły, przynosząc korzyści miastu-podopiecznemu, które uczy się o praktykach zwiększania skali, zmniejszania skali i rozbudowywania działań. Praktyki te obejmują wdrażanie innowacji na większą skalę, dostosowywanie ich do różnych warunków i kontekstów w mieście oraz naśladowanie ich w innych miastach. Na przykład udany projekt pilotażowy mający na celu ograniczenie marnowania żywności w ośmiu szkołach w jednym mieście może nadawać się do naśladowania w innych szkołach w tym samym mieście, a także w szkołach w innych miastach, w ramach ich wysiłków zmierzających do rozwiązania podobnego problemu. Interwencja może wymagać dostosowania do kontekstu innej szkoły lub miasta, ale zasadnicza koncepcja i plany mogą służyć jako przydatny przewodnik.

Stosowano również metodologię **misji ekspertów**, która polega na tym, że jedno lub kilka miast-ekspertów pracuje z miastem-podopiecznym nad transferem wiedzy, doświadczenia i umiejętności, aby zrealizować konkretne założenia dotyczące naśladowania i możliwości zwiększania skali innowacji. Pozwala ona na pogłębione doradztwo i wspólne rozwiązywanie problemów, przy czym miasto lub miasta-eksperci odwiedzają miasto-podopiecznego i zapewniają wsparcie we wdrażaniu działań na poziomie lokalnym. Podczas gdy obserwowanie przy pracy koncentruje się na naśladowaniu i transferze tego, co zaobserwowano w mieście-mentorze, z jasnymi celami i metodologią transferu, misja ekspertów koncentruje się na udzielaniu podopiecznemu zindywidualizowanych porad i może być preferowana w przypadku miast na bardzo wczesnym etapie prac. Podczas misji ekspertów miasta-eksperci odwołują się do swoich doświadczeń i pracy, aby udzielić podopiecznemu rad, które podopieczny może zastosować, jeśli będzie to możliwe.

W obu metodologiach prowadzący wspiera całość współpracy, a badacze zbierają i analizują dane, przeprowadzając wywiady i uczestnicząc w działaniach. Chociaż lokalne wyzwania mogą utrudniać transfer zaobserwowanych działań do innego kontekstu, miasta uznały takie czynności za inspirujące, pouczające i pomocne.

Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
patrz raport nr D6.5 Raport nt. wizyt naśladowczych

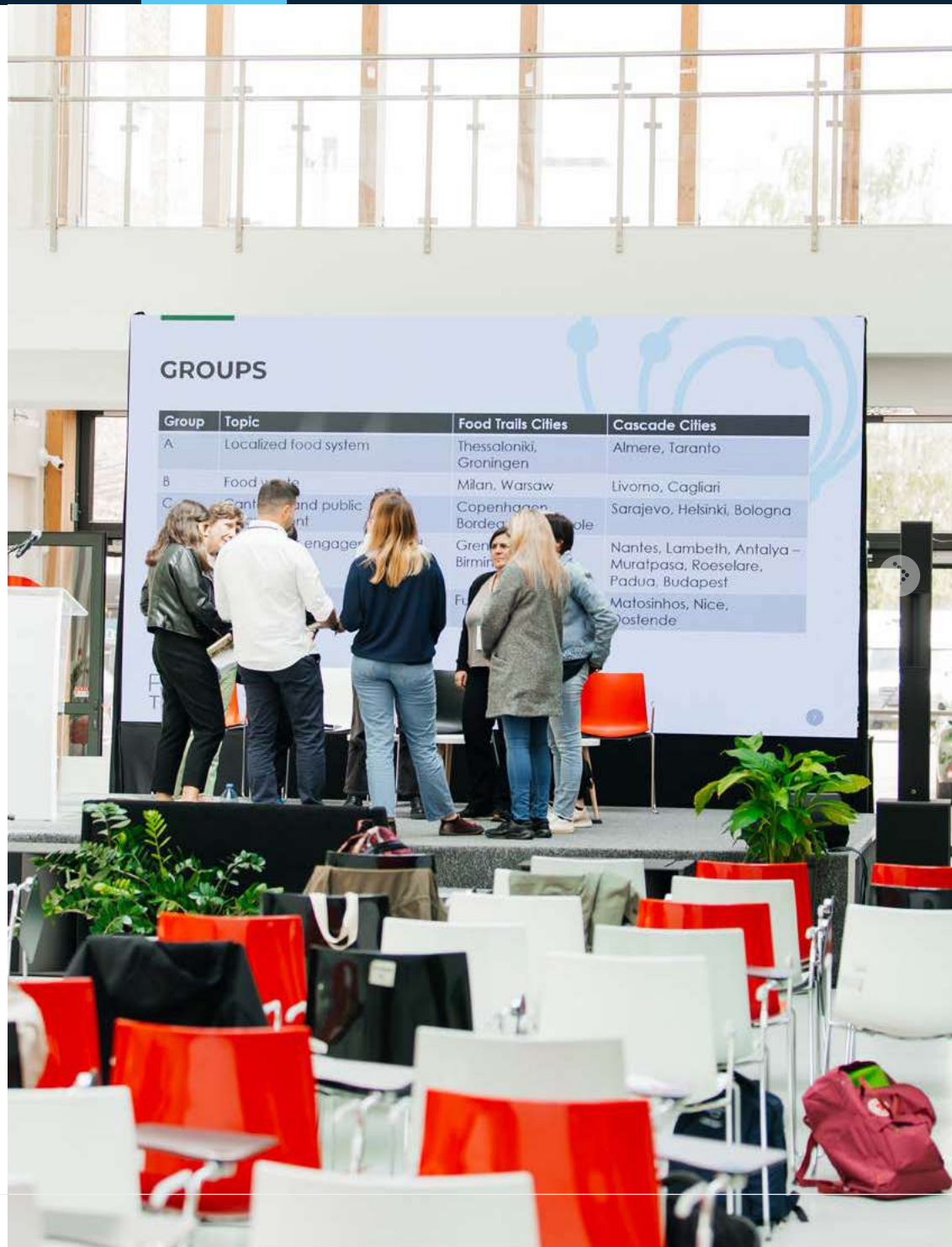

3. Nauka kaskadowa

Nauka kaskadowa ułatwia transfer bogactwa wiedzy opracowanej w ramach konsorcjum przez cały czas trwania projektu do zewnętrznych interesariuszy. Do tego celu w projekcie Food Trails użyto trzech głównych narzędzi:

- **Webinaria:** Seria krótkich webinariów online (po godzinie każde) zawierających prezentacje miast Food Trails i ekspertów należących do konsorcjum realizującego projektu i spoza niego. W webinariach omawiano konkretne kwestie związane z miejskimi politykami żywnościowymi, dzieląc się doświadczeniami miast partnerskich i spostrzeżeniami ekspertów pracujących w projekcie, jednocześnie sprzyjając dyskusji między prelegentami i uczestnikami. Więcej informacji, patrz sesje webinariów w punkcie Zasoby.

- **Program nauki kaskadowej:** Program ten połączył miasta spoza konsorcjum z miastami partnerskimi projektu Food Trails. W oparciu o dopasowanie wiedzy specjalistycznej i potrzeb edukacyjnych miast stworzono grupy edukacyjne, w skład których weszło jedno miasto partnerskie projektu Food Trails oraz dwa lub trzy „miasta kaskadowe". Nauka kaskadowa, podobnie do wizyt służących obserwowaniu przy pracy, obejmowała wizytę w mieście uczestniczącym w projekcie Food Trails, aby obserwować i z pierwszej ręki poznawać najlepsze praktyki w miejskich systemach żywnościowych.

Wizytę poprzedziła współpraca online, w ramach której miasta dzieliły się swoimi doświadczeniami i potrzebami edukacyjnymi oraz współtworzyły program wizyty. Inaczej niż w przypadku czynności naśladowczych nauka kaskadowa jest krótsza i bardziej intensywna i bierze w niej udział kilka miast, a nie tylko mentor i podopieczny. Aby utrwalić wnioski wyciągnięte z programu, miasta kaskadowe miały za zadanie stworzyć plan działania w celu opracowania lub wzmocnienia planów przejścia na zrównoważone systemy żywnościowe.

- **Warsztat poświęcony naśladowaniu:** Miasta uczestniczące w projekcie Food Trails zostały podzielone na cztery grupy tematyczne, aby zaprezentować swoje działania miastom spoza konsorcjum, w tym miastom kaskadowym. Następnie przeprowadzono refleksję nad sposobem powielania dobrych praktyk prowadzoną przez partnerów z projektu Food Trails.

Program nauki kaskadowej okazał się doskonałą okazją do nauki i wymiany doświadczeń zarówno w przypadku miast partnerskich z projektu Food Trails, jak i miast kaskadowych. Webinaria i warsztaty poświęcone naśladowaniu stanowią cenne narzędzia edukacyjne, gdy czas i zasoby są ograniczone, ponieważ mogą dotrzeć do szerszego grona odbiorców.

Więcej informacji, patrz punkt Zasoby:
patrz raport nr D6.6 Raport nt. nauki kaskadowej

4.8 MONITOROWANIE REFLEKSYJNE

Czym jest monitorowanie refleksyjne?

Monitorowanie refleksyjne to podejście do ciągłego uczenia się mające na celu rozwiązywanie złożonych problemów. Wykracza ono poza zwykłe śledzenie postępów działań: monitorowanie refleksyjne zachęca do uczenia się i adaptacji w trakcie realizacji projektu. Jest ono szczególnie przydatne w projektach mających na celu zrównoważone innowacje systemowe, w których rozwiązania obejmują wiele podmiotów i wzajemnie powiązanych kwestii.

Cykl monitorowania refleksyjnego w Food Trails

Jak przeprowadzić monitorowanie refleksyjne?

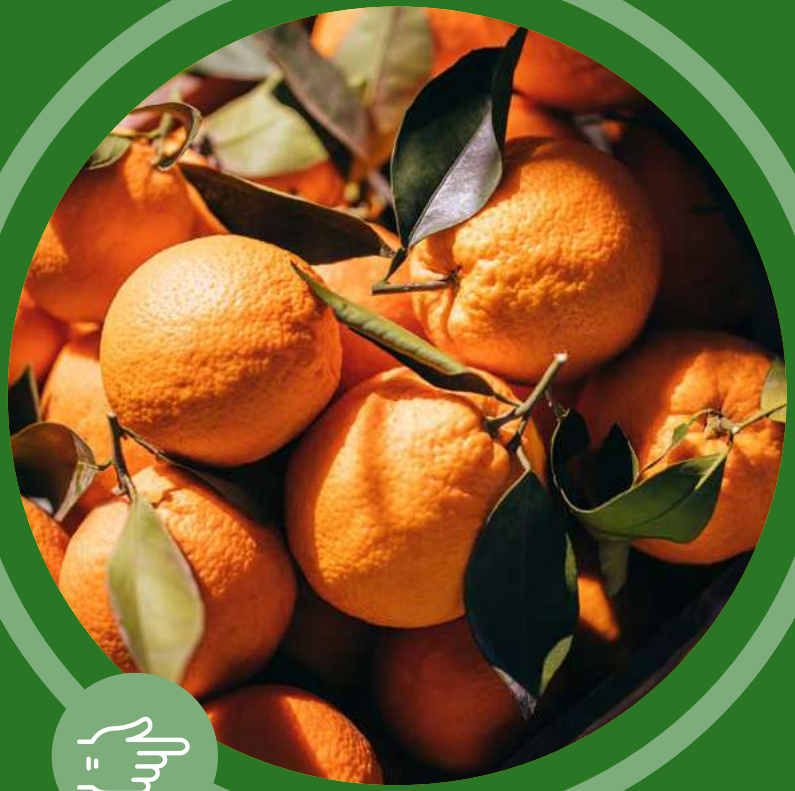
Monitorowanie refleksyjne wiąże się z procesem cyklicznym. Po pierwsze należy zdefiniować jasne cele i zidentyfikować odpowiednie podmioty – wszystkich, którzy są zainteresowani powodzeniem projektu. Następnie należy monitorować postępy w sposób ciągły, nie tylko poprzez zbieranie danych, ale również poprzez refleksję i dyskusję wśród interesariuszy. Taka refleksja pozwala wskazywać wyzwania i możliwości dostosowania podejścia. Wreszcie należy wykorzystać te spostrzeżenia, aby zrewidować swoje cele i działania, upewniając się, że pozostają one istotne i skuteczne.

Rady dotyczące udanego wdrożenia

Skuteczne monitorowanie refleksyjne opiera się na otwartej komunikacji i współpracy. Należy stworzyć interesariuszom bezpieczną przestrzeń, aby mogli dzielić się szczerymi opiniami i obawami. Regularne spotkania i warsztaty mają kluczowe znaczenie dla wspierania tego dialogu. Ponadto należy wybrać zróżnicowany zespół osób monitorujących, które mogą wnieść różne perspektywy. Wreszcie trzeba być przygotowanym na to, aby się dostosować! Monitorowanie refleksyjne jest procesem ciągłym, a elastyczność jest kluczem do radzenia sobie z zawiłościami projektu.

5. REKOMENDACJE

Opierając się na tym, czego nauczyliśmy się w projekcie Food Trails, przygotowaliśmy osiem rekomendacji dla miast, aby mogły rozszerzyć skalę interwencji i zwiększyć ich oddziaływanie, albo opracować podobne interwencje. Bazują one na całym procesie nauki, jaki odbył się w projekcie Food Trails, podczas którego miasta, badacze i inni interesariusze pracowali razem w sposób intensywny i owocny.

1 Należy powiązać wydziały administracyjne i polityki ze sobą, aby skutecznie wspierać główne cele i priorytety.

Osiągnięcie ambitnych celów dotyczących lokalnego systemu żywnościowego w danym mieście wymaga kompleksowych polityk żywnościowych i jasnej, wspólnej wizji z dobrze określonymi priorytetami. Zoptymalizowanie lub wyeliminowanie przepisów, które utrudniają stworzenie zrównoważonego systemu żywnościowego, ma zasadnicze znaczenie: wymaga to zaangażowania wielu wydziałów urzędów gmin i ekspertów oraz skoordynowania odpowiednich wysiłków i inicjatyw. Dobrym punktem wyjścia jest ustanowienie aktywnego organu międzywydziałowego, który będzie spotykać się regularnie, aby doradzać i decydować o polityce żywnościowej, programach i działaniach pilotażowych. Chociaż praca obejmująca kilka wydziałów może początkowo spowolnić proces, zapewnia lepszą realizację polityki w dłuższej perspektywie, dając w rezultacie lepszy dostęp do zasobów, szerszą sieć i zaangażowanie w cele polityczne ponad wydziałami. Takie podejście łączy poszczególne projekty z większymi celami, zapewniając, że wszyscy zaangażowani pozostają skupieni na ostatecznym celu. Szerokie zaangażowanie polityczne we wspólne cele jest niezbędne do pomyślnego wdrożenia i długoterminowej stabilności dobrze prosperującego miejskiego systemu żywnościowego.

Integracja polityki żywnościowej z innymi priorytetami, strategiami i celami gminy wzmacnia ogólny plan i sprzyja uzyskaniu szerszego poparcia. Zrównoważone systemy żywnościowe mogą pomóc w osiągnięciu innych celów polityki miasta, takich jak spełnienie założeń w zakresie zdrowia publicznego lub neutralności klimatycznej.

2 Należy umożliwić stworzenie rad ds. żywności reprezentujących różnych interesariuszy.

Zbieranie różnych punktów widzenia, w szczególności członków społeczności oraz społeczności w trudnej sytuacji, które zbyt często są pomijane, ma kluczowe znaczenie dla ułatwienia współpracy i podejmowania decyzji oraz zapewnienia szerokiego poparcia dla decyzji i działań. To nie musi być formalna organizacja; to może być nieformalna koalicja interesariuszy, którym zależy na poprawie systemu żywnościowego w mieście. Należy dopilnować, aby interwencje były współtworzone razem z kluczowymi interesariuszami, a zasoby do ich realizacji były odpowiednie dla użytkowników końcowych. Nie należy lekceważyć specjalistycznej wiedzy, jaką podmioty społeczeństwa obywatelskiego mogą zaoferować przy projektowaniu prawdziwie zrównoważonych systemów żywnościowych. Należy pamiętać, że duża część władzy i aktywności w miejskich systemach żywnościowych leży po stronie podmiotów spoza instytucji publicznych. W niektórych lokalnych kontekstach konieczna może być instytucjonalizacja rady ds. żywności, aby zaspokoić potrzeby gminy. W celu stworzenia polityki żywnościowej należy skonsultować się z członkami rady.

3 Należy budować i pielęgnować relacje oparte na zaufaniu oraz wspierać współpracę i naukę.

Współpraca wymaga fundamentów w postaci zaufania i przejrzystości. Opracowanie strategii komunikacji, która angażuje różnych interesariuszy, sprawi, że każdy, na kogo wpływają zmiany w systemie żywnościowym, będzie miał głos w planowaniu i projektowaniu interwencji. Osoby zajmujące się na co dzień kwestiami związanymi z systemem żywnościowym posiadają cenną wiedzę empiryczną, która może pokierować gminami przy wprowadzaniu niezbędnych zmian. Ustanowienie różnorodnych, skutecznych kanałów komunikacji między interesariuszami ma zasadnicze znaczenie dla wymiany wiedzy. Należy dopilnować, aby te kanały były dostępne i użyteczne dla wszystkich zaangażowanych osób. Ułatwianie dzielenia się wiedzą poprzez warsztaty i fora może pobudzać motywację i innowacyjność. Ponieważ niektóre osoby mogą nie być

w stanie uczestniczyć w spotkaniach, należy zapewnić im alternatywne metody przekazywania ich spostrzeżeń. Testowanie pomysłów poprzez małe projekty pozwala miastom budować solidny konsensus i eksperymentować z nowymi sposobami współpracy. Należy nieustannie szukać inspiracji i dostosowywać najlepsze praktyki z innych miast do swojego kontekstu.

4 Należy określić rolę organów samorządowych w programie żywnościowym.

Niezależnie od tego, czy pracujemy z miastem, dzielnicą, gminą, obszarem metropolitalnym czy inną strukturą samorządu terytorialnego, ważnym krokiem jest zdefiniowanie jej roli w lokalnym ekosystemie żywnościowym i dalszych procesach. Czy jest to rola ułatwiająca, łącząca interesariuszy i sprzyjająca współpracy? A może rola wspierająca, wnosząca zasoby i wiedzę? A może wizja wymaga bardziej przywódczej roli organów samorządowych, aktywnie kształtujących kierunek i działania? Należy przeprowadzić otwartą rozmowę na ten temat z zaangażowanymi interesariuszami, aby ujednolicić oczekiwania.

5 Należy wykorzystać żywność jako łącznik do badania i tworzenia synergii między różnymi wydziałami i projektami.

Łączenie projektów, które mają wspólny cel, pomaga wzmocnić motywację i entuzjazm, zwłaszcza podczas pracy z członkami społeczności, którzy już wdrażają lokalne inicjatywy cieszące się szerokim poparciem. Na przykład praca w dzielnicach i integracja edukacji nt. żywności pomaga wzmocnić pozycję mieszkańców, poprawić ich samoocenę i sprostać szerszym wyzwaniom społecznym. Programy edukacyjne koncentrujące się na zdrowych posiłkach w szkołach mogą mieć istotne znaczenie dla strategii, ponieważ ważne jest włączenie dzieci w długoterminowe procesy transformacji systemu żywnościowego. W przypadku propagowania i wspierania lokalnej produkcji żywności w mieście należy uwzględnić infrastrukturę darowizn żywności, aby powiązać nadwyżki żywności z potrzebującymi.

6 Należy zabezpieczyć odpowiednie i strukturalne zasoby finansowe dla wdrożenia inicjatyw dotyczących systemu żywnościowego.

Długoterminowa strategia finansowania pracy jest równie ważna jak same plany i może również wymagać zaangażowania różnych wydziałów. Należy pamiętać, że nawet udane inicjatywy mogą zakończyć się wraz z ustaniem finansowania. Przydzielenie finansowania strukturalnego na działania związane z systemem żywnościowym, takie jak zwiększenie liczebności personelu zajmującego się planowaniem i rozwojem systemu żywnościowego, jest ważne dla zapewnienia ciągłości. Połączenie funduszy zewnętrznych poprzez dotacje z funduszami wewnętrznymi organu gminnego może zagwarantować odpowiedni czas na realizację celów średnioterminowych. Wyspecjalizowany personel posiadający odpowiednią wiedzę i doświadczenie jest kluczem do sukcesu polityk żywnościowych. Należy dostosować swój plan działania do dostępnych zasobów. Na przykład, jeśli można zatrudnić tylko jednego eksperta, przydatne może być skupienie się mocno na jednym temacie zamiast zajmowania się wieloma tematami jednocześnie. Należy pamiętać, że podczas współpracy z innymi organizacjami lub członkami społeczności ważna jest koordynacja wysiłków i zarządzanie oczekiwaniami, ponieważ wiele z nich ma ograniczone zasoby finansowe i ludzkie. Oznacza to, że mogą niechętnie angażować się w działania, które nie są bezpośrednio związane z ich podstawową misją.

7 Należy współpracować z (lokalnymi) badaczami lub uczelniami przy zbieraniu danych i monitorowaniu wpływu.

Należy wykorzystać wiedzę i dane pochodzące z programów pilotażowych, aby wspierać szersze zrozumienie systemu żywnościowego i interwencje w danym mieście. Zbieranie odpowiednich danych ilościowych i jakościowych jest niezbędne do monitorowania postępów pracy. Opracowanie jasnych planów zbierania i oceny danych na początku interwencji jest kluczem do skutecznego procesu uczenia się. Współpraca z lokalnymi badaczami lub uczelniami może tu wiele zmienić. Należy jasno określić, kto zajmuje się zbieraniem danych, w jaki sposób są one zbierane i jak będą wykorzystywane. Należy dokumentować swoją pracę, aby móc wykorzystać ją do rozwijania dalszych pomysłów. Jeśli zasoby są ograniczone, warto być kreatywnym i sprawdzić, jakie są inne sposoby na uzyskanie dostępu do mocy przerobowych, budżetu lub umiejętności.

8 Należy wymieniać się wiedzą z osobami w podobnej roli i uczyć się od nich

Należy poświęcać czas i zasoby na spotkania i wymianę doświadczeń z osobami pełniącymi podobną rolę. Rozmaite narzędzia ułatwiają dzielenie się wiedzą na różnych poziomach interakcji. Jest to szereg metod od wymagających mniej czasu i zasobów (np. webinaria i warsztaty online) do wymagających większego zaangażowania (np. osobiste warsztaty poświęcone naśladowaniu, programy nauki kaskadowej i czynności naśladowcze). Te doświadczenia stale dostarczają cennych spostrzeżeń i innowacyjnych pomysłów. Działania wymagające dużego zaangażowania, w szczególności spotkania osobiste, są często najbardziej inspirujące. Podczas gdy lokalne konteksty mogą się różnić, a niektóre rozwiązania mogą nie nadawać się do bezpośredniego przeniesienia, przydatne pomysły mogą się jednak pojawić, nawet przy braku idealnego dopasowania. Należy opowiadać się za poświęcaniem niezbędnego czasu i zasobów na takie czynności – są one kluczowe dla wspierania innowacji i skutecznego wdrożenia. Dołączenie do sieci miast propagujących wzajemną naukę (MUFPP, Eurocities, C40, Samorządy lokalne na rzecz zrównoważonego rozwoju (ICLEI) i tak dalej) oraz unijnych inicjatyw takich jak URBACT, Europejska Inicjatywa Miejska (EUI) i Międzynarodowa Współpraca Miejska i Regionalna (IURC) może zapewnić dostęp do interesujących i pouczających możliwości.

6. ZASOBY

Niniejszy poradnik powstał w oparciu o doświadczenia 11 miast, które w ramach czteroletniego projektu Food Trails finansowanego z unijnego programu „Horyzont 2020" przedefiniowały, opracowały i wdrożyły zrównoważone, zdrowe i sprzyjające włączeniu społecznemu polityki żywnościowe. Każde miasto zorganizowało pilotażowy „Living Lab" (żywe laboratorium) – przestrzeń do dialogu, współpracy i pracy, aby połączyć kluczowych lokalnych interesariuszy, opracować innowacje w zakresie lokalnego systemu żywnościowego i zgromadzić dowody na poparcie zmian w miejskiej polityce żywnościowej. Living Laby służyły wspólnemu projektowaniu i wspólnemu wdrażaniu polityk żywnościowych i działań, które były włączane w lokalną pracę w innych sektorach i były spójne z unijną strategią „od pola do stołu" oraz priorytetami unijnej polityki Food 2030, czyli: odżywianie, klimat, gospodarka o obiegu zamkniętym i społeczność. Projekt Food Trails ułatwiał współpracę pomiędzy miastami i badaczami, aby propagować wymianę wiedzy, naśladowanie najlepszych praktyk i zwiększanie ich skali.

Więcej informacji na temat rezultatów projektu można znaleźć na stronie internetowej:
www.milanurbanfoodpolicypact.org/resources-page

Na tej stronie znajdują się dodatkowe materiały na temat doświadczeń z projektu Food Trails oraz raporty, z których skorzystano podczas opracowywania niniejszego poradnika. Spośród dostępnych materiałów chcielibyśmy podkreślić:

Raport końcowy menedżera interdyscyplinarnego (raport nr 8.6)
W trakcie projektu Food Trails czterech menedżerów interdyscyplinarnych (Cross-Cutting Manager, CCM), z których każdy specjalizował się w jednym z priorytetów strategii Food 2030, współpracowało z miastami Food Trails nad włączeniem zasad zrównoważonego systemu żywnościowego do lokalnych polityk i praktyk. Te cztery badane priorytety to: I) odżywianie na rzecz zrównoważonych i zdrowych diet; II) systemy żywnościowe wspierające zdrową planetę; III) gospodarka o obiegu zamkniętym i efektywne gospodarowanie zasobami; oraz IV) innowacyjność i upodmiotowienie społeczności. W tym raporcie podsumowano końcowy zestaw ustaleń i rekomendacji związanych z poszczególnymi filarami, aby ukierunkować przyszłe inicjatywy i działania w zakresie polityki.

Spostrzeżenia z projektu Food Trails (raport nr D7.8)
W dokumencie przedstawiono kompleksowy przeglądów celów projektu, metodologii oraz ról poszczególnych partnerów i interesariuszy, w tym miast, badaczy i ekspertów ds. polityk. Zawarto w nim szczegółowe informacje na temat polityk żywnościowych, działań pilotażowych i działań rzeczniczych, a także żywych laboratoriów, które angażują kluczowych interesariuszy. Publikacja zawiera sekcje dotyczące ram monitorowania, procesów naśladowczych i wyników tych działań. Na końcu znajdują się rekomendacje dotyczące polityk, refleksje i opinie członków zespołu doradczego i lokalnych interesariuszy, koncentrujące się na priorytetach FOOD2030.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Wszystkie wspomniane raporty i materiały można znaleźć na stronie:
www.milanurbanfoodpolicypact.org/resources-page

- **Więcej informacji na temat ram CLIC, patrz:**

Raport z działań dot. systemu żywnościowego (raport nr 1.2).
W tym raporcie opisano ramy koncepcyjne zmierzające dla stworzenia systemowego procesu innowacji, które przyjęto w projekcie Food Trails. Ramy CLIC rozwijają się w postaci wzajemnie powiązanych **dodatkowych korzyści (Co-benefits)**; (ponownego) ustanowienia **powiązań (Linkages)** pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi oraz pomiędzy lądem i morzem; aktywnego **włączenia (Inclusion)** wszystkich podmiotów systemu żywnościowego; oraz **łączności (Connectivity)** pomiędzy systemem żywnościowym i innymi politykami.

- **Więcej informacji na temat mapowania interesariuszy oraz kanwy działań w zakresie polityki żywnościowej, patrz:**

Lista skonsolidowanych 11 Living Labów FOOD 2030 (report nr 2.2)
W tym dokumencie nakreślono metodologię, którą należy zastosować przy opracowywaniu zrównoważonych rozwiązań dla systemu żywnościowego. Określono kroki, jakie należy podjąć podczas organizowania Living Labów. Zaprezentowano metodologię razem z 11 miastami Food Trails, które zostały wykorzystane jako przykłady.

- **Więcej informacji na temat teorii zmiany, patrz:**

Raport nt. teorii zmiany zastosowanej w poszczególnych miastach Food Trails (raport nr 4.1)

W tym raporcie przedstawiono narzędzie, jakim jest teoria zmiany, dla 11 miast uczestniczących w projekcie Food Trails. Ma to na celu określenie oczekiwań dotyczących wpływu działań pilotażowych, a to narzędzie uzupełnia metodologię opracowaną w ramach projektu Food Trails, aby stworzyć mapę drogową interwencji prowadzącą ku innowacjom.

- **Więcej informacji na temat zbierania danych, patrz:**

Ramy pomiaru oddziaływania dla inwestorów, aby mogli oceniać swój wkład w polityki żywnościowe (raport nr 4.6)
Biorąc pod uwagę potrzebę dokonywania innowacji w systemie żywnościowym, aby zapewnić zarówno zyski finansowe, jak i rezultaty społeczne i środowiskowe, konieczne jest przyciągnięcie inwestorów realizujących inwestycje oddziałujące społecznie, aby wypełnić lukę finansową. W tym raporcie przedstawiono ramy pomiaru

oddziaływania na potrzeby oceny wkładu wniesionego przez inwestorów w politykę żywnościową i rozwój Living Labów.

Ramy monitorowania Paktu Mediolańskiego o miejskiej polityce żywnościowej

Ten poradnik, bazujący na doświadczeniach trzech miast pilotażowych, wytycza ścieżkę dla kolejnych miast w zakresie ram monitorowania w pięciu praktycznych krokach.

- **Więcej informacji na temat mapy drogowej zwiększania skali inwestycji oddziałujących społecznie, patrz:**

Mapa drogowa zwiększania skali oddziałujących społecznie inwestycji w miejskie systemy żywnościowe

Ta mapa drogowa jest wynikiem kluczowych ustaleń Investors Lab, a także czerpie z rozmów z globalnymi interesariuszami, które odbyły się podczas innych wydarzeń, m.in. Światowego Forum Ekonomicznego w 2022 r. oraz wydarzenia Eurocities w 2023 r. w Brukseli.

- **Więcej informacji na temat szybkiego przeglądu na potrzeby naśladowania, patrz:**

Skalowalność innowacji w miejskich systemach żywnościowych (raport nr 6.2)

W tym raporcie przedstawiono narzędzie szybkiego przeglądu na potrzeby naśladowania (QuickScan Lens for Replication, QSLR) i wykorzystano je do omówienia czynników pobudzających i barier utrudniających zwiększanie skali i rozbudowywanie innowacji dotyczących żywności (polityki żywnościowej) na rzecz zrównoważonego systemu żywnościowego.

Omówiono doświadczenia 11 miast uczestniczących w projekcie Food Trails przedstawiono podstawy dla rekomendacji zawartych w tym poradniku.

- **Więcej informacji na temat siatki mapowania wielopoziomowego, patrz:**

CLEVERFOOD – MUFPP – Analiza porównawcza istniejących miejskich polityk żywnościowych – wielopoziomowe zarządzanie na przykładach Mediolanu i Bordeaux Metropole (raport nr 2.1)

Dokument opracowany przez miasto Mediolan w ramach europejskiego projektu Horyzont Europa CLEVERFOOD przedstawia szczegółową analizę zarządzania politykami miejskimi w 59 europejskich miastach w 19 krajach. Wynika z niego, że znaczna większość miast ma formalne zobowiązania polityczne na rzecz polityki żywnościowej, a wiele z nich przyjmuje miejskie polityki żywnościowe i przydziela znaczne budżety. Co warto zauważyć, około 76% badanych miast podjęło konkretne zobowiązania, wyznaczając lokalnego polityka odpowiedzialnego za politykę żywnościową.

- **Więcej informacji na temat wzajemnej nauki, patrz:**

Krótkie raporty z warsztatów poświęconych wymianie wiedzy (raport nr 6.3)
W projekcie Food Trails centralną rolę odgrywały mechanizmy uczenia się. W związku z tym przeprowadzono kilka warsztatów poświęconych wymianie wiedzy, aby zapewnić uczestniczącym miastom platformy do wymiany spostrzeżeń, najlepszych praktyk i wyzwań. W raporcie przedstawiono przegląd warsztatów i nakreślono metodologię oraz wyniki wymiany wiedzy.

Krótki raport nt. wizyt naśladowczych (raport nr 6.5)
Aby móc się uczyć na podstawie doświadczeń innych miast uczestniczących w programie Food Trails, przeprowadzono czynności naśladowcze w celu wspierania naśladowania inicjatyw i działań podejmowanych przez inne miasta. Działania te zaowocowały stworzeniem 11 raportów i w każdym szczegółowo opisano wzajemne korzyści i doświadczenia miast zdobyte podczas wizyt.

Raport nt. nauki kaskadowej (raport nr 6.6)
W tym raporcie przedstawiono kaskadowy proces uczenia się, przyczyniający się do rozpowszechniania wiedzy wśród miast, które nie należały na początku do konsorcjum Food Trails. Nauka kaskadowa została zorganizowana w formie trzech głównych aktywności. Po pierwsze serii webinariów omawiających 8 różnych tematów, z udziałem ekspertów z projektu Food Trails i miast, które dzieliły się doświadczeniami. Po drugie 11 wizyt z nauką wzajemną, w których uczestniczyło 26 miast kaskadowych. Wreszcie warsztatu poświęconego naśladowaniu zmierzającego do zgromadzenia miast kaskadowych i kierowania rozwojem strategicznych planów działania.

- **Webinaria:**

WEBINARIUM nr 1. Dlaczego warto opracowywać miejskie polityki żywnościowe?

WEBINARIUM nr 2. Włączenie żywności do lokalnego programu: Jak angażować obywateli i wspierać zmianę zachowań?

WEBINARIUM nr 3. Jakie narzędzia wspierają miasta w opracowywaniu i wdrażaniu miejskiej polityki żywnościowej?

WEBINARIUM nr 4. Jak pracować nad zapobieganiem marnowaniu żywności i zmniejszaniu ilości odpadów?

WEBINARIUM nr 5. W jaki sposób możemy wykorzystać zamówienia na żywność, aby miasta były bardziej zrównoważone i sprzyjały włączeniu społecznemu?

WEBINARIUM nr 6. Jak miasto może wspierać lokalną produkcję żywności wysokiej jakości?

WEBINARIUM nr 7. Jak finansować dążenia miast w zakresie żywności?

WEBINARIUM nr 8. Jak zapewnić wszystkim dostęp do zdrowej żywności wysokiej jakości?

Podcasty: Food and the cities: from policy to plate

Seria podcastów z projektu Food Trails „Food and the cities: from policy to plate" (Żywność i miasta: od polityki do talerza) składa się z dziewięciu odcinków poświęconych analizie zrównoważonej transformacji unijnego systemu żywnościowego, z podkreśleniem programu unijnej strategii Food 2030 oraz roli miast w miejskiej rewolucji żywnościowej. Podkreślono w niej innowacyjne ramy badawcze, żywe laboratoria i koncepcję współtworzenia w celu wspierania zaangażowania interesariuszy i opracowywania skutecznych miejskich polityk żywnościowych. W serii omówiono również znaczenie monitorowania oddziaływania, wzajemnej nauki i inwestowania oddziałującego społecznie dla przyspieszenia transformacji miejskich systemów żywnościowych, ze wskazaniem rekomendacji dla polityk i strategie zwiększania skali innowacji.

11 filmów z miast Food Trails

Seria 11 filmów nakręconych w 11 miastach uczestniczących w projekcie Food Trails przedstawia projekty pilotażowe, podczas których testowano rozmaite rozwiązania razem z lokalnymi interesariuszami. Na tych filmach zwrócono uwagę na 31 działań pilotażowych, pokazując innowacyjne podejścia do miejskich systemów żywnościowych. Poprzez te działania pilotażowe miasta angażowały członków społeczności, decydentów i badaczy, aby współtworzyli skuteczne, dostosowane do potrzeb działania. Na każdym filmie utrwalono wyjątkowe wyzwania i sukcesy z działań pilotażowych, oferując spostrzeżenia i inspiracje dla innych miast dążących do przeprowadzenia transformacji swoich systemów żywnościowych.

FOOD TRAILS

MILAN URBAN FOOD POLICY PACT

Koordynator Projektu:

Comune di Milano

CITY OF COPENHAGEN

Birmingham City Council

CITY OF WARSAW

CITY OF THESSALONIKI

BERGAMO CITTÀ DEI MILLE COMUNE DI BERGAMO

BASHKIA TIRANË

Groningen

EURO CITIES

BORDEAUX MÉTROPOLE

GRENOBLE-ALPES

Slow Food

EAT

CARDIFF UNIVERSITY PRIFYSGOL CAERDYDD

WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH

Roskilde University

Fondazione Politecnico di Milano

CARIPLO FACTORY

Projekt pn. Food Trails uzyskał dofinansowanie z programu Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020" na podstawie umowy o udzielenie dotacji nr 101000812.